

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGRAFÓW

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
BANK POLSKI W ROKU 1932 — DR. WRÓBLEWSKI	167	KOMUNIKACJA I TRANSPORT	185
ZMIANY ZASAD POKRYCIA ZŁOTEGO — Sm.	168	Nowelizacja ustawy o Funduszu Drogowym	
STAŁY PODATEK MAJĄTKOWY — JAN URBAN	170	ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	186
ŻYCIE GOSPODARCZE:		POCZTA I TELEGRAF	187
Rynek pracy w grudniu 1932 r.		Ruch weksli w 1932 r. — Dr. J. Paulak	
SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWO- DAWCZYCH	174	KRONIKA BIEŻĄCA:	
GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ:		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH.	187
GÓRNICTWO WĘGLOWE	177	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
PRZEMYSŁ NAFTOWY	177	Konwersja kredytu długoterminowego — A. Repechko	
PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY	180	PODATKI I OPŁATY	192
ROLNICTWO	180	KREDYT	192
Rozszerzenie ram akcji finansowo-rolnej		RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	193
Uregulowanie prawa własności gruntów rozparcelowanych — R.		Z BANKU POLSKIEGO	194
HANDEL:		Bilans działalności Banku Polskiego w 1932 r. — W.	
HANDEL WEWNĘTRZNY	182	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
Ruch cen w grudniu 1932 r.		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	183	OGÓLNE	197
RYNEK AKCYJNY	185	DANJA	197
		WIADOMOŚCI BIEŻĄCE	198
		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	198

BANK POLSKI W ROKU 1932¹⁾

GOSPODARSTWO światowe naogół nie wygląda dziś lepiej aniżeli przed rokiem. Ani jedno z tych państw, które zerwały z parytetem złota, do niego nie wróciło, ani jeden z krajów, które wprowadziły ograniczenia obrotu dewizami, nie cofnął ich. Z wyjątkiem mało znaczących porozumień regionalnych, mających raczej znaczenie symbolu, żaden kraj nie uznał za możliwe zliberalizować swojej prohibicyjnej polityki taryfowo-celnej. Nie została rozwiązana sprawa długów międzypań-

stwowych. Gdziekolwiek jednak radzono nad tem, jak zdjąć ze świata ciężar przesilenia, nigdzie nie znaleziono innego wyjścia, jak właśnie zlikwidować długi międzypaństwowe, przywrócić wolność handlu międzynarodowego i swobodę obrotów walutowych.

Ale wbrew temu obrazowi dzisiejszej jeszcze rzeczywistości nie chcę tać, że z pogodniejszym umysłem i silniejszą wiarą w niedaleki początek lepszej przyszłości mogę mówić dzisiaj aniżeli rok temu. Ten zwrot opiera się nie na złudzeniach, ale na faktach. Wśród tych faktów są naprzód normalne czynniki odprężenia ekonomicznego w świecie, jak

¹⁾ Artykuł niniejszy pokrywa się z przemówieniem, wygłoszonym przez P. Prezesa Banku Polskiego, Dr. Wł. Wróblewskiego, na Walnem Zebraniu Banku w dn. 9 lutego 1933 r.

znaczne zmniejszenie produkcji, wyczerpywanie się zapasów i niski poziom cen. Wpływ tych czynników mało się jeszcze daje odczuwać. Trzeba być przygotowanym na to, że jak przesilenie pogłębiało się etapami przez całe lata, tak i zmiana na lepsze dokonywać się będzie powoli i ze zwykłą w takich razach kolejnością ruchów naprzód i wstecz. To też najbardziej dla mnie rozstrzygającym z pomyślnych objawów ubiegłego roku jest fakt, że rok trzeci przesilenia stwierdził ponad możność wątplenia niezwalczoną odporność Polski. Kto nie ma szczególnego interesu w tem, żeby wydawało się, że w Polsce jest gorzej, niż jest naprawdę, nie powie, że rezultatem ubiegłego roku jest u nas pogorszenie się w całokształcie życia gospodarczego. Podstawy gospodarstwa narodowego ostały się zdrowe i zdolne do tego, aby na nich odbudowywać gospodarczą pomyślność. Może najgorzej wygląda dziś kupiectwo, które niestety u nas nigdy jeszcze nie było naprawdę silne. Bankowość polska przezwyciężyła trudności, wynikające z dalszego odpływu kredytów zagranicznych i wkładów. Zachowaliśmy pełną swobodę obrotów pieniężnych z zagranicą. Warto też pamiętać i to, że ciężki ten rok 1932 przetrwaliśmy bez żadnej obcej pomocy. Złoty pozostał prawdziwym złotym w złocie i jest uznany — nie wstydzmy się raz wreszcie tego głośno powiedzieć — za jedną z najzdrowszych walut świata. Nie pójdziemy na inflację. Rząd jest tak samo przeciwny inflacji jak Bank — niema więc prawdopodobieństwa, żeby pokusy inflacyjne w jakiegokolwiek formie mogły się urzeczywistnić.

Z bilansu Banku Polskiego wynika, że zlikwidowaliśmy już ostatecznie naszą stratę kursową na funtach angielskich — wyniosła ona razem przeszło zł 24 miljn. Jesteśmy, jak się zdaje, jedynym

bankiem emisyjnym w Europie, który całą stratę na walucie funtowej pokrył z własnych zasobów, nie uciekając się do pomocy Skarbu Państwa.

W rachunkach zysków i strat Banku figurują duże odpisy — przeszło zł 8 miljn. na wekslach. Odpisy te uskutecznione zostały ze świadomym nadmiarem ostrożności — tak, że można oczekiwać w przyszłych latach pewnych z tego źródła wpływów. Pragnieniem naszym było w gospodarce Banku nie pominąć niczego, co nakazywały: uczciwość, rozsądek i ostrożne liczenie się z niewiadomą przyszłością.

Na ustach wszystkich jest dzisiaj pytanie: „Kiedy będzie lepiej?”. Na to, żeby to „lepiej” się zaczęło i żeby stało się prawdą dla każdego widoczną, nie wystarczy działanie wyłącznie gospodarczych czynników. Na to, żeby zdolność nabywczą społeczeństwa istotnie się przebudziła z letargu, musi zająć coś, co uderzy w wyobraźnię ludzką i wytłumaczy człowiekowi, że czas ciemności minął i nadszedł czas świtu. Po naradach w Lozannie pesymizm przestał na chwilę być dominującym nastrojem świata. Lecz efekt ten minął po kilku tygodniach. Może zapowiedziana światowa konferencja ekonomiczna znajdzie w sobie siłę strząśnięcia z mózgow ludzkich marazmu, który dziś zresztą już w połowie co najmniej nie jest niczem innym, jak tchórzostwem. Wtedy dopiero, kiedy ludzie uwierzą, że powinni dobrać pieniądze z ukrycia schowków i dzisiaj kupić to, czego im potrzeba, bo jutro będą musieli wiele drożej za to samo zapłacić — dopiero wtedy nasze pragnienia i nadzieje zmiany na lepsze zamienią się w rzeczywistość.

Dr. Wł. Wróblewski

ZMIANY ZASAD POKRYCIA ZŁOTEGO

W DNIU 9 b. m. Walne Zebranie Akcjonariuszy Banku Polskiego uchwaliło zmianę szeregu artykułów statutu Banku, dotyczących pokrycia biletów i natychmiast płatnych zobowiązań, dyskonta weksli rolników, wreszcie podziału akcji na imienne i na okaziciela. Zasadnicze znaczenie dla przyszłej działalności Banku posiadają zmiany, wprowadzone co do zasad pokrycia.

Obowiązujące obecnie przepisy statutowe, pochodzące z 1927 r., są odzwierciedleniem poglądów, jakie panowały w tej dziedzinie w okresie bezpośrednio po inflacji, i podyktowane były niemal wyłącznie troską o utrzymanie za wszelką cenę stałości wartości waluty. Dlatego też statut Banku, podobnie jak i statuty innych banków biletowych, ustalone czy zreformowane po wojnie, zawiera bardzo rygorystyczne przepisy co do pokrycia, ustalając je na 40% w stosunku do sumy

obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań. Ponieważ do pokrycia statutu zalicza poza złotem waluty zagraniczne, wymienne na złoto, Polska posiada walutę dewizowo-złotą, jak większość państw europejskich.

Waluta dewizowo-złota jeszcze przed kryzysem podlegała bardzo poważnej krytyce, wskazującej na niebezpieczeństwo międzynarodowej inflacji kredytowej, którą gold exchange standard umożliwił w wysokim stopniu. Załamanie się szeregu walut w 1931 r. zadało cios walucie dewizowo-złotej. Straty, jakie poniosły niemal wszystkie banki biletowe na swych aktywach dewizowych, doprowadziły do faktycznej likwidacji rezerw walutowych.

Jeżeli porównać stan dewiz w bankach biletowych w końcu 1930 r. i w końcu września 1932 r. otrzymujemy liczby niesłychanie uderzające, które poniżej podajemy (w miljn.):

Waluta	Koniec 1930 r.			Koniec września 1932 r.		
	Złoto	Waluty obce	Stos. %owy walut do złota	Złoto	Waluty obce	Stos. %owy walut do złota
Austria . . . Szył.	214	715	334:1	149	39	26:2
Belgia . . . Fr. belg.	6 862	4 852	70:7	13 054	—	—
Czechosł. . . Kor.	1 545	2 447	158:4	1 660	1:82	65:2
Francja . . . Fr. fr.	53 578	26 179	48:9	82 909	4 983	6:0
Holandja . . . Guld.	426	247	58:0	1 035	71	6:9
Niemcy . . . Rm	2 216	469	21:2	817	123	16:0
Szwajcaria . . Fr. szw.	713	344	48:2	2 638	47	1:8
Włochy . . . Lir.	7 081	4 327	61:1	7 584	1 405	18:5
Polska . . . zł	562	288	51:3	493	36	7:3

Jak z powyższego zestawienia widać, waluta dewizowo-złota prawie wszędzie faktycznie przestała istnieć i banki biletowe utrzymują jedynie zapas dewiz, nieodzowny dla normalnej interwencji na rynkach krajowych i zagranicznych.

Bank Polski poniósł stosunkowo mniejsze straty na walutach obcych niż niektóre europejskie banki biletowe i dzięki temu był w stanie straty te pokryć z własnych dochodów poprzedniego i bieżącego roku, nie unikając się do pomocy państwa, jak to nastąpiło np. we Francji i w Holandji. W ciągu ostatnich 2 lat Bank Polski stopniowo ograniczał swe rezerwy dewizowe do bardzo niewielkich rozmiarów.

Zaliczenie dewiz do pokrycia przez statut Banku Polskiego ma jednak tę niedogodną stronę, że w czasie ostatniego 1½ roku rozróżnienie pomiędzy walutami, wymiennymi na złoto, a więc zaliczanymi do pokrycia — a wszelkimi innymi natrafiało na bardzo znaczne trudności, zarówno wskutek odstępowania poszczególnych krajów od wymiennalności na złoto, co zmuszało do ciągłych wyłączeń tych dewiz z pokrycia, jak i wskutek istnienia w szeregu państw przepisów dewizowych, uniemożliwiających zmobilizowanie zaliczanych do pokrycia rezerw walutowych, jak np. dewizy dolarowej w bankach austriackich czy węgierskich.

Podobnie jak gold exchange standard, nie wytrzymała próby życia bardzo wysoka norma pokrycia obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań

Przed wojną minimalne pokrycie w przeważnej ilości banków było ustalone w wysokości 1/3 obiegu samych biletów; po wojnie w różnych bankach norma ta została podniesiona do 40%.

Wprowadzenie tak wysokiego pokrycia spowodowało, że kraje, nie będące producentami złota, nawet przed kryzysem były zmuszone ograniczać swą działalność kredytową, celem utrzymania rezerwy kruszcowo-walutowej na odpowiednio wysokim poziomie.

Gdy w czasie kryzysu banki biletowe utraciły znaczną część swych rezerw, konieczność utrzymania wysokiego statutowego pokrycia zmusiła je do przeprowadzenia bardzo daleko idącej deflacji kredytowej, co znowu przyczyniło się do pogłębienia kryzysu. Rezerwy kruszcowo-walutowe przestały odgrywać tę rolę, jaką mają przedewszystkiem, jeżeli nie wyłącznie, spełniać, a mianowicie przestały być środkiem wyrównania rozrachunków międzynarodowych i stały się martwą sterylizowaną masą.

Wprawdzie statuty niektórych banków przewidują możliwość spadku pokrycia poniżej minimalnych norm, wprowadzając w tym wypadku podatek od

emisji niepokrytej, mimo to jednak duża ilość państw wołała wstąpić na drogę dotkliwych ograniczeń dewizowych, a nawet zawieszenia obsługi pożyczek zagranicznych, aby tylko uniknąć tej ewentualności.

Ze zdecydowaną krytyką zbyt wysokiego minimum pokrycia wystąpiła Delegacja Złota Komitetu Finansowego Ligi Narodów. W ostatecznym swym raporcie Delegacja Złota posuwa się nawet do twierdzenia, że sama zasada minimalnego pokrycia okazała się zbyt krępującą i niedostatecznie elastyczną, i tylko ze względów oportunistycznych nie zaleca jej zupełnego zniesienia. Bardzo stanowczo natomiast zaleca znaczne obniżenie wysokości minimalnego statutowego pokrycia, jako przywracającego bankom większą swobodę działania. Stanowisko to podjęła Komisja Przygotowawcza Ekspertów do Konferencji Światowej, która m. in. stwierdza, że doświadczenie ostatnich lat wykazało, iż obecne przepisy co do pokrycia są nieelastyczne i uniemożliwiają zużytkowanie rezerw dla regulowania wypłat zagranicznych w granicach, dopuszczalnych w okresach kryzysu. Z tego powodu Komisja zaleca znaczne obniżenie obecnie istniejących statutowych minimalnych norm, przyjętych w wysokości 33 ÷ 40%.

Ta wysoka norma pokrycia jest szczególnie krępująca, jeżeli, jak to ma miejsce w Banku Polskim, pokrycie jest obliczane nie tylko w stosunku do biletów, ale również w stosunku do natychmiast płatnych zobowiązań.

Obliczanie pokrycia w stosunku do natychmiast płatnych zobowiązań zostało wprowadzone do statutów powojennych, na podstawie założenia, że natychmiast płatne zobowiązania są pozycją bardzo ruchomą, która w każdej chwili może się zmienić na efektywne bilety bankowe. Praktyka jednak wykazała, że pozycja ta nie ulega nagłym i wielkim zmianom i naogół nie spada poniżej pewnego minimum.

Istotny charakter tych zobowiązań jest tak zupełnie różny od biletów bankowych, że postawienie ich narówni z biletami pod względem wymagań co do pokrycia jest zbyt dużym ograniczeniem swobody działania Banku, stanowiąc bezużyteczne unieruchomienie znacznych sum kruszcowo-dewizowych. Z tych powodów statut Banku Rzeszy z 1930 r. wprowadza zasadę obliczania pokrycia wyłącznie do obiegu biletów bez włączenia natychmiast płatnych zobowiązań.

Uchwalone przez Walne Zebranie zmiany statutu Banku Polskiego uwzględniają omówione powyżej zmiany w poglądach i w praktyce banków emisyjnych. Na miejsce dotychczasowych przepisów, które przewidują 40% pokrycia złotem i walutami zagranicznymi, wymiennymi na złoto, z czego 30% winno wynosić złoto, uchwalone zmiany statutu zaliczają do pokrycia tylko złoto i w stosunku do niego utrzymują jako minimalną normę statutową dotychczasowe 30%. Po uchwaleniu tych zmian przez Izbę Ustawodawczą, Polska zamiast waluty dewizowo-złotej posiadać będzie walutę złotą, podobnie jak Francja i Szwajcaria. Waluty i dewizy, które obecnie są zaliczane do pokrycia kruszcowo-dewizowego, będą w przyszłości zaliczane do pokrycia bankowego — narówni z dewizami, niewymiennymi na złoto. Pokrycie złotem będzie obliczane w stosunku do obiegu biletów bankowych oraz natychmiast płatnych zobowiązań, przekraczających zł 100 miljn., a nie jak

dotychczas w stosunku do całej sumy natychmiast płatnych zobowiązań.

Zmiana ta zostaje wprowadzona wskutek tego, że — jak wykazała dotychczasowa praktyka — natychmiast płatne zobowiązania prawie nigdy nie spadają poniżej tej kwoty, a więc pierwsze zł 100 miljn. natychmiast płatnych zobowiązań nie są potencjalnym źródłem wzro tu obiegu biletów. Natomiast ponieważ suma natychmiast płatnych zobowiązań powyżej zł 100 miljn. ulega częstym wahanom, odbijającym się bezpośrednio na obiegu biletów, przeto zobowiązania te, przekraczające wymienione powyżej zł 100 miljn., powinny być pokryte tak jak bilety bankowe, t. j. złotem w wysokości 30%.

Pomimo wyłączenia dewiz i walut zagranicznych z pokrycia ogólnej swobodnej rezerwy złota wskutek tych zmian znacznie się powiększy, stwarzając silniejsze podstawy dla złotego i dając Bankowi większą

swobodę działania w razie, gdyby tego zaszła potrzeba. Reforma obecna nie ma na celu umożliwienia obecnie Bankowi rozszerzenia swej działalności kredytowej i Bank będzie w dalszym ciągu utrzymywać faktyczne pokrycie wyższe od statutowego minimum.

Uchwalone zmiany statutu przewidują, jak i dotychczas, możliwość obniżenia pokrycia poniżej statutowej minimalnej normy, zmieniając tylko wysokość płaconego Skarbowi podatku od nadwyżki ponad sumę, pokrytą w wysokości 30% złotem. Podatek ten wynosić będzie 2% rocznie przy pokryciu poniżej 30% i 4% przy pokryciu poniżej 2%. W wypadku obniżenia pokrycia stopa dyskontowa Banku musi być wyższa ponad 5% przynajmniej o $\frac{1}{4}$ część stopy podatku, płaconego Skarbowi.

Sm.

STAŁY PODATEK MAJĄTKOWY

W OSTATNICH dniach został przedłożony Ciąłom Ustawodawczym projekt ustawy o podatku majątkowym, który przewiduje likwidację dotychczasowego podatku majątkowego oraz wprowadzenie w jego miejsce umiarkowanego, stałego podatku majątkowego. Obecny projekt podatku majątkowego opiera się na następujących przesłankach:

W myśl ustawy z dn. 11. VIII 1923 r. o podatku majątkowym („Dz. Ust. R. P.” Nr. 94, poz. 746), tytułem podatku majątkowego powinna była wpłynąć w okresie czasu 1924 ÷ 1926 r., w 6 półrocznych ratach, kwota zł 1 miljard. Na poczet tej kwoty mieli uiścić (w miljn. zł):

Grupa kontyngentowa	
I (rolnictwo)	500
II (wielki oraz średni przemysł i handel)	375
III (pozostałe kategorie majątku)	125

Ponadto przy obliczaniu kontyngentów przewidziana była, zgodnie z ustawą, rezerwa na odpisy w drodze odwołań w wysokości 10% powyższych sum.

W praktyce ścisłe wykonanie ustawy okazało się niemożliwym z następujących powodów.

Przedewszystkiem nawet w normalnych warunkach gospodarczych ściągnięcie kwoty zł 1 miliard. w okresie trzechletnim byłoby nadmiernym ciężarem dla gospodarstwa narodowego. W latach 1924 ÷ 1926, które stanowią okres powojenny i okres poinflacyjny, to nadmierne obciążenie musiało się tem bardziej dać odczuć, zwłaszcza że z powodu niskich norm szacunkowych, dosyć wysokiego minimum majątku, podlegającego podatkowi (3000 fr. zł.), i zwolnienia od zwykłych kontyngentowych majątku do zł 10 tys. — nie cały majątek narodowy został pociągnięty do tej wysokiej skontyngentowanej daniny.

W samem rolnictwie na 30 miljn. ha gruntów prywatnych, zał dwie 17 miljn. ha podlegało podatkowi majątkowemu, z czego 7 miljn. ha nie podlegało zwyczajnym kontyngentowym i opłacało tylko zł 41 miljn. podatku, wobec czego prawie cały kontyngent zł 500 miljn. spadał na 10 miljn. ha ziemi. Na zł 12 miljard. ogólnej wartości opodatkowanych majątków majątki o wartości poniżej zł 10 tys. przedstawiają łączną war-

tość szacunkową przeszło zł 3800 miljn., od których podatek wynosi zaledwie zł 55 miljn., wobec czego pozostały kontyngent podatku obciąża średnie oraz wielkie majątki o łącznej wartości zł 8200 miljn. Już z zestawienia tych liczb wynika, że przeciętne obciążenie tych majątków wynosi około 13%. Okoliczności powyższe stwierdzają wymownie nadmierność ogólnego kontyngentu.

Również kontyngenty grupowe zostały wadliwie rozłożone. Rozdział tych kontyngentów przez rowadzoną został na podstawie przypuszczalnego udziału majątków poszczególnych grup w ogólnym majątku narodowym. Jednak nie licząno się z tem, że przy progresywnej skali, uwolnieniu od podatku majątków do zł 3000, zwolnieniu od zwyczaj kontyngentowych majątków do zł 10000 — wysokość obciążenia płatników z tytułu kontyngentów zależy nie tyle od udziału poszczególnych grup w majątku narodowym, ile raczej od ustosunkowania się wzajemnego większych i mniejszych majątków w każdej grupie kontyngentowej.

Grupa, w skład której wchodzi przeważnie większe majątki, przy progresywnej skali musi dać więcej podatku od grupy, która co do ogólnej wartości jest nawet większa od pierwszej, składa się jednak w przeważnej części z majątków małych, bądź wcale podatkowi nie podlegających, bądź nie podlegających zwyczaj kontyngentowej, bądź wreszcie podlegających zwyczaj, lecz opłacających niższe stawki podatkowe.

Wreszcie, podnieść należy, że wszystkie te okoliczności tem wybitniej dały się odczuć przez to, że wartość majątków dla wymiaru podatku majątkowego ustalona była na podstawie niskich nieraz norm szacunkowych, które niezawsze prowadziły do rzeczywistej wartości obiegowej opodatkowanych majątków.

Stąd też po wymiarze podatku celem osiągnięcia przewidzianych ustawowo kontyngentów, zaszła potrzeba zastosowania zwyczaj kontyngentowych, a to w I grupie — aż 367% (rozdrobienie majątków, niskie normy szacunkowe, zwolnienia z tytułu zniszczeń wojennych), w II grupie — 37% (silne zgrupowanie większych majątków, normy najbardziej zbli-

żone do rzeczywistej wartości obiegowej), w III grupie kontyngentowej — 120% (niskie normy szacunkowe dla nier chomości miejskich oraz rozdrobnienie majątków). Po zastosowaniu zwyczaj kontyngentowych maksymalne obciążenie tytułem podatku majątkowego wynosi w I grupie 60·71%, w II grupie — 17·81%, w III grupie — 28·60% wartości majątku, ustalonej dla wymiaru podatku.

W ten sposób wadliwa struktura samej ustawy, nadmierne obciążenie płatników, wreszcie pogorszenie się sytuacji gospodarczej w latach 1925/1926 uniemożliwiły ściśle wykonanie ustawy i postawiły ściągnięcie podatku w ustawowym terminie pod znakiem zapytania. Wyłoniła się konieczność ograniczenia poboru podatku majątkowego w poszczególnych latach oraz rozciągnięcia okresu poboru tego podatku poza rok 1926.

W wyniku wydanych w tym celu zarządzeń, w miejsce całego podatku przypada w chwili obecnej do zapłaty:

1) od płatników do 4-tego stopnia włącznie skali podatkowej (o wartości majątku do zł 10 000), nie podlegających zwyczajom kontyngentowym, cały podatek;

2) od płatników ponad 4 stopień tejże skali, podlegających zwyczajom kontyngentowym

a) w I grupie kontyngentowej — 100% podatku bez zwyczajki kontyngentowej oraz 2·8% od wartości majątku, ustalonej prawomocnie dla wymiaru podatku;

b) w II grupie kontyngentowej — 50% podatku wraz ze zwyczajką kontyngentową oraz 2·6% od wartości majątku, ustalonej prawomocnie dla wymiaru podatku;

c) w III grupie kontyngentowej — 100% podatku bez zwyczajki kontyngentowej oraz 2·6% od wartości majątku, ustalonej prawomocnie dla wymiaru podatku.

Według ostatnich danych statystycznych z dn. 1/XI 1928 r. w związku z odpisaniem podatku w drodze odwołań — ogólna suma podatku majątkowego uległa obniżce do kwoty zł 973 mln. Z powyższej sumy przypada wogóle do zapłaty (w miljn. zł):

Grupa kontyngentowa	
I	512
II	333
III	128

Stosunek płatnego do przypisanego wogóle podatku majątkowego wynosi:

Grupa kontyngentowa	Przypisany podatek tys. zł	Płatny podatek tys. zł	Stosunek %-owy płatnego do przypisanego podatku
I	512 000	212 630	41·52
II	333 000	252 586	75·85
III	128 000	106 476	83·18
O g ó ł e m:	973 000	571 692	58·75

W stosunku do ustawowych kontyngentów procent płatnego podatku przedstawia się nieco odmiennie i wynosi w I grupie 42·52%, w II grupie 67·35%, w III grupie 85%, ogółem 57·68%.

Kwoty podatku majątkowego, pozostałe w chwili obecnej do pobrania (niepłatne), wynoszą (w tys. zł):

Grupa kontyngentowa	
I	299 370
II	80 414
III	21 524
R a z e m:	401 308

Przy tym stanie rzeczy sprawa podatku majątkowego pozostaje w zawieszeniu. Celem ściągnięcia całego podatku pobór jego musiałby być rozłożony na szereg dalszych lat. Takie rozwiązanie nie jest wskazane, jeżeli się zważy, że wymiar podatku był dokonany według stanu w dn. 1/VII 1923 r. Od tego czasu upływa już 10-letni okres, który, celem ściągnięcia całego podatku, musiałby być przedłużony co najmniej o drugie 10 lat. W ciągu takiego okresu czasu stan posiadania majątków uległ już i ulegałby dalszym zmianom, które utrudniają ściągnięcie podatku. Wprawdzie ustawa przewiduje rzeczową odpowiedzialność za wymierzony podatek, jednak odpowiedzialność ta w stosunku do majątku ru homego jest już dzisiaj iluzoryczna, realizowanie zaś rzeczowej odpowiedzialności na majątku nieruchomym działa hamująco na życie gospodarcze i w dużej mierze utrudnia stosunki kredytowe. Wreszcie, należy podkreślić, że w razie ściągnięcia całego podatku, nierównomierności, o których była na wstępie mowa, nie uległyby żadnemu sprostowaniu, a sam podatek majątkowy, wprowadzony jako jednorazowa danina, przeszedłby siłą faktu w trwałe obciążenie — przynajmniej przez okres lat kilkunastu — pewnych tylko płatników, któremu to obciążeniu nie podlegaliby ci wszyscy, którzy po dn. 1/VII 1923 r. doszli do majątku.

Wszystkie te przyczyny przemawiają za zlikwidowaniem podatku majątkowego, przez umorzenie niepłatnej jeszcze w chwili obecnej części podatku. Pozostała część podatku majątkowego, płatna na podstawie dotychczasowych zarządzeń, odpowiada bardziej stosunkom rzeczywistym, gdyż nierównomierności, wynikające z wadliwej struktury ustawy o podatku majątkowym zostały w znacznej części stępione.

Zlikwidowanie podatku majątkowego w myśl wyłuszczonych wyżej zasad przewiduje art. 64 projektu ustawy.

Przez wprowadzenie dotychczasowego podatku majątkowego został na społeczeństwo nałożony obowiązek uiszczenia na rzecz Skarbu Państwa kwoty zł 1 miljard. Zredukowanie tego ciężaru do kwoty zł 571 632 tys. przez umorzenie zł 401 308 tys. bez odpowiedniej rekompensaty mogłoby utrwalić w społeczeństwie przeświadczenie, że nałożone ustawowo ciężary nie są bezwzględnie obowiązujące, gdyż w odpowiednich warunkach mogą być redukowane. Utrwalenie tego rodzaju przeświadczenia nie jest wskazane.

Sprzeciwia się temu i interes Państwa, sprzeciwiają się temu i względy budżetowe, które nie pozwalają na zrezygnowanie, chociażby w okresie najbliższych lat, z możliwych wpływów z tytułu podatku majątkowego w tak poważnej kwocie. Dlatego też przedłożony projekt, przewidując umorzenie niepłatnego jeszcze podatku majątkowego, przewiduje równocześnie wprowadzenie stałego umiarkowanego podatku majątkowego.

Projektowany stały podatek majątkowy będzie miał tę przewagę nad dotychczasową formą poboru podatku majątkowego, że nie będzie tak uciążliwy dla życia gospodarczego, że pociąga do świadczeń na rzecz Skarbu Państwa również i tych, którzy doszli do majątku po dn. 1/VII 1923 r., oraz będzie bardziej dostosowany do stosunków rzeczywistych. Nadto z powodu przewidzianej w projekcie rewizji

norm szacunkowych co 3 lata, może być stopniowo doskonalony przy każdym następnym oszacowaniu.

Poza tem wprowadzenie stałego podatku majątkowego niezbędne jest celem uzupełnienia naszego dotychczasowego systemu podatków bezpośrednich.

Przy obecnym systemie podatkowym zdarzają się wypadki, że duże majątki rolne często naskutek niedbałej gospodarki, bądź też z innych przyczyn, nie przynoszą odpowiedniego do wielkości majątku dochodu, który podlegałby opodatkowaniu, a przedsiębiorstwa o dużym majątku zakładowym nie mają proporcjonalnych do wielkości majątku obrotów, ani też nie przynoszą dochodów, od których właściciele tego rodzaju przedsiębiorstw opłacaliby podatki: dochodowy i przemysłowy. Stan taki prowadzi obecnie do uwolnienia od podatków pewnych majątków. Uwolnienie to nie da się uzasadnić względami państwowymi. Przez stały podatek majątkowy pociągnię się do świadczeń na rzecz Państwa również i tych wszystkich, którzy z jakichkolwiek powodów nie opłacają innych podatków (np. dochodowego, przemysłowego), jakkolwiek posiadają znaczny majątek — względnie którzy opłacają istniejące dotychczas podatki w kwocie nieproporcjonalnie niskiej w stosunku do wartości majątku.

Okoliczność tę podkreśliła z naciskiem komisja doradców finansowych pod przewodnictwem Prof. Kemmerera, zalecając stały podatek majątkowy.

Wkońcu nadmienić wypada, że w systemie podatkowym innych, nawet bardzo wysoko pod względem gospodarczym rozwiniętych państw, znajdujemy podatek majątkowy.

Przystępując do omówienia samego projektu ustawy, podkreślić należy, że w nowej ustawie starano się utrzymać formę, układ i podział dawnej ustawy o podatku majątkowym, a to ze względu na ułatwienie zaznajomienia się z nową ustawą personelowi podatkowemu i ogółowi płatników.

Ważniejsze postanowienia projektu przedstawiają się w sposób następujący:

Od wartości całego majątku opłacają podatek majątkowy osoby fizyczne, mające na obszarze Rzeczypospolitej miejsce zamieszkania lub przebywające na tym obszarze dłużej niż rok, spadki, wakujące po tych osobach, oraz osoby prawne (także jeszcze spółki handlowe), których siedziba lub handel znajduje się na obszarze Rzeczypospolitej. Inne osoby fizyczne i prawne (zagraniczne) opłacają podatek majątkowy tylko od wartości znajdujących się na obszarze Rzeczypospolitej majątków rolnych, leśnych, ogrodniczych, przedsiębiorstw górniczych, przemysłowych i handlowych, budynków, placów oraz wierzytelności, zahipotekowanych na nieruchomościach w Polsce.

Art. 6 projektu przewiduje liczne zwolnienia od podatku. Z ważniejszych zwolnień należy wymienić zwolnienie od podatku majątkowego: spółdzielni mieszkaniowych i mieszkaniowo-budowlanych, wszelkiego rodzaju kas o charakterze społecznym, polskich pożyczek państwowych oraz obligacji i listów zastawnych, emitowanych przez krajowe instytucje kredytu długoterminowego oraz związki komunalne, akcyj i udziałów krajowych towarzystw i spółek, urządzenia domowego i przedmiotów osobistego użytku, nowowzniesionych budowli w miastach (na okres lat 15), gospodarstw osadników o obszarze 20, 35 i 45 ha

na terenach, które oznaczy rozporządzenie zainteresowanych ministrów.

Opodatkowaniu podlegać będzie wartość majątku, po potrąceniu długów i ciężarów. Wartość ta będzie ustalana co 3 lata na podstawie odpowiednich norm szacunkowych. Pierwszy okres szacunkowy obejmie lata 1933, 1934 i 1935. Dla ustalenia wartości miarodajny będzie stan majątków w dn. 1/VII roku, poprzedzającego każdy trzyletni okres szacunkowy. U osób prawnych, prowadzących prawidłowe księgi handlowe, wartość majątku będzie ustalana według stanu w dniu zamknięcia bilansu za rok, poprzedzający okres szacunkowy.

Normy szacunkowe będą ustalane na każdy okres szacunkowy w drodze rozporządzenia Ministrów: Skarbu, Przem. i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. Zasady, na których będą oparte normy szacunkowe, są zawarte w samej ustawie. W stosunku do norm, które obowiązywały przy jednorazowym podatku majątkowym, przewidziane są w projekcie następujące zmiany. Wartość budynków, niezwiązanych z gospodarstwem rolnem, będzie ustalana na podstawie skapitalizowanego rocznego przychodu faktycznego lub przypuszczalnego, wartość placów — w drodze indywidualnego szacunku, wartość przedsiębiorstw, nie prowadzących prawidłowych ksiąg handlowych — na podstawie skapitalizowanego dochodu rocznego.

Podatek wynosić będzie zasadniczo $\mathcal{Z}$ 2 od $\mathcal{Z}$ 1 tysiąca wartości majątku z tem, że zniża się on do $\mathcal{Z}$ 1'5 od tysiąca, o ile wartość majątku nie przekracza $\mathcal{Z}$ 15 tys., do $\mathcal{Z}$ 1 od tysiąca zaś, o ile wartość majątku nie przekracza $\mathcal{Z}$ 10 tys. Minimum majątku, wolne od podatku, wynosi $\mathcal{Z}$ 5 000.

Wymiar podatku będzie skuteczniany w tym okręgu, w którym płatnik mieszka lub ma siedzibę w dniu, miarodajnym dla oszacowania majątku. Płatnikom z zagranicy oraz posiadającym więcej miejsc zamieszkania wymierza się podatek w tym okręgu, w którym znajduje się przeważna część majątku.

Projekt ustawy przewiduje dokonywanie wymiaru podatku w I instancji przez urzędy skarbowe. Doświadczenie bowiem wykazało, że komisje szacunkowe nie spełniają należycie swych zadań. Mimo istnienia komisji cała praca nad ustaleniem wartości majątku, obrotu i dochodu w poszczególnych podatkach spoczywa na urzędach skarbowych; one bowiem zbierają wszystkie dane, niezbędne do ustalenia wysokości majątku, obrotu lub dochodu, a rola komisji ogranicza się w praktyce do ryczałtowego aprobowania wniosków urzędów skarbowych. Doświadczenie wykazało dalej, że ingerencja komisji szacunkowych prowadzi najczęściej albo do nadmiernego, albo do zbyt niskiego opodatkowania płatników, co w konsekwencji pociąga za sobą nierównomierność w opodatkowaniu. Nierównomierność ta jest głównym źródłem skarg i narzekania płatników.

Za przekazaniem urzędowi skarbowemu wymiaru podatku przemawia i ta okoliczność, że urzędnik skarbowy jest służbowo odpowiedzialny za ścisłe stosowanie ustawy; o tego rodzaju zaś odpowiedzialności nie można mówić, o ile chodzi o członków komisji szacunkowych z grona obywateli, względnie o komisje szacunkowe, jako ciała zbiorowe. Przekazanie wymiaru podatku urzędnikom skarbowym wzmoże w nich poczucie odpowiedzialności za prawidłowy wymiar podatku, odpadnie bowiem czynnik,

na który można było przerzucić w każdej chwili odpowiedzialność za nieprawidłowe opodatkowanie. Skoro się weźmie nadto pod uwagę, że Ministerstwo Skarbu rozporządza dostatecznym aparatem kontrolnym w stosunku do podwładnych organów, niema obawy, aby przy wymiarze podatku przez urzędy skarbowe bez współdziałania komisji szacunkowych miały miejsce w szerszym zakresie nieprawidłowości.

Współpracę czynników obywatelskich przy wymiarze podatku zapewnia się przez możliwość powoływania rzeczoznawców z pośród obywateli dla należytego ustalenia podstaw wymiaru podatku, oraz przez zapewnienie udziału czynnikom obywatelskim w komisjach odwoławczych. W drugiej instancji bowiem sprawy podatku majątkowego załatwiają komisje odwoławcze, w skład których wchodzi w przeważającej liczbie płatnicy podatku majątkowego.

W ten sposób zapewnia się czynnikom obywatelskim wpływ na wysokość oszacowań i wymiar podatku.

Uznając w zasadzie zeznanie płatnika za podstawę wymiaru podatku, projekt ustawy o podatku majątkowym, z uwagi na niski poziom kulturalny oraz małą znajomość przepisów ustawowych wśród większości płatników podatku, nie przewiduje przymusu składania zeznań o majątku, ani też nie zna żadnych sankcyj karnych na wypadek niezłożenia zeznania w terminie. Obowiązek złożenia zeznania pod sankcją karną jest przewidziany jedynie dla płatników, którzy posiadają majątek zagranicą, a co do reszty — w razie indywidualnego wezwania, skierowanego do płatnika.

Podatek będzie wymierzany na okres 3-letni, a płatnik będzie otrzymywał jeden nakaz płatniczy w I roku podatkowym. W II i III roku podatkowym będą wysyłane tylko przypomnienia o wysokości przypadających do zapłaty sum. Zmiany w stosunkach majątkowych płatnika pozostają zasadniczo bez wpływu na raz wymierzony podatek. Jeżeli jednak w ciągu okresu szacunkowego majątek płatnika ulegnie zmniejszeniu przynajmniej o $\frac{1}{5}$ część, wówczas następuje odpowiednie obniżenie podatków za następną latą podatkową.

Roczne kwoty podatku majątkowego płatne będą w 2 równych ratach w dn. 1/V i 1/XI każdego roku podatkowego. Pomiędzy doręczeniem nakazu płatniczego a terminem płatności najbliższej raty musi upłynąć co najmniej okres 14-dniowy; w razie przeciwnym — termin płatności wynosi dni 30. Osoby prawne, o ile do dn. 15/IV pierwszego roku podatkowego nie otrzymają nakazu płatniczego, obowiązane będą do uiszczenia w dn. 1/V zaliczki w wysokości ostatniej półrocznej raty podatku z ub. okresu szacunkowego.

Odpowiedzialność za podatek obciąża płatnika, a — w razie jego śmierci — masę spadkową względnie spadkobierców odpowiednio do udziałów w spadku. Za podatek majątkowy, wymierzony jawnym spółkom handlowym, odpowiadają solidarnie wszyscy jawni spółnicy. Poza tem jest przewidziane ustawowe pierwszeństwo zaspokojenia na całym majątku rucho-

mym i nieruchomym płatnika, z wyjątkiem należnych Skarbowi Państwa podatków oraz pożyczek amortyzacyjnych o bezpieczeństwie pupilarnem.

Prawo do wymiaru podatku przedawnia się z upływem lat 6 po okresie szacunkowym, za który podatek ma być wymierzony.

Art. 40 projektu upoważnia Ministra Skarbu do udzielania ulg w spłacie podatku oraz umarzania należności podatkowych. Poza tem projekt przewiduje możliwość udzielania ulg dla przedsiębiorstw przemysłowych i komunikacyjnych, które powstaną w t. zw. trójkacie bezpieczeństwa tudzież w Gdyni oraz dla nowopowstałych przedsiębiorstw, które podejmą produkcję w gałęziach przemysłu, nie istniejących dotychczas w kraju, względnie istniejących w rozmiarze, nie zaspokajającym zapotrzebowania krajowego. Również przewiduje projekt ulgi dla płatników, którzy przesiedlą się na obszar Rzeczypospolitej.

Postanowienia karne projektu nie odbiegają od analogicznych postanowień, zawartych w innych ustawach podatkowych.

Przewidywane roczne wpływy z tytułu podatku majątkowego, obliczone na podstawie dotychczasowych szacunków, z uwzględnieniem czynników, które będą miały wpływ na zmianę oszacowań w myśl projektu ustawy — wyniosą ok. zł 25 miljn.

Ponieważ nawet przy najszybszym uchwaleniu projektu ustawy przez Ciało Ustawodawcze wymiar podatku na pierwszy okres szacunkowy, obejmujący lata 1933, 1934 i 1935, ze względu na techniczne trudności przy pierwszym oszacowaniu majątków, nie będzie mógł być ukończony wcześniej niż na wiosnę 1934 r. — celem zapewnienia wpływów budżetowych już w 1933 r. — zaszła konieczność pobrania w 1933 r. zaliczki na poczet mającego się wymierzyć podatku.

Tytułem zaliczki mają uiszczyć:

a) płatnicy podatku gruntowego, nie podlegający regresji — 20% państwowego podatku gruntowego bez progresji, wymierzonego na rok 1932;

b) płatnicy podatku przemysłowego, zaliczeni do I ÷ VII kategorii świadectw przemysłowych dla przedsiębiorstw przemysłowych oraz I ÷ III kategorii świadectw przemysłowych dla przedsiębiorstw handlowych — zł 1 od tysiąca obrotu, ustalonego prawomocnie za rok 1931; obrót dla celów obliczenia zaliczki podlega zaokrągleniu do pełnych tysięcy wdół;

c) płatnicy podatku od nieruchomości w gminach miejskich oraz od niektórych budynków w gminach wiejskich — 10% podatku od nieruchomości, ustalonego prawomocnie za rok 1931.

O wysokości zaliczki zostaną płatnicy indywidualnie zawiadomieni.

Wpłaty zaliczkowe będą zarachowane na podatek majątkowy na rok podatkowy 1933 względnie na lata następne. Terminy płatności zaliczki oraz bliższe szczegóły, dotyczące obliczenia i poboru zaliczki, określi Minister Skarbu w drodze rozporządzenia.

Spodziewane wpływy z tytułu zaliczki wyniosą ok. zł 25 miljn.

Jan Urban

ŻYCIE GOSPODARCZE

RYNEK PRACY W GRUDNIU 1932 R. — Pod wpływem depresji zimowej położenie na rynku pracy w grudniu r. ub. wykazało pogorszenie. Według danych G. U. S. w zakładach, zatrudniających 20 robotników i więcej, liczba zatrudnionych zmniejszyła się z 5673 tys. w końcu listopada do 4958 tys. w końcu grudnia. Równocześnie liczba bezrobotnych ze 177,5 tys. wzrosła do 220,2 tys., płace zaś zarobkowe wykazywały nadal tendencję zniżkową.

Liczy bezrobotnych w poszczególnych miesiącach ostatnich 3 lat podaje następujące zestawienie:

	1930	1931	1932
Styczeń	241 974	340 718	338 434
Luty	274 708	358 925	350 145
Marzec	289 469	372 536	360 031
Kwiecień	271 225	351 679	339 773
Maj	224 914	313 104	306 801
Czerwiec	204 972	274 942	264 147
Lipiec	193 687	255 179	218 059
Sierpień	173 627	246 380	190 548
Wrzesień	170 467	246 426	150 416
Październik	165 154	255 622	150 894
Listopad	209 912	266 027	177 459
Grudzień	299 797	312 487	220 245

Poniższe zestawienie podaje zatrudnienie w górnictwie, hutnictwie, przemyśle, warsztatach i przedsiębiorstwach użyteczności publicznej oraz na robotach publicznych:

	Grudzień 1931	Listopad 1932	Grudzień 1932
Górnictwo	132 052	110 948	109 232
Hutnictwo	42 067	32 297	31 491
Przemysł przetwórczy	300 419	343 099	278 038
Warsztaty kolejowe i wytwórnie wojskowe	54 660	52 675	52 890
Elektrownie i wodociągi	6 707	6 742	6 665
Roboty publiczne	13 908	21 499	17 455
Razem:	549 833	567 260	495 771

Lekki spadek zatrudnienia w górnictwie spowodowany został zmniejszeniem zbytu węgla na rynku wewnętrznym, wywołanym zakończeniem sezonu w cukrownictwie oraz przemyśle: cementowym, ceramicznym i wapienniczym. Ponadto w związku z lekką zimą obniżył się silnie zbytu węgla opałowego. W przemyśle naftowym wydobycie ropy wykazuje nadal tendencję zniżkową.

Zatrudnienie hutnictwa wykazuje nadal lekką tendencję zniżkową; wiąże się ona przede wszystkim z ograniczeniem wytwórczości w hutnictwie żelaznym, szczególnie silnie zaznaczającym się w stalowniach. Produkcja hut cynkowych nieznacznie zwiększyła się w stosunku do miesiąca poprzedniego; produkcja ołowiu w ciągu grudnia nie była jeszcze podjęta — uruchomiono ją dopiero w początku r. b.

Zatrudnienie warsztatów kolejowych, wytwórni wojskowych, elektrowni i wodociągów w dalszym ciągu wykazuje tylko nieznaczne wahania.

Zatrudnienie na robotach publicznych wykazało dalszy spadek, niewątpliwie, o charakterze sezonowym. Utrzymało się jednak na wyższym poziomie niż w odpowiednich okresach 3 lat ubiegłych.

Zatrudnienie przemysłu przetwórczego obniżyło się znacznie — o 65 000 osób; równocześnie liczba tygodniogodzin na 1 robotnika obniżyła się z 41,2 w listopadzie do 39,4 w grudniu (41,7 w grudniu 1931 r.). Najsilniejszy spadek zatrudnienia wystąpił w przemyśle: spożywczym, mineralnym, włókienniczym i odzieżowym, jak to wynika z poniżej podanego zestawienia, obrazującego stan zatrudnienia w poszczególnych gałęziach przemysłu:

Przemysł	Grudzień 1931	Listopad 1932	Grudzień 1932
Metalowy	47 257	49 233	45 464
Drzewny	23 743	24 210	23 779
Mineralny	20 193	25 535	18 458
Budowlany	8 951	7 211	4 805
Spożywczy	40 373	64 536	37 920
Chemiczny	29 138	28 495	28 152
Włókienniczy	100 009	109 533	91 388
Odzieżowy	7 858	10 009	4 796
Skórzany	3 590	4 951	4 385
Papierniczy	10 585	11 442	11 020
Poligraficzny	8 722	7 944	7 871
Razem:	300 419	343 099	278 038

Pod wpływem momentów sezonowych zatrudnienie przemysłu metalowego wykazało w grudniu zniżkę, aczkolwiek w poszczególnych grupach sytuacja kształtowała się niejednolicie. Fabryki budowy lokomotyw i wagonów nie zmieniły rozmiarów zatrudnienia. Natomiast szereg zakładów, wyrabiających: śruby, nity, wyroby blaszane, drut i gwoździe, zmniejszył zatrudnienie.

W przemyśle drzewnym zatrudnienie lekko obniżyło się, przede wszystkim w związku z zimowym zastojem w budownictwie.

Silny spadek zatrudnienia w przemyśle mineralnym i budowlanym związany jest z zakończeniem sezonu budowlanego.

Spadek zatrudnienia w przemyśle spożywczym o 26 000 osób wywołany został zakończeniem kampanii cukrowniczej i częściowo o przerobu ziemniaków w gorzelniach, kochmalniach i t. p.

W przemyśle chemicznym stan zatrudnienia większych zmian nie wykazał. Wytwórczość fabryk azotowych w związku ze zbliżaniem się nowego sezonu nawozowego była nieco większa.

W przemyśle włókienniczym zatrudnienie uległo dalszej zniżce; najsilniej dała ona się odczuć w łódzkim przemyśle bawełnianym — w związku ze spadkiem zbytu tkanin i zakończeniem produkcji na sezon zimowy.

Zatrudnienie łódzkiego przemysłu wełnianego uległo również obniżeniu. W bielskim przemyśle wełnianym pracę zatrudnione były dobrze. Sytuacja w przemyśle tkackim natomiast jest w dalszym ciągu niepomysłna. Zakłady przystąpiły do produkcji na sezon letni, jednak w rozmiarach zmniejszonych. Przemysł białostocki ograniczył zatrudnienie. W przemyśle dzianym i pończosznym panowało sezonowe ożywienie. Silny spadek zatrudnienia wykazał przemysł odzieżowy.

Wreszcie w przemyśle papierniczym, poligraficznym i skórzanym zatrudnienie ujawniało lekką tendencję zniżkową.

SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH

PROJEKTY USTAW GOSPODARCZYCH W SEJMIE. — Rząd wniósł projekt ustawy o konwersji niektórych pożyczek w listach zastawnych P. B. R. i niektórych zobowiązań wobec Skarbu Państwa na pożyczki z części kredytowej Funduszu Obrótowego Reformy Rolnej. Przy wykonywaniu reformy rolnej udzielano najstarszym finansowo rolnikom pomocy kredytowej następującej: w listach zastawnych P. B. R. z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego na kupno ziemi, oraz na zagospoda-

rowanie się — również z tego funduszu. Pożyczki te wynoszą następujące sumy: w listach zastawnych 25 073 457, z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego na nabycie gruntu 25 913 637, a z tego samego funduszu na zagospodarowanie się 3 456 021, co czyni łącznie kwotę 54 443 115. Wobec 43 362 ha, nabytych przez pożyczkobiorców, obciążenie na ha wynosi 1 256. Drugą kategorię dłużników stanowią tacy, którzy korzystali z kredytu w listach zastawnych P. B. R. na nabycie gruntu

oraz z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego na zagospodarowanie się. Wierzytelność z tego tytułu wynosi zł 20 541 517 w listach zastawnych i zł 16 460 099 z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego, łącznie — zł 37 001 616, a wobec 44 257 ha nabytych stanowią obciążenie na ha zł 836. Przy takich warunkach dłużnicy pierwsi powinni uiszczać zł 122 88 z 1 ha, dłużnicy drudzy — zł 74 88 z 1 ha, biorąc pod uwagę grunty orne III klasy w III okręgu ekonomicznym. Wobec obecnych cen żyta spłaty w tej wysokości okazały się dla dłużników niemożliwymi. Wobec tego stało się koniecznym skonwertowanie pożyczek w listach zastawnych P. B. R. na pożyczki z funduszy państwowych, w danym wypadku Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, oraz złączenie ich z pożyczkami, udzielonymi z funduszu kredytu ulgowego i zapomóg. Okres umorzenia wynosić ma lat 35, oprocentowanie — zasadniczo 4%, w okresie najbliższych 3 lat nie może przekraczać 3%. Za dłużników przejmuje wierzytelności wobec P. B. R. Skarb Państwa na warunkach, określonych w art. 2 projektu. Wobec tego, że nieumorzona część kapitału pożyczek przelicza się według kursu bilansowego własnego portfela Banku — ogólna suma wierzytelności zmniejszy się na ok. zł 46 miljn., licząc stan na dz. 1/I 1933 r., wobec nominalnej kwoty ok. zł 53 miljn. Przez 3 lata dłużnicy płacić będą tylko odsetki, które wyniosą — po przeprowadzeniu konwersji — zł 1 840 tys. zamiast zł 3 710 tys., natomiast ze względu na ciężką konjunkturę raty kapitałowe przez 3 lata nie będą ściągane. Po 1/I 1936 r. odsetki wynosić będą tylko zł 1 200 tys. zamiast zł 3 710 tys.

Wniesiony został projekt ustawy o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 27/VI 1924 r. o Pocztowej Kasie Oszczędności. Zmiana ta polega na bardziej obszernem i wszechstronnem ujęciu art. 13 wspomnianego rozporządzenia, który określa w sposób lapidarny, że pobory prezesa i wiceprezesa oraz ich uposażenie emerytalne obciążają P. K. O., natomiast nic nie jest powiedziane o rodzinach ich i odprawach. Wobec dotychczasowego brzmienia tego artykułu do zaopatrzenia emerytalnego prezesa i wiceprezesa nie wlicza się dodatków do uposażenia, podczas gdy wszyscy pracownicy P. K. O. te dodatki przy obliczaniu zaopatrzenia emerytalnego mają uwzględniane. Projekt ustawy znosi tę nierówność.

Wniesiony został do Sejmu projekt o zmianie ustawy z dn. 20/VI 1924 r. w sprawie uwłaszczenia b. czynszowników, b. wolnych ludzi i długoletnich dzierżawców w województwach: nowogródzkim, poleskim, wołyńskim, wileńskim, oraz w powiatach: grodzieńskim, bielskim, białostockim i sokólskim woj. białostockiego. Ustawa z dn. 20/VI 1924 r. przewidywała rozkładanie ceny gruntu na lat 12 przy oprocentowaniu 6% dla dania możliwości nabywania ziemi najstabszym finansowo nabywcom. Ta ustawa została zastąpiona ustawą z dn. 19/XII 1928 r., w której wprowadzono udzielanie środków pieniężnych przez P. B. R. oraz z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego w takiej wysokości, aby nabywca mógł spłacić całą cenę wykupu. Następowo to na wniosek komisji uwłaszczeniowej. Wobec trwającego kryzysu i trudności finansowych, z nim związanych, wobec braku w P. B. R., jako też i w funduszu zapomóg i kredytu ulgowego, odpowiednich środków, należało niektóre postanowienia ustawy z dn. 20/VI 1924 r. w brzmieniu, nadanem jej ustawą z dn. 19/XII 1928 r., zmienić z tem, aby udzielany kredyt w swej wysokości zależny był od stanu funduszy tych źródeł kredytu, oraz aby dana była możliwość rozkładania ceny wykupu na kilkoletnie spłaty.

Rząd wniósł projekty ustaw: o uregulowaniu prawa własności gruntów, oddanych w drodze parcelacji w posiadanie nabywców na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego, o zmianie projektu ustawy z dn. 23/III 1929 r. o uregulowaniu stanu hipotecznego nieruchomości, oddanych w toku parcelacji w posiadanie nabywców na obszarze woj.: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego, oraz w sprawie

zmiany ustawy z dn. 18/III 1932 r. o uregulowaniu prawa własności gruntów, oddanych w drodze parcelacji w posiadanie nabywców na obszarze województw centralnych i wschodnich. Projekty te omawiamy na innym miejscu¹⁾.

Wniesiony został przez Rząd projekt ustawy w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 1/II 1927 r. o zniesieniu służebności w woj.: kieleckim, lubelskim, łódzkim, warszawskim i w zachodniej części woj. białostockiego, który daje podstawę do racjonalnego zniesienia służebności w okresie ciężkiej konjunktury gospodarczej i ogólnego zubożenia ludności rolniczej. Projekt ustawy przewiduje wprowadzenie następujących zmian. I tak, może być dopuszczone nawet bez zgody stron wydzielenie gruntów z drzewostanem za służebności pastwiskowe lub bez drzewostanu lub w użytkach rolnych za służebności leśne w wypadkach, gdy innego rodzaju wynagrodzenie jest niemożliwe. Przepis ten jest ważny, gdyż umożliwia bezgotówkowe załatwienie kwestji serwitutowej, co dotychczas było niemożliwe. Poza tem w wypadku wynagrodzenia za zniesione służebności w postaci ziemi z pod lasu, z której drzewostan nie został usunięty, wyznacza się termin 5-letni do usunięcia lasu lub maksymalnie 7 lat, poczem las przechodzi na własność dziedziny władającej. Ważne jest postanowienie, ustalające, że sumy, należne z tytułu wynagrodzenia za zniesienie służebności, mogą być rozłożone na przeciąg lat 10, zamiast — jak dotychczas — 3, przy czem oprocentowanie, które w stosunku do nieuiszczonych kwot wynosiło 8% — znosi się. Oprocentowanie to do czasu spłacenia całkowitej kwoty wynagrodzeniowej — płaciła dziedzina służebna, co było niesprawiedliwe, gdyż dziedzina władająca do czasu całkowitego wypłacenia wynagrodzenia ma prawo wykorzystywać przysługujące jej uprawnienia służebnościowe. Oprócz tego wobec trudności finansowych w rolnictwie projekt ustawy postanawia, że określone i zatwierdzone wynagrodzenie gotówkowe za uprawnienia służebnościowe może być zamienione na wydzielenie gruntów pod pewnymi warunkami, przy czem taka zamiana odbyć się może na wniosek tak dziedziny służebnej, jak i władającej. Podstawą wydzielenia gruntów zamiast wynagrodzenia gotówkowego będzie kwota nieuiszczonego wynagrodzenia, przy czem wartość wydzielonych użytków będzie określona w trybie i na zasadach, stosowanych przy opracowywaniu projektów przymusowego zniesienia służebności. Wniesiony przez Rząd projekt ustawy w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 1/II 1927 r. o zniesieniu służebności w woj.: wołyńskim, poleskim, nowogródzkim, wileńskim i we wschodniej części woj. białostockiego opiera się na tych samych zasadach. Jedyne sprawa usuwania drzewostanów została potraktowana nieco odmiennie. Ponadto dla województw wschodnich nie zaprojektowano postanowienia, przewidującego zamiast wynagrodzenia gotówkowego na wynagrodzenie w gruntach, gdyż na terenie tych województw wynagrodzenie gotówkowe ustalone zostało w bardzo niewielu wypadkach, a przepisy, obowiązujące w dziedzinie zniesienia służebności na tym terenie, sprawiają, że przeście z wynagrodzenia gotówkowego na grunty byłoby utrudnione.

Rząd wniósł projekt ustawy o biurach pisania podań oraz o zakresie udzielania porad prawnych i prowadzenia cudzych spraw. Istnienie licznych biur pisania podań oraz udzielania porad prawnych, które poza działalnością swą wykazały wielką szkodliwość dla ludności, nie znającej przepisów prawnych oraz nieświadomości co do zakresu kompetencji władz i urzędów publicznych, sprawia, że władze zwróciły na to baczną uwagę i postanowiły w ten stan ingerować, wprowadzając kontrolę ich działalności oraz ujmując je w pewne normy prawne.

Ogółem Rząd wniósł 71 projektów ustaw.

Stosownie do postanowień art. 8 ustawy z dn. 31/VII 1924 r.

¹⁾ P. str. 181.

w przedmiocie uregulowania stosunków celnych Minister Skarbu przedłożył Sejmowi do zatwierdzenia rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dn. 21 listopada 1932 r. o częściowej zmianie taryfy celnej.

SPRAWY GOSPODARCZE NA PLENUM SEJMU. —

Dn. 3/II r. b. odbyło się plenarne posiedzenie Sejmu, na którym odbyło się sprawozdanie generalne Komisji Budżetowej o preliminarzu budżetowym oraz ustawie skarbowej na rok 1933/34. Referował sprawozdawca generalny Pos. B. Miedziński. Na wstępie referent zaznaczył, że preliminarz po raz pierwszy zostaje Izbie przedłożony z deficytem w takiej wysokości, poza tem po raz pierwszy przewidziane pokrycie nie mieści się w granicach posiadanych rezerw skarbowych. Mówca podkreśla, że w dobie obecnej deficyt budżetowy nie jest na świecie zjawiskiem ani wyjątkowym, ani przerażającym. Są państwa, których deficyt sięga 50% wpływów skarbowych. Jako jedną z przyczyn, powodujących deficytowość budżetów państwowych, mówca wymienia zwichnięcie równowagi między produkcją a konsumpcją w skali światowej. Wyjście z tego leży w sferze poczynań międzynarodowych. Referent podkreśla, że Komisja Budżetowa nie uznaje za możliwe poczynienie jakichkolwiek oszczędności w budżecie obrony Państwa ze względu na sytuację Polski oraz światowe ustroje, nie gwarantujące bezpieczeństwa. Chociaż Komisja uważała, że w obecnej wysokości zobowiązania nasze wobec zagranicy są nie do utrzymania, pozycję na obsługę długów pozostawiła bez zmiany, chcąc tym dać wyraz swej wierze, że w drodze umów międzynarodowych te sprawy muszą znaleźć rozwiązanie w sensie rewizji zobowiązań tak co do ich substancji, jak i oprocentowania. Jeśli chodzi o wydatki — to Komisja dała wyraz swemu pogładowi na sytuację, skreślając kwotę zł 30 miljn. z preliminarza rządowego. Referent sądzi, że pokrycie niedoboru budżetowego nie leży w sferze niemożliwości, a to w świetle poniższych wywodów. Liczymy się z faktem niezapłacenia zł 130 miljn. długu zagranicznego; rezerwy skarbowe wynoszą około zł 170 miljn., pozostaje do pokrycia kwota zł 90 miljn., ewentualnie zł 100 miljn., które Rząd będzie musiał pokryć w drodze operacji kredytu wewnętrznego. Leży to w sferze możliwości dla Państwa z 32 milionami ludności. Dodatnim obawem jest nasz bilans handlowy, wyrażający się w nadwyżce przywózowej kwotą zł 221 miljn. za rok 1932.

Wspominając o akcji Rządu zniżki cen, referent podkreśla osiągnięte na tem polu dodatnie wyniki oraz wyraża przekonanie, że gdy zawiodą środki perswazji i konferencji — Rząd uruchomi inne, będące w jego dyspozycji, i celu dopnie. Preliminarz uchwalony przez Komisję Budżetową, przewiduje w dochodach zł 2 057 831 881, wydatki zaś — zł 2 451 980 694, czyli deficyt w kwocie zł 394 148 813.

Dn. 4/II odbyło się posiedzenie Sejmu, na którym referowano budżet Prezydenta Rzplitej. Dochody wynoszą zł 176 290, wydatki zaś zł 2 920 637. Tegoż dnia referowano sprawozdanie Komisji Budżetowej o budżecie Sejmu i Senatu. Budżet 1933/34 stał się bardziej przejrzysty przez wprowadzenie 3 działów: Biura Sejmu, Biblioteki i Archiwum oraz Domu dla Posłów i Senatorów. Suma wydatków wynosi zł 6 164 725, czyli o zł 12 988 mniej niż w budżecie na r. b. Dłoty poselskie wynoszą 85,2% wszystkich wydatków. W wydatkach administracyjnych wydatki rzeczowe wynoszą zł 384 000, osobowe zaś zł 532 800. Dochody Komisja zmniejszyła o zł 20 000 w dziale III. Budżet Senatu wykazuje w wydatkach kwotę zł 1 659 117, czyli o zł 22 721 mniej niż w preliminarzu na r. b., dłoty wynoszą 81,6%. Przechodząc do budżetu Najwyższej Izby Kontroli, referent podnosi, że budżet ten wykazuje dalsze obniżenie o zł 141 000. W wydatkach preliminarz zamyka się sumą zł 4 686 tys., w dochodach zaś zł 143 500. Następnie referowano sprawozdanie Komisji Budżetowej o preliminarzu budże-

towym Prezydium Rady Ministrów. Wydatki wynoszą zł 3 020 160, dochody zaś zł 1 750. Następnie przystąpiono do sprawozdania Komisji Budżetowej o preliminarzu Min. Spraw Zagranicznych. Dochody tego resortu wynoszą zł 14 562 tys., t. j. mniej o zł 350 200 niż w r. b., wydatki zaś zł 43 296 tys.

Dn. 6/II odbyło się posiedzenie Sejmu, na którym odbył się dalszy ciąg dyskusji nad sprawozdaniem Komisji Budżetowej o preliminarzu Min. Spr. Zagr. Następnie rozważano sprawozdanie Komisji Budżetowej o preliminarzu Min. Przemysłu i Handlu. Referent, po omówieniu ważniejszych pozycji preliminarza, podkreślił, że na budowę portu w Gdyni w przyszłym roku przeznaczona jest kwota zł 13,3 miljn., co na nasze stosunki w dobie kryzysu jest wysiłkiem maksymalnym. Wydatki Ministerstwa wyrażają się w kwocie zł 32 267 503, dochody zaś zł 14 647 400. Następnie Izba przystąpiła do preliminarza Min. Opieki Społ. Wysokość tego budżetu wynosi zł 99 949 700. Przemawiał potem Pan Minister Hubicki i, przedstawiając w wyczerpującym referacie całokształt prac tego resortu w tak trudnych obecnie warunkach gospodarczych, podkreśla m. in. wysiłki Rządu przy zwalczaniu bezrobocia, prace około utrzymania ubezpieczeń społecznych oraz udział w pracach międzynarodowych, mających na celu zwalczanie skutków kryzysu. Na temże posiedzeniu przedstawiono Izbie sprawozdanie Komisji Budżetowej o preliminarzu Min. Poczty i Telegrafów. W części administracyjnej — wydatki wynoszą zł 1 516 tys., przedsiębiorstw zaś zł 189,7 miljn., dochody wynoszą zł 214,7 miljn. co daje wpłatę do Skarbu Państwa w kwocie netto zł 25 miljn. Następnie referowano budżet Min. Spraw Wojskowych w sprawozdaniu Komisji Budżetowej. Wynosi on w wydatkach kwotę zł 822 700 000, w dochodach zaś zł 2 744 856.

Dn. 7/II r. b. odbyło się posiedzenie Sejmu, na którym odbył się dalszy ciąg dyskusji nad budżetem Min. Spr. Wojsk. Przemawiał m. in. P. Wiceminister Sławoj-Składkowski. Izba przystąpiła do debat nad sprawozdaniem Komisji Budżetowej nad preliminarzem Min. Rolnictwa i Ref. Roln. Referent zaznaczył, że jeśli chodzi o rozwój rolnictwa — to zapewnić go może tylko rynek wewnętrzny. Mówca omawia działalność P. Z. P. Z., przedstawiając fakt, że cena zboża w ub. kampanji kształtowała się na poziomie o zł 7 wyższym od poziomu światowego, co mogło mieć miejsce w związku z działalnością P. Z. P. Z., jako też faktem istnienia premij, kredytu zastawowego i całokształtem polityki Rządu w stosunku do rolnictwa. Kryzys w rolnictwie pogłębił się, ceny spadły wskutek konunktury światowych. W związku z tem stan finansowy rolnictwa pogorszył się, a Rząd, chcąc przyjąć mu z pomocą, wydał szereg dekretów oraz zgłosił szereg projektów ustaw, mających przyjąć z pomocą i oddłużyć rolnictwo lub ułatwić spłatę zobowiązań, wreszcie obniżyć procenty. Zasadnicze znaczenie posiadają wysiłki Rządu w zwalczaniu rozpiętości cen rolniczych i przemysłowych. Referent wypowiada się za wydaniem rzymowej ustawy o używaniu surowców krajowych. Budżet Ministerstwa w wydatkach wynosi zł 22 190 000, w dochodach zaś zł 2 155 700. Następnie Izba przyjęła w brzmieniu Komisji Budżetowej preliminarz budżetowy emerytur i rent w kwocie zł 157 800 000. Następnie Izba przystąpiła do preliminarza budżetowego Min. Wyznań Rel. i Ośw. Publ. Wydatki tego resortu wyrażają się kwotą zł 32 597 107, z czego na szkolnictwo ogólnokształcące zł 228 505 351, na naukę i szkoły wyższe zł 29 372 251, na wyznania religijne zł 22 003 759, na szkolnictwo zawodowe zł 16 102 245, na sztukę zł 2 558 700, na administrację szkolną zł 11 103 508, na wydatki ogólne i wychowanie fizyczne zł 14 265 000, na archiwa zł 686 283. Przemawiał w dyskusji m. in. Pan Minister Jędrzejewicz.

Dn. 8/II odbyło się posiedzenie Sejmu, na którym odbył się dalszy ciąg dyskusji nad budżetem Min. Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. Następnie referowano budżet Funduszy, poczem przystąpiono

do budżetu Min. Komunikacji. Mówca omawia kryzys w kolejnictwie w związku z konkurencją innych środków lokomocji, co się zaznaczyło jeszcze w okresie dobrej konjunktury. Referent zwraca uwagę na niepokojący fakt zmniejszania inwestycji w kolejnictwie, co może stać się następnie wielką trudnością i przeszkodą. Sprawę elektryfikacji na kolejach mówca uważa jako jeszcze niezbyt dojrzałą do realizacji ze względu na nasze specjalne warunki. Co do poglądów na zmniejszenie ruchu i likwidowanie linii mniej rentownych — referent wyowiada się przeciwko temu ze względu na charakter użyteczno-

ści publicznej, jaki posiada kolej. Wydatki Ministerstwa wyrażają się kwotą zł 22 892 100. Koleje przewidują wpłatę w kwocie zł 50 miljn. Następnie Izba przystąpiła do preliminarza Min. Spr. Wewn. Wynosi on w wydatkach zł 202 406 373 po przeprowadzeniu oszczędności we wszystkich działach. W porównaniu z budżetem na 1930/31 r. — preliminarz obecny jest niższy o blisko 20%. Poczyniono oszczędności w etatach urzędów i policji, ale dalej trudno iść w tym kierunku bez obawy, że organa Min. Spr. Wewn. nie będą mogły spełniać zadań, na nich ciążyących.

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICTWO WĘGLOWE

WYWÓZ WĘGLA KAMIENNEGO W STYCZNIU 1933 R. przedstawiał się — według danych tymczasowych — następująco (w tys. tonn):

K r a j e	S t y c z e ń:			Gru- dzień 1932	Sty- czeń 1933	Wzrost (+) lub zmniejsze- nie (-) w stos. do grudnia 1932
	1930	1931	1932			
Rynki licencyjne	286	274	202	140	137	— 3
Austria	280	176	128	105	105	—
Czechosłowacja	69	70	72	31	31	—
Jugosławia	1	2	—	4	1	— 3
Węgry	36	26	2	—	—	—
Rynki, objęte kon- wencją eksport.	765	785	703	704	598	— 106
Dania	173	208	189	146	100	— 46
Norwegia	78	103	93	104	90	— 14
Szwecja	231	200	204	250	176	— 74
Estonia	2	7	4	3	5	+ 2
Finlandia	5	14	5	9	12	+ 3
Łotwa	75	28	23	6	2	— 4
Litwa	7	12	13	1	—	— 1
Kłajpeda	2	1	6	—	1	+ 1
Islandia	10	1	6	1	5	+ 4
Belgia	9	14	14	11	16	+ 5
Francja	120	99	56	77	85	+ 8
Holandia	9	2	13	16	13	— 3
Włochy	44	96	77	80	93	+ 13
Inne rynki euro- pejskie	23	26	9	51	30	— 21
Irlandia	—	—	—	40	24	— 16
Szwajcaria	9	12	7	6	5	— 1
Rumunia	7	4	2	—	—	—
Z. S. R. R.	5	4	—	—	—	—
Hiszpania	2	6	—	—	—	—
Grecja	—	—	—	5	1	— 4
Rynki pozaeuro- pejskie	—	9	7	17	12	— 5
Egipt	—	—	—	—	7	+ 7
Algier	—	7	7	12	—	— 12
Połudn. Afryka	—	—	—	1	—	— 1
Brazylia	—	2	—	—	—	—
Argentyna	—	—	—	4	5	+ 1
Węgiel okrętowy	74	71	20	20	21	+ 9
Razem zagranicę:	1148	1165	941	932	798	— 134
W. M. Gdańsk	19	27	12	18	24	+ 6
Ogółem:	1167	1192	953	950	822	— 128
Przeładunek wę- gla w portach:						
w Gdańsku	551	570	411	376	332	— 44
w Gdyni	254	283	350	431	344	— 87
Razem:	805	853	761	807	676	— 131

Eksport węgla kamiennego w styczniu przy tej samej liczbie (25) dni roboczych, co w grudniu, spadł o 128 tys. t i wynosił 822 tys. t.

Spadek wywozu dotyczył obu eksportujących rejonów, przy czym z rej. śląskiego wywieziono 665 tys. t, t. j. o 111 tys. t mniej, a z rej. dąbrowskiego 156 tys. t, a zatem o 17 tys. t mniej w porównaniu z grudniem r. ub.; wywóz z rej. krakowskiego utrzymał się na poziomie poprzedniego miesiąca i wynosił ok. 1 tys. t.

Z powyżej wymienionych ilości wywieziono na rynki licencyjne ogółem 137 tys. t, t. j. o 3 tys. t mniej, przy czym spadek wywozu dotyczył wyłącznie Jugosławii.

Wywóz na rynki, objęte konwencją eksportową, spadł o 106 tys. t i wynosił 598 tys. t, przy czym poważnie spadły wysyłki do Szwecji, Danii i Norwegii, wzrosły natomiast — chociaż stosunkowo nieznacznie — do Włoch, Francji i Belgii.

Na inne rynki europejskie wyeksportowano ogółem 30 tys. t, wobec 51 tys. t w miesiącu poprzednim, co zostało głównie spowodowane spadkiem wysyłek do Irlandii. Wysyłki na rynki pozaeuropejskie wynosiły ogółem 12 tys. t, a zatem spadły o 5 tys. t; spadek ten był spowodowany wstrzymaniem wysyłek do Algieru, co zostało częściowo skompensowane wysyłką węgla do Egiptu, na którym to rynku udało się po raz pierwszy uplasować parę tysięcy tonn.

Ilość wywiezionego węgla okrętowego utrzymała się mniej więcej na niskim poziomie z grudnia r. ub. Wywóz do W. M. Gdańska nieznacznie wzrósł i wynosił 24 tys. t.

Udział poszczególnych rynków w ogólnym eksporcie w styczniu w porównaniu z grudniem przedstawiał się następująco (w % -ach):

	Grudzień	Styczeń
Rynki licencyjne	14'74	16'67
Rynki, objęte konwencją eksportową	74'11	72'75
Inne rynki europejskie	5'37	3'65
Rynki pozaeuropejskie	1'79	1'46
Węgiel okrętowy	2'10	2'55
W. M. Gdańsk	1'89	2'92
Razem:	100'00	100'00

Przeciętna dzienna wysyłka węgla kamiennego zagranicę wynosiła w styczniu przy 25 dniach roboczych ok. 32 tys. t, a zatem spadła o ok. 5 tys. t w porównaniu z miesiącem poprzednim. Wysyłka ta z rej. śląskiego wynosiła ok. 27 tys. t, a z rej. dąbrowskiego ok. 6 tys. t.

Przeładunek w portach spadł o 131 tys. t i wynosił 676 tys. t, przy czym przeładunek w Gdańsku wynosił 332 tys. t, t. j. o 44 tys. t mniej w porównaniu z grudniem r. ub., a w Gdyni spadł o 87 tys. t i wynosił 344 tys. t.

PRZEMYSŁ NAFTOWY

PRZEMYSŁ NAFTOWY W GRUDNIU 1932 R. — Wydobycie ropy w grudniu 1932 r. wynosiło przeszło o 100 wagonów więcej niż w listopadzie. Przeciętnie dziennie wydobywano blisko 157 cyst., zamiast 158 cyst. w listopadzie.

Z nowych dowień największe uzyskano w Rypnem w otworze „Serków XII” z początkową produkcją 35 t dziennie i 2 m³ gazów na minutę z głęb. 702 m. Znaczenie też dowień uzyskano w otworze świdrowym Nr. 1 kopalni „Bohdan”, nawiercając w głęb. 1 472 m w warstwach piaskowca borysławskiego ok. 20 ÷ 24 t ropy dziennie. Poprzednio otwór produkował już dłuższy czas znaczne ilości gazów z poziomu menilitów w głębszych i dotąd jeszcze daje bardzo znaczne ilości, bo ok. 24 m³/min. Z dowień gazowych większe uzyskano w Daszawie w otworze „olmin V” w głęb. 317 m, nawiercając płytkie złożo, o wydajności 70 m³ gazu na minutę przy wolnym wypływie. Poza tem ukończono dowień, bądź pogłębienia do nowych horyzontów: otworu „Podlasie XXI” w Dubie

(615 m — 2 t dziennie), otw. „Karpaty LXXXIII” w Brelikowie (2 t — 512 m), otw. „VC” w Ropience (3,2 t — 213 m), otw. „CXXVI” w Uryczu (3,2 t — 213 m), otw. „Berta IV” w Kobylanach (1,7 t — 288 m), otwór „Wulkan VI” w Męcince (3,5 t — 1141 m), otw. Adam „CXLI” w Libuszy (2 t — 231 m), otw. „Władysław” kopalni „Kinga” i „Nagroda III” w Krygu (1 t — 178 m i 1,5 t — 201 m) oraz otw. „Zofja XII” w Rosulnej (345 m — 0,2 t).

Pionierski otwór „Minister Kwiatkowski” wyprodukował w ciągu grudnia 350 t. Poczynając od końca listopada r. ub., do dn. 19/XII otwór samoczynnie wydawał do 20 t dziennie, jednak w końcu miesiąca po zaparafaowaniu rurek, produkcja znacznie spadła, osiągając ok. 12 t na dobę. Po wyciągnięciu rurek, przeczyszczeniu i wyrobieniu zasypu, wpływ ropy okazał się znów nieregularnym i nieznaczny.

Odbudowa ciśnienia złoża utrzymuje dalej produkcję ko-

pał w Lipinkach na wysokim poziomie. Dobre też rezultaty daje odbudowa ciśnienia w Schodnicy. Słabiej przejawiają się rezultaty w Mrażnicy i Borystawiu. W sąsiadującym ze Schodnicą Uryczu ukończono montaż nowej instalacji wysokociśnieniowej.

Ilość ropy, zużytej na opał i manko, wynosiła, jak w listopadzie, 4% produkcji brutto.

Ekspedycja ropy do rafinerii zmniejszyła się i wynosiła 4645 cyst., zamiast 4784 cyst. w listopadzie.

Zapasy ropy, zamagazynowanej na kopalniach i tłoczniach, nieco się zwiększyły, osiągając 2862 cyst., zamiast 2733 cyst. w listopadzie.

Ceny ropy utrzymały się w wysokości niezmienionej z 1511 za cyst. 10-tonnową dla ropy brutto, zakupywanej przez Polmin.

Produkcja i obrót ropą — w grudniu 1932 r. (w cysternach)

MIESIĄC I ROK	JASŁO i KRAKÓW				DROHOBYCZ				STANISŁAWÓW				R A Z E M			
	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-ca	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-ca	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-ca	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu m-ca
Listopad 1932	816	4	793	320	3630	180	3705	2260	306	6	286	153	4752	190	4784	2733
Grudzień 1932	832	6	859	291	3714	193	3482	2411	317	7	304	160	4863	206	4645	2862
1931 r.	9785	104	9776	400	48561	2588	47417	1628	4703	87	4663	185	63049	2779	61856	2213
1932 r.	9583	73	9657	291	42072	2205	40481	2411	4014	85	3954	160	55669	2363	54092	2862

Produkcja i zużycie gazów ziemnych — w grudniu 1932 r. (w tys. m³)

MIESIĄC I ROK	J A S Ł O				DROHOBYCZ				STANISŁAWÓW				R A Z E M			
	Produkcja	Opał (zuż. własne)	Odtłoczono	Manko	Produkcja	Opał (zuż. własne)	Odtłoczono	Manko	Produkcja	Opał (zuż. własne)	Odtłoczono	Manko	Produkcja	Opał (zuż. własne)	Odtłoczono	Manko
Listopad 1932	7341	1661	5558	122	27323	10870	16352	101	4089	2693	842	554	38753	15224	22752	777
Grudzień 1932	8067	2304	5404	359	28624	11032	17436	156	4124	2820	797	507	40815	16156	23637	1022
1931 r.	86719	31309	49648	5762	339310	128581	205201	5528	47791	32852	11531	3398	473820	192752	266380	14688
1932 r.	86347	26315	56428	3604	302575	118970	177124	6481	48008	32175	10261	5572	436930	177460	243813	15657

Liczba otworów wiertniczych na kopalniach ropy i gazów — w grudniu 1932 r.

MIESIĄC I ROK	L i c z b a o t w o r ó w														Ilość otworów produkcyjnych	Przebiegająca dzienna produkcja otworów — w kg
	Montowane	Zmontowane	Wiercone			Instrument.	Wyłączone gazowe	Samopłynące	Łyżkowane	Pompowane	Tłokowane	Rekonstruk.	Likwidacja	Razem		
			Produkcyjne	Bez produkcji	Razem											
Listopad 1932	17	11	54	56	110	28	163	13	266	2058	368	20	19	3073	2759	574
Grudzień 1932	13	11	37	59	96	21	169	13	273	2072	372	20	18	3078	2767	567

W wierceniu było 96 otw. zamiast 110 w listopadzie. Nowe otwory świadrowe uruchomiono: w Toroszwóce (1), Wójtowej (1), Tyrawie Solnej (1), Potoku (1), Harklowej (2), Krygu (1), Bieczu (1), Schodnicy (1), Brelikowie (1) i Ropience (1). Razem uruchomiono 11 nowych otworów, wobec 10 w listopadzie. Z otworów tych do nowych, założonych na nowych kopalniach, należą: „Teresa” w Toroszwóce i „Wójtowa” w Wójtowej. Poza tem zgłoszono 2 nowe kopalnie: „Balicze” i „Bursan” w Baliczach Podróżnych i Podgórnym pow. Żydaczów. Ruch wiertniczy utrzymał się dalej bez większych zmian. W szczególności dał się zauważyć wzmocniony ruch wiertniczy na terenach okr. jasielskiego. W rej. borysławskim ruch słaby. Pewne zwiększenie zainteresowania się terenami w Mrażnicy dało się wprawdzie odczuć w okolicy nowodowierconego otworu „Bohdan”, jednak bez zakładania, bądź nawet zgłoszenia nowych wierzeń.

Liczba robotników obejmowała 8590 osób, wobec 8714 w listopadzie, t. j. przeszło o 120 osób mniej. Gros zmniejszenia

przypadało na okr. jasielski, gdzie, po ograniczeniu robót płacowych, z nastaniem zimy zwolniono blisko 100 robotników sezonowych.

Wydobycie gazów ziemnych wynosiło 40815 tys. m³, t. j. o 2062 tys. m³ więcej niż w listopadzie. Przeciętne dzienne wydobycie wzrosło zatem do 1316 m³, wobec 1291 tys. m³ w listopadzie. Manko gazowe stanowiło bez zmiany 2% produkcji.

Cena gazu ziemnego wynosiła w rej. borysławskim z 488 zamiast z 476 za 1 m³; w rejonie jasielskim płacono z 60 bez tłoczenia; w rejonie bitkowskim za gaz brutto płacono, jak w Borystawiu, z 488.

W grudniu 1932 r. było czynnych 29 rafinerii nafty, które zatrudniały ogółem 3831 robotników i majstrów (w listopadzie 3869). Z tej liczby 3743 robotników było zajętych przy pracach, związanych bezpośrednio z ruchem zakładów. Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych w Drohobyczu zatrudniała w tej liczbie 631 robotników.

Produkcja i obrót produktami naftowymi — w grudniu 1932 r. (w tonnach)

P r o d u k t	Wytwór- czość z przeróbki ropy	Wysyłka do spo- życia w kraju	Zapotrzeb. własne rafineryj	Eksport	Wymiana między- rafineryjna		Import	Z a p a s y	
					wysyłki	przywóz		w dn. 1/XII 1932	w dn. 31/XII 1932
Benzyna	7 281	4 782	133	4 636	176	3 526	—	13 793	14 873
Nafta rafinowana	17 263	16 061	4	743	12	2	—	3 872	4 317
destylowana	— ¹⁾	16	—	3 727	—	—	—	20 854	13 644
Olej gazowy	8 018	4 704	321	3 157	—	—	—	11 043	10 879
opałowy z destyl. rozkł.	153	200	49	10	—	—	—	1 204	1 098
Oleje smarowe	6 660	3 231	801	2 820	74	142	—	44 920	44 796
Smary stałe	283	220	5	23	—	—	3	527	565
Parafina	2 621	590	—	2 727	4	5	—	5 379	4 684
Świece	18	—	—	25	—	—	—	13	6
Asfalt	1 937	309	414	953	—	—	—	16 236	16 497
Koks	826	213	479	114	14	14	—	1 307	1 327
Produkty uboczne	376	86	543	15	—	—	—	950	682
Ropał, gudron i pozostałości	1 059	246	956	133	—	—	—	27 090	26 814
Olej parafinowy	1 247	108	—	—	538	609	—	34 999	37 209
Gacz	81	3	—	—	—	—	—	3 181	3 259
Ogółem:	44 356	31 769	3 705	19 083	818	4 298	3	185 368	179 650

Eksport do poszczególnych krajów — w grudniu 1932 r. (w tonnach)

Kraj przeznaczenia	Benzyna		Nafta		Olej gazowy	Oleje smar.		Parafina	Świece	Asfalt	Koks	Wazelina, sma- ry stałe, mydło naftowe	Półprodukty ²⁾	Pozostałości destylacyjne ³⁾	Razem
	rektyfikow.	surowa	rafinowana	destylow.		rafinowane	destylow.								
Anglia	—	—	—	—	—	—	—	202	—	—	—	—	—	—	202
Austria	53	—	281	—	139	7	—	62	—	16	16	3	—	—	577
Belgia	—	—	—	—	—	61	—	—	—	61	—	—	—	—	122
Bułgaria	—	—	—	—	—	35	—	—	—	—	—	—	—	—	35
Czechosłowacja	998	2 803	—	3 560	—	4	56	10	—	39	66	1	—	10	7 547
Dania	247	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	247
Francja	14	—	15	167	260	31	—	30	—	19	—	—	—	—	536
Grecja	—	—	—	—	—	—	—	131	—	—	—	—	—	—	131
Jug sławia	—	—	—	—	—	16	—	192	—	—	—	11	—	—	219
Litwa	—	—	—	—	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	11
Łotwa	10	—	117	—	41	—	—	115	—	—	—	—	—	4	287
Niemcy	—	—	—	—	—	—	—	263	—	788	32	—	—	—	1 083
Rumunia	—	—	—	—	—	55	—	—	—	—	—	7	—	—	62
Szwajcaria	25	—	—	—	1 995	40	—	—	—	—	—	—	109	—	2 169
Szwecja	42	—	14	—	—	60	—	—	—	—	—	15	—	—	131
Węgry	—	—	—	—	—	30	—	11	—	—	—	—	—	—	41
Włochy	21	—	—	—	—	25	—	—	—	—	—	—	—	—	46
Razem:	1 410	2 803	427	3 727	2 435	375	56	1 016	—	923	114	37	109	14	13 446
Gdańsk loco	213	—	141	—	353	810	21	456	—	20	—	1	10	—	2 025
Gdańsk tranzyt	210	—	175	—	379	1 558	—	1 255	25	10	—	—	—	—	3 612
Ogółem:	1 833	2 803	743	3 727	3 167	2 743	77	2 727	25	953	114	38	119	14	19 083

Przeróbka ropy w rafineriach wyniosła ogółem 48 400 t (w 1931 r. przec. mies. 50 772 t). Przerobiono ropy boryslawskiej (standard) 33 827 t (70%), specjalnej małoparafinowej 8 779 t (18%), specjalnej bezparafinowej 5 794 t (12%). Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych przerobiła 8 417 t (w listopadzie 12 970 t).

Wytwórczość produktów naftowych wyniosła ogółem 44 356 t, czyli strata przy przeróbce stanowiła 9% (przeciętnie w 1931 r. 8%).

Konsumpcja produktów naftowych w kraju wyniosła 34 474 t (w tym wewnętrzne spożycie rafinerij 3 705 t) i przedstawiała się (w tonnach bez spożycia rafinerij):

	Grudzień 1932	Grudzień 1931	Przec. mies. 1931
Benzyna	4 782	5 853	6 870
Nafta	16 017	17 586	11 200

Oleje gazowy i opałowy	4 904	5 130	4 947
" smarowe	3 231	2 807	3 380
Parafina	590	836	702

Eksport produktów naftowych (właściwie wysyłka z rafinerij, przeznaczona na eksport) wyniósł ogółem 19 083 t, czyli był większy niż przeciętny eksport miesięczny w 1931 r. (18 290 t).

Z poszczególnych produktów wywieziono zagranicę (w tonnach):

	Grudzień 1932	Przec. mies. 1931
Benzyna	4 636	5 877
Nafta	4 470	3 092
Oleje gazowy i opał. " smarowe	3 167	3 538
Parafina	2 820	2 548
	2 727	1 843

Ruch zapasów produktów naftowych w rafineriach przedstawiał się następująco (w tonnach):

¹⁾ Potrącono 3 467 t, wziętych z zapasów do rafinerij.

²⁾ Olej parafinowy i odcieki, olej prasowy, gacz, oleje potne.

³⁾ Ropał, gudron, pozostałości z ropy bezparafinowej.

	I/I 1933	I/XII 1932	I/I 1932
Benzyna	14 873	13 793	21 655
Nafta	17 961	24 726	24 329
Oleje gazowy i opałowy .	11 977	12 247	20 738
Oleje smarowe	44 796	44 920	44 073
Parafina	4 684	5 371	5 334
Inne produkty	85 359	84 303	100 706
Razem:	179 650	185 368	216 835

W przemyśle gazolinowym sytuacja była w dalszym ciągu pomyślna. Ceny wynosiły ok. \$ 500 za cysternę 10-tonnową. Produkcja gazoliny wynosiła 3 580 t (w listopadzie 3 403 t). Z ogólnej ilości 40 815 tys. m³ gazu ziemnego, wyprodukowanego na kopalniach, przerobiono w gazoliniarniach 21 536 tys. m³, czyli 52%. Ze 100 m³ przerobionego gazu otrzymano przeciętnie 16,6 kg gazoliny (w listopadzie 16,1 kg). Do rafinerii nafty wysłano jako domieszkę do benzyn ciężkich celem otrzymania benzyny motorowej 3 481 t gazoliny.

W ruchu było 24 zakładów gazolinowych, które zatrudniały 339 robotników.

KOPALNICTWO WOSKU ZIEMNEGO W GRUDNIU 1932 R. — Wydobywanie wosku ziemnego w grudniu r. ub. utrzymało się na poziomie listopada. Ogółem z 2 czynnych produkcyjnych kopalń wydobyto, jak w listopadzie, 67 t wosku

ziemnego. Konjunktura zbytu wosku ziemnego na rynkach światowych była słaba. Wyłączny odbiorca polskiego wosku ziemnego — Niemcy w grudniu importowały z Polski 76 t, t. j. o 26 t więcej niż w listopadzie. Zapasy wosku, zamagazynowanego na kopalniach i tłoczniach, spadły do 90 t, wobec 116 t w listopadzie. Liczba robotników, zatrudnionych na kopalniach i w topiarniach, wynosiła 439 osób (w listopadzie 444 osób).

PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY

OBNIŻENIE OPŁAT ZA KONTROLĘ BAWELNY. — Naskutek starań Izby Przem.-Handlowej w Łodzi Min. Skarbu w porozumieniu z Min. Przem. i Handlu obniżyło opłaty za kontrolę nad użyciem bawełny, sprowadzanej ulgą celną przez firmy, nie należące do Zrzeszenia Producentów Przędzy Bawełnianej w Polsce, do norm, opłacanych przez firmy, należące do Zrzeszenia. Opłata za kontrolę nad użyciem bawełny, sprowadzanej za cłem u gowem, będzie wynosić 1/3 procentu cła normalnego, niezależnie od kwoty przypadającego cła, na podstawie p. 8 par. 2 działu b rozp. z dn. 27/VI 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 61, poz. 579).

Stosownie do rozporządzenia Min. Skarbu normy te mają już zastosowanie w pozwoleniach, wydawanych od dn. 1/I 1933 r., nie mają jednak zastosowania do bawełny, sprowadzanej na podstawie zezwoleń, które wydane zostały już uprzednio.

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

ROZSZERZENIE RAM AKCJI FINANSOWO-ROLNEJ. — Komitet Ekonomiczny Ministrów na posiedzeniu swem w dn. 1 lutego r. b. zajmował się zagadnieniem, związanym z akcją finansowo-rolną.

Znajduje się ona w chwili obecnej w okresie, który sprawozdanie — złożone na Komitecie Ekonomicznym — nazywa „wykonawczym”. Okres ten był poprzedzony półrocznym okresem wstępnym, w którym krystalizował się program finansowo-rolny. Ten pierwszy okres został zapoczątkowany kilkoma ustawami, które miały na celu zahamowanie doraźne nacisku wierzyciela na dłużnika rolniczego (ulgi egzekucyjne, najniższa cena licytacyjna i t. p.).

Akcja finansowo-rolna prowadzona jest w terenie przez powiatowe i wojewódzkie biura do spraw finansowo-rolnych. Czynności tych biur są koordynowane przez Centralne Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych. Osiągnęła ona do chwili obecnej następujące rezultaty:

- osłabiła nacisk wierzyciela na dłużnika rolnego,
- stworzyła warunki, które umożliwiają dłużnikowi realizację, możliwie korzystną, substancji majątkowej na pokrycie zobowiązań,
- umożliwiła dłużnikowi, jeśli chodzi o większą własność rolną, uzyskanie indywidualnych odroczeń wypłat lub układu z wierzycielami, jeśli zaś chodzi o małą własność rolną — uzyskanie rozterminowania spłat wiarytelności oraz obniżenie odsetek poprzez orzecznictwo urzędów rozjemczych do spraw kredytowych małych własności rolnych,
- stworzyła warunki dla realizowania dobrowolnej ugody między dłużnikiem a wierzycielem w kierunku rozterminowania spłat, obniżenia odsetek i t. p.

Najpoważniejsze rezultaty zostały osiągnięte w zakresie działalności urzędów rozjemczych. Urzędy te zdały w zupełności próbę życia i cieszą się dużym uznaniem w t. renie. Świadczy o tem ilość spraw, zgłoszonych do urzędów: do połowy grudnia 1932 r. spraw tych zgłoszono przeszło 14 tys., z czego załatwiono ok. 7 tys.

Akcja finansowo-rolna obejmuje obecnie kredyt niezorganizowany. Zarówno rozporządzenie, ustanawiające nadzór sądowy w rolnictwie, jak też rozporządzenie o urzędach rozjemczych, wyłączają ze swego zakresu działania kredyt zorganizowany

oraz kredyt hipoteczny; bez objęcia zaś prowadzoną akcją tego rodzaju kredytu nie może być przeprowadzona skutecznie całkowita sanacja finansowa warsztatów rolnych.

Od czasu wydania wymienionych rozporządzeń, t. j. od połowy sierpnia r. ub., nastąpiła już poważna ewolucja poglądów w kierunku rozszerzenia akcji finansowo-rolnej również na kredyt zorganizowany oraz kredyt hipoteczny. Przykładem tego jest wydanie ustawy o konwersji kredytu długoterminowego emisyjnego.

Dążąc konsekwentnie w tym kierunku, Komitet Ekonomiczny postanowił obecnie jeszcze bardziej rozszerzyć ramy dotychczasowej akcji. Mianowicie, Komitet wypowiedział się — jeśli chodzi o odcinek kredytu hipotecznego — za zrealizowaniem konwersji w wypadkach indywidualnych, przez objęcie również tego kredytu rozporządzeniem o nadzorach sądowych w rolnictwie. Na odcinku zaś kredytu krótkoterminowego uchwała K. E. proponuje rozszerzenie kompetencji urzędów rozjemczych, zarówno w kierunku objęcia orzecznictwem tych urzędów całej własności rolnej (małej i większej), jak też w kierunku rozszerzenia zakresu orzecznictwa co do rozterminowywania płatności, określania sposobów płatności i t. p.

Powyższe zagadnienie wiąże się ściśle ze sprawą upłynnienia (konwersji) krótkoterminowego zadłużenia rolniczego w ogólności.

Stosownie do rozważanych na terenie międzyministerjalnym projektów, zadłużenie krótkoterminowe w instytucjach kredytowych mogłoby być skonwertowane drogą powołania do życia specjalnej instytucji bankowej akceptacyjnej, pośredniczącej między instytucjami wierzycielskimi a Bankiem Polskim. Natomiast cała reszta zadłużenia krótkoterminowego winna być skonwertowana drogą indywidualnego orzecznictwa urzędów rozjemczych.

Pozostałe punkty uchwał Komitetu Ekonomicznego mają znaczenie mniej zasadnicze i zmierzają:

- do obniżenia odsetek sądowych do 6% w stos. rocznym (obecnie 10%); w ten sposób odsetki sądowe zostałyby zredukowane do poziomu, przewidzianego dla orzecznictwa urzędów rozjemczych,
- do zapewnienia urzędom do spraw finansowo-rolnych środków finansowych, niezbędnych dla ich dalszej egzystencji.

UREGULOWANIE PRAWA WŁASNOŚCI GRUNTÓW ROZPARCELOWANYCH. — W związku z trudnościami płatniczymi w rolnictwie specjalne znaczenie zyskało zagadnienie uregulowania prawa własności gruntów rozparcelowanych. W licznych wypadkach nabywcy tych gruntów — z przyczyn przez siebie niezawinionych — nie uregulowali zgodnie z umową ceny kupna. Z drugiej strony, niejednokrotnie umowa nie została wykonana przez właściciela parcelowanej nieruchomości, np. gdy właściciel nie spłacił długów, ciążących na gruntach rozparcelowanych, wskutek czego grunt nie mógł być przepisany na nabywców.

Już w 1929 r. wydano specjalną ustawę, regulującą te sprawy na obszarze województw południowych (ustawa z dn. 23/II 1929 r. o uregulowaniu stanu hipotecznego nieruchomości, oddanych w toku parcelacji w posiadanie nabywców na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, saniaślawowskiego i tarnopolskiego — „Dz. Ust. R. P.” Nr. 27, poz. 276). Wiosną r. ub. wydana została podobnej treści ustawa dla województw centralnych i wschodnich (ustawa z dn. 18/III 1932 r. o uregulowaniu prawa własności gruntów, oddanych w toku parcelacji w posiadanie nabywców na obszarze województw centralnych i wschodnich — „Dz. Ust. R. P.” Nr. 30, poz. 308).

Obie powyższe ustawy, mające na celu uregulowanie sprawy niezakończonych parcelacji prywatnych oraz ochronę nabywcy przed utratą warsztatu pracy, za którą wpłacił on niejednokrotnie znaczną część należności — okazały się niewystarczającymi. Ponadto zaszła potrzeba rozciągnięcia ich postanowień również na obszary województw: poznańskiego i pomorskiego, gdzie również w licznych wypadkach parcelacja nie została zakończona przepisaniem tytułów własności na nabywców.

Brak formalnego prawa własności do nabytego gruntu powoduje, że jego nabywca nie może tym gruntem swobodnie rozporządzać, zaciągać nań pożyczki; może być nawet z gruntu tego usunięty. Aby temu zapobiec i ostatecznie przyspieszyć załatwienie sprawy przewłaszczenia, Rząd wniósł do Sejmu 2 projekty nowel do powyżej wymienionych ustaw oraz oddzielny projekt ustawy w sprawie uregulowania prawa własności gruntów, oddanych w drodze parcelacji w posiadanie nabywców na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego.

Trzy te projekty ustawodawcze pozwolą na objęcie ustawą wszystkich gruntów, rozparcelowanych i oddanych w posiadanie nabywców do dn. 1/I 1933 r., dychczasowe bowiem ustawy, obowiązujące na terenie województw centralnych, wschodnich i południowych, miały zastosowanie tylko do przypadków, gdy grunty zostały oddane w posiadanie nabywców przed dn. 9/I 1926 r. Zakres więc działania tych ustaw zostanie poważnie rozszerzony.

Ponadto ogromnie ułatwione zostanie ich wykonanie, a to przez przepis, że prawo własności gruntów rozparcelowanych będzie mógł nadawać nabywcom w specjalnym postępowaniu sąd. Sąd będzie mógł na wniosek właściciela lub nabywcy ustalić, a w razie potrzeby przerechnować niespłaconą część ceny kupna wraz z nieprzedawnionymi odsetkami, licząc je od dnia płatności. Będzie on mógł, dalej, obniżyć odsetki umowne do 4% w stos. rocznym, stosownie do zdolności płatniczej i możliwości gospodarczych dłużnika, jak również rozłożyć nabywcę pozostałą do zapłaty część ceny kupna na raty, na taki okres czasu, aby spłata rocznej raty wraz z ustalonymi procentami nie była rujnująca dla gospodarstwa dłużnika.

Na poczet niespłaconej części ceny kupna i odsetek sąd — bez względu na postanowienia zawartych umów — będzie mógł zarachować przypadające na daną działkę, w wyniku podziału i segregacji hipoteki, i inne obciążenia rzeczowe z wyjątkiem kaucyj hipotecznych, przenosząc zarazem obowiązek osobisty spłacenia zarachowanych hipotek i innych obciążeń ze sprzedawcy na nabywcę działki.

Tego rodzaju postanowienia powinny znakomicie uzupełnić przepisy, wydane uprzednio, przyczynić się do tak pożądanego unormowania stosunków między nabywcą i sprzedawcą gruntu oraz umożliwić ostateczne uregulowanie prawa własności, jako jednego z podstawowych zagadnień sanacji finansowej drobnego rolnictwa.

R.

KONWERSJA OBLIGACJI PAŃSTWOWEJ RENTY ZIEMSKIEJ. — Rząd wnosi w tych dniach do Sejmu projekt ustawy, nowelizującej ustawę z dn. 28/VII 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej. Nowela ta przewiduje konwersję 5%-owych obligacji państwowej renty ziemskiej, w których w znacznej części wypłacane jest wynagrodzenie za przymusowo wykupione przez Skarb Państwa nieruchomości ziemskie na cele reformy rolnej.

Projekt noweli przewiduje obniżenie oprocentowania obligacji państwowej renty ziemskiej do 3% w stosunku rocznym. Jest to następstwem zastosowania w stosunku do nabywców parcel daleko idących ulg w oprocentowaniu reszty ceny kupna danej parceli. Zniżenie tego ostatniego oprocentowania winno pociągnąć za sobą niższą odsetek obligacji państwowej renty ziemskiej, inaczej bowiem różnica w tem oprocentowaniu musiałaby pociągnąć za sobą straty dla Skarbu Państwa. Obniżenie oprocentowania renty uzasadnione jest ponadto i tem, że właściciele przymusowo wykupionych nieruchomości otrzymują wynagrodzenie, dające stałe i pewne oprocentowanie, niewspółmierne wyższe od rentowności tych nieruchomości, o której to rentowności w dzisiejszej sytuacji trudno jest nawet mówić.

Projekt ustawy przewiduje 60-letni okres umorzenia dla nowych obligacji 3% państwowej renty ziemskiej; termin ten jest odpowiednikiem identycznego okresu umorzenia, jaki ma być zastosowany do należności Skarbu Państwa za sprzedane grunty państwowe.

Projekt ustawy wyposaży nowe obligacje 3% renty w dodatkowe przywileje, mianowicie poza bezpieczeństwem pupilarnym zapewnia przyjmowanie ich według wartości nominalnej na spłatę wszystkich podatków państwowych. Dotychczas obligacje 5%-owe przyjmowane były tylko na podatki: majątkowy, spadkowy i od darowizn, a zaliczenie ich na te podatki nastąpiło w/g kursu urzędowego.

Zgodnie z brzmieniem projektu, obligacje 3%-owej państwowej renty ziemskiej będą przyjmowane przez Skarb Państwa według wartości nominalnej od wszystkich ich posiadaczy na spłatę wszystkich zaległych bezpośrednich podatków państwowych oraz podatku od spadku i darowizn, których termin płatności upłynął przed dn. 1/I 1933 r. Ponadto, osoby, które wykazały, że one lub ich spadkodawcy otrzymali obligacje 3%-owej państwowej renty ziemskiej tytułem wynagrodzenia za nieruchomości, przymusowo od nich wykupione, lub też jako spłatę ich wierzytelności w wyniku przeprowadzonego przez sąd rozdziału wynagrodzenia — będą mogły spłacać temi obligacjami wszelkie należności z tytułu bezpośrednich podatków państwowych, płatne po dn. 31/XII 1932 r. (a więc podatki bieżące) do wysokości połowy tych należności, przy jednoczesnej wpłacie co najmniej drugiej połowy w gotówce. Podatek zaś od spadków i darowizn osoby, wymienione w zdaniu poprzednim, będą mogły spłacać obligacjami w całości.

Przywileje te, niewątpliwie, powinny spowodować wysoki kurs nowych 3%-owych obligacji na wolnym rynku, wskutek czego realna wartość wynagrodzenia za wykupioną ziemię przez państwo będzie znacznie wyższa niż wartość, wypłacana w/g przepisów dotychczasowych. Z tego też względu projekt ustawy skreśla przepis o częściowej wypłacie tych obligacji w/g kursu urzędowego, przepis ten bowiem w tych warunkach stał się całkowicie zbędnym.

Skreślony zostanie ponadto przepis o zatrzymywaniu części obligacji w depozycie P. B. R. na przeciąg 5 lat, co również wpłynie na podniesienie się realnej wartości wynagrodzenia, płatnego w 3%-owej państwowej renty ziemskiej.

Ponieważ właściciele majątków, umieszczonych przed wejściem w życie projektowanej noweli na wykazach imiennych, oraz majątków, objętych orzeczeniami o przymusowym wykupie (za które wynagrodzenie nie zostało uregulowane na podstawie przepisów obecnie obowiązujących) — mogłoby słusznie uważać, że nabyli prawo do otrzymania wynagrodzenia w obligacjach 5%-owej państwowej renty ziemskiej, przeto ustawa pozostawia tym właścicielom do wyboru rodzaj walorów, w których pragną otrzymać wynagrodzenie. Brak oświadczenia się właściciela w przewidzianym terminie miesięcznym od wezwania go przez okręgowy urząd ziemski — równoznaczny będzie ze zgodą na regulowanie wynagrodzenia w nowych obligacjach 3%-owej państwowej renty ziemskiej.

H A N D E L

HANDEL WEWNĘTRZNY

RUCH CEN W GRUDNIU 1932 R. — Grudzień zawiódł, jeśli chodzi o obroty t. zw. świąteczne. Wzrost zakupów był mniejszy nawet niż w ostatnich latach kryzysowych i ograniczył się głównie do branży spożywczo-kolonjalnej i odzieżowo-konfekcyjnej, przyczem wy-tąpił wyraźniej dopiero w połowie miesiąca. Szczególnie skromnie przedstawiały się obroty przedświąteczne pod względem wartości, gdyż z jednej strony zwiększony popyt dotyczył przedewszystkiem niższych gatunków i rodzajów towarów, z drugiej strony zaś panowała wśród kupców tendencja wzbijania się zapasów drogą nawet znacznego obniżania ceny.

Poza tem w zakresie zbytu nastąpiło sezonowe osłabienie w niektórych gałęziach, np. w zakresie żelaza, większości przemysłu metalowego, drzewa, artykułów budowlanych i t. d., naogół jednak poziom obrotów towarowych nie uległ poważniejszym zmianom; wskaźnik wystawionych weksli, mogący w pewnym stopniu ilustrować tendencję obrotów, wykazał w grudniu (obliczony z usunięciem sezonowości) lekki wzrost.

Ale tu zauważyć należy, że uprzednie kurczenie się obrotu wekslowego tłumaczyło się przechodzeniem na tranzakcje gotówkowe, w grudniu zaś ta tendencja nie wykazała dalszych postępów, a w niektórych branżach nastąpiło pogorszenie warunków płatności. Ciężota na rynku pieniężno-kredytowym, hamująca oddziaływająca na obroty, uległa w II połowie 1932 r. pewnemu odprężeniu, przyczem w grudniu — mimo ul. me roku — nie zaostrzyła się, choć działalność kredytowa instytucji finansowych była w dalszym ciągu ograniczona i ostrożna. Poprzednio postępująca poprawa wypłacalności w grudniu uległa zahamowaniu.

Siła nabywcza ludności rolniczej nie wykazała poprawy. Ten-

dencja do jej wzmocnienia idzie od strony akcji zniżki cen artykułów skartelizowanych i specjalnie dotyczących rolników oraz od strony akcji, umniejszającej ciężary długów, natomiast zniżkowo oddziaływała na nią kształtowanie się cen, które zarówno w zakresie produkcji roślinnej, jak i produkcji hodowlanej wykazały w grudniu dalszy dotkliwy spadek. Wskaźnik spożycia wiejskiego, obliczony (z usunięciem sezonowości) przez Instytut Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen na podstawie spożycia nafty, wykazał w IV kwartale r. ub. wzrost o ok. 16%; natomiast wskaźnik spożycia używek (kawa, herbata, piwo, tytoń) oraz cukru, ilustrujący spożycie miejskie i wiejskie, wykazał w IV kwartale r. ub. spadek o ok. 3%.

Zdolność nabywcza ludności miejskiej skurczyła się — wobec sezonowego spadku zatrudnienia, a więc i zarobków, wobec dalszych zniżek płac, wobec skurczenia się obrotów w wielu gałęziach handlu oraz rzemiosła. Jednakowoż — z usunięciem sezonowości — wskaźnik spożycia miejskiego wykazuje w IV kwartale r. ub. wzrost; spożycia pieczywa — o 3%, frekwencji w kinematografach — o ok. 27%.

Udział zagranicy w zbyciu towarów wykazał skurczenie przez spadek wywozu; możliwości tego posobu zbytu produkcji krajowej hamuje jakby nowa fala utrudnień w obrocie międzynarodowym oraz brak poprawy konjunkturalnej na rynkach odbiorczych.

Ceny na rynku wewnętrznym wykazały w grudniu dalszy dość znaczny spadek. Spadek ten w zakresie cen hurtowych w głównej mierze, w zakresie zaś cen detalicznych prawie wyłącznie został spowodowany zniżką cen artykułów rolnych, które w listopadzie wykazały lekki przejściowy wzrost.

Ruch wskaźników cen hurtowych — ogólnego i poszczególnych grup towarowych — ilustruje następujące zestawienie (na podstawie danych Gł. Urz. Stat.):

	Wskaźnik ogólny	Artykuły rolne	W t e m:			W t e m:					
			prod. spożywcze: roślinne	zwierzęce	Artykuły przemysł.	drzewo	artykuły włókienn.	węgiel	metale	różne	Artykuły kolonjalne
	W s k a ż n i k										
	1927 = 100										
XII 1930	76.2	62.2	54.6	78.2	85.9	88.0	68.9	121.0	86.5	98.1	89.6
XII 1931	66.4	57.2	62.4	51.8	74.0	66.7	52.4	121.2	80.0	85.9	73.5
I 1932	63.9	51.8	57.8	45.4	74.4	71.2	52.7	121.2	80.5	84.6	76.4
II "	64.6	54.5	59.3	49.5	73.0	64.3	52.6	121.2	79.2	83.6	77.2
III "	63.8	54.1	62.3	45.6	71.6	60.4	52.5	121.2	76.6	82.8	77.2
IV "	65.3	59.0	66.8	50.8	70.0	60.4	51.1	121.2	73.8	81.1	75.4
V "	66.1	61.4	67.2	55.2	69.4	59.3	50.8	121.2	73.4	79.8	76.0
VI "	61.8	53.7	60.3	46.8	68.0	53.2	49.9	121.2	73.0	79.2	75.9
VII "	60.4	51.2	54.2	48.2	67.7	51.7	50.3	121.2	72.2	79.1	75.5
VIII "	60.2	48.9	51.2	46.8	69.7	51.7	54.7	121.2	73.2	79.7	75.5
IX "	60.2	48.9	48.9	49.0	69.7	51.4	53.9	121.2	74.1	80.2	74.9
X "	58.8	47.3	47.8	46.7	68.5	51.7	51.6	121.2	73.0	79.9	74.5
XI "	58.5	48.1	46.7	50.1	67.1	50.4	49.5	121.2	72.5	78.3	74.2
XII "	56.2	44.8	44.8	44.9	65.8	44.6	49.2	121.2	71.8	77.5	73.0

Ceny artykułów rolnych, po przejściowej zwwyżce w listopadzie (o 1.4%), powróciły do tendencji zniżkowej, trwającej od czerwca, wykazując spadek poważny — o 6.8% i osiągając poziom rekordowo niski. Spadek cen w grudniu spowodowany został obniżką zarówno stałą spadających cen artykułów roślinnych, jak i cen artykułów hodowlanych, wykazujących częste wahania (choć z ogólną tendencją spadkową).

Zniżka cen w grupie produktów spożywczych zwierzęcych była w grudniu bardzo silna, a nastąpiła po również bardzo poważnej zwwyżce w listopadzie (o 7.2%). Tak jak przyczyną zwżki w listopadzie był wzrost cen nabiału, podobnie główną przyczyną zniżki grudniowej był spadek cen nabiału: silniejszy dla masła, słabszy — dla mleka i jaj. Podkreślić należy, że ta zniżka cen nabiału nastąpiła mimo okresu świątecznego. Poza nabiałem potaniało również nieco bydło (zwłaszcza mięso) oraz — w nieznacznym stopniu — trzoda.

W grupie roślinnych krajowych produktów spożywczych spadek cen wniósł 4.1% (w listopadzie 2.3%). Jak zwykle, przyczyną zniżki był spadek cen zbóż, który odpowiadał w grudniu lekko zniżkowej tendencji na rynkach międzynarodowych, oraz przetworów. Z tych ostatnich części nie zmieniła cen, obniżyły się zaś tylko nieznacznie ceny maki żytniej i kaszy. Ze zbóż najsilniej spadły ceny owsa, choć w II połowie miesiąca znacznie poprawiły się, orz z jęczmienia; minimalnie zniżkowały ceny pszenicy. Podkreślić należy, że

ceny na giełdzie warszawskiej wszystkich zbóż, poza jęczmieniem, zwyczajowo, oraz że pod koniec miesiąca panowała ogólna lekka tendencja zwyczajowa.

Ceny artykułów przemysłowych — po przejściowej lekkiej zwwyżce w okresie sierpnia i września — w dalszym ciągu, jak i przedtem, spadały. W grudniu spadek ten wniósł 2%. Był on częściowo rezultatem akcji rządowej, zmierzającej do przystosowania nadmiernie wysokich cen artykułów skartelizowanych do znacznie obniżonego ogólnego poziomu cen, aczkolwiek efektywne zniżki, w rezultacie tej akcji, zanotowane zostały w większości dopiero w następujących miesiącach.

Najsilniej obniżyły się ceny w grupie drzewnej, mianowicie aż o 11.6%, osiągając tak niski poziom jak poziom zbóż. Zniżkę cen spowodowało osłabienie rynku wewnętrznego — jak zwykle w tym czasie — w związku z zastoje zimowym w budownictwie, okresem przedświątecznym, przeprowadzaną inwentaryzacją i t. p.

W grupie włókienniczej wskaźnik cen obniżył się tylko o 0.6%. W dziale bawełnianym przeważała tendencja zniżkowa cen, mianowicie — dla surowca i przędzy, ceny zaś tkanin utrzymały się, przy nieco wzmrożonym zbycie. W dziale włókiennym sytuacja kształtowała się lepiej i ceny miały lekką tendencję zwyczajową: zarówno surowca, jak półfabrykatu, jak i niektórych wyrobów.

Wskaźnik cen grupy metali obniżył się o 0,9%. Nie był to jednak jeszcze skutek zniżki cen żelaza, które w grudniu pozostały niezmiennione (przy osłabionym zbyciu, jak zwykle w tym czasie, a poza tem wobec oczekiwanej zniżki). Również niezmiennione zostały ceny cynku i ołowiu (którego produkcja w IV kwartale została zupełnie wstrzymana), a spadły tylko ceny cyny.

Grupa „różnych” artykułów przemysłowych wykazała w grudniu spadek cen o 1,0%. Zniżkowały, mianowicie, w dalszym ciągu ceny skór, głównie surowych. W zakresie chemikalijskich zwiększała cenę kwasu siarkowego, powracając do poziomu październikowego.

Ceny węgla pozostały w dalszym ciągu niezmiennione, przy osłabionym poważnie zbyciu, zwłaszcza węgla na cele opałowe — wobec łagodnej w grudniu pogody.

Ceny kolonialnych produktów spożywczych obniżyły się w grudniu stosunkowo dość znacznie, bo o 1,6% (w listopadzie o 0,4%). Obniżyły się, mianowicie, o ok. 5% ceny herbaty, a poza tem o ok. 3% ceny pieprzu.

Ruch cen w ciągu całego 1932 r., t. j. od grudnia 1931 r. do grudnia 1932 r., wykazał zniżkę ogólnego poziomu cen o 15,4%, przyczem ceny artykułów rolnych spadły o wiele silniej (bo o 21,7%) niż ceny artykułów przemysłowych (o 11,1%), powiększyła się więc znów znacznie w ciągu 1932 r. rozpiętość między cenami artykułów rolnych i przemysłowych. Biorąc na uwagę poszczególne grupy towarów, widzimy, że ogólny zniżkowy ruch cen odbywa się wysoce nierównomiernie, powodując tem zaburzenia w konsumpcji i powstrzymując proces narastania warunków dla przejścia gospodarstwa w kierunku fazy poprawy.

Jeśli chodzi o artykuły przemysłowe, to jedna grupa nie wykazała w ciągu 1932 r. wogóle żadnej zmiany ceny: to jest węgiel. Stosunkowo nieznacznej zniżce — o 6,1% — uległy w 1932 r. ceny artykułów włókienniczych, mianowicie — po pierwsze — dlatego, że przystosowawczy i wyrównawczy ruch cen odbył się w tej grupie już w 1931 r. oraz — po drugie — dlatego, że spadkowi cen przeciwdziałała haussa na surowce w sierpniu i wrześniu, która tylko częściowo została zlikwidowana w następnych miesiącach, a wpłynęła pośrednio i na kształtowanie się cen półfabrykatów i fabrykatów. Ceny metali obniżyły się w 1932 r. o 10,2%; działał tu zarówno kwietniowy spadek cen żelaza (ostatnia zniżka nie jest tu jeszcze brana w rachubę), jak i spadek cen ołowiu i cyny; ceny cynku dość znacznie wzrosły w ciągu roku. Spadek cen w tej grupie powinien być głębszy i przedewszystkiem wcześniejszy, ale oddziaływała tu polityka karteli, broniąca wysokich — oczywiście, stosunkowo — cen. Ta sama błędna polityka kartelowa miała duży wpływ na kształtowanie się cen w grupie „różnych” artykułów przemysłowych; wskaźnik cen tej grupy wykazał w ciągu 1932 r. spadek tylko o 9,8% — mimo że silnie zniżkowały ceny skór, niektórych materiałów budowlanych, niektórych chemikalijskich i t. p.; ale zato niewzruszone lub prawie bez zmiany pozostały ceny niektórych produktów naftowych, cementu, niektórych chemikalijskich (np. sody, kwasu siarkowego) i t. p., a ceny np. benzyny, nafty, papiery i in. obniżyły się stosunkowo bardzo nieznacznie.

W zakresie artykułów rolnych zniżka cen w ciągu 1932 r. dotknęła przedewszystkiem artykuły roślinne (a więc zboża i przetwory), których wskaźnik cen spadł o 28,2%, w mniejszym zaś nieco stopniu produkty zwierzęce, które wykazały spadek cen o 13,3%. Dochodowość więc gospodarki rolnej doznała w 1932 r. silniejszego uderzenia od strony gospodarki hodowlanej.

Zestawienie poziomów cen z końca 1932 r. i końca 1930 r. wykazuje, że w ciągu 2 lat ostrej depresji ceny spadły o 26,2%, t. j. obniżyły się do niespełna $\frac{3}{4}$ poprzedniej swej wysokości, przyczem — rzecz charakterystyczna — między zniżką cen artykułów rolnych a zniżką cen artykułów przemysłowych (29,1% wobec 24,2%) nie było bardzo silnej różnicy. A więc, w skali dwuletniej, rozpiętość cen artykułów rolnych i przemysłowych nie uległa bardzo dużemu powiększeniu, ale to tylko dzięki ruchowi przystosowawczemu cen przemysłowych w roku 1931, gdyż, jak widzieliśmy wyżej, w roku 1932 ceny rolne spadły znacznie silniej niż przemysłowe; gdyby więc proces wyrównawczy cen nie zatrzymał się w ostatnim roku na sztywnych cenach skartelizowanych, może zyskalibyśmy wyrównanie rozpiętości poziomów cen do stanu z końca okresu ożywienia.

Ceny detaliczne obniżyły się w grudniu — odwrotnie jak w listopadzie — blisko dwa razy słabiej niż ceny hurtowe, mianowicie o 2,2%, osiągając poziom rekordowo niski.

Ruch wskaźników cen detalicznych (w Warszawie) przedstawiał się następująco:

	Wskaźnik cen (1927 = 100)		
	Listopad 1932	Grudzień 1932	Grudzień 1931
Wskaźnik ogólny	72,9	71,3	81,6
Artykuły rolne	62,5	59,5	70,9
„ przemysł.	83,4	83,3	91,7
Żywność	64,2	61,5	73,0

Jak widzimy, wskaźnik ogólny cen detalicznych zniżkował w grudniu (wprost przeciwnie jak w listopadzie) prawie wyłącznie wskutek spadku cen artykułów rolnych (głównie żywnościowych), które obniżyły się o 4,8%. Natomiast ceny artykułów przemysłowych obniżyły się zaledwie o 0,1%. W grupie artykułów żywnościowych staniały: mąka pszenna, dalej: mleko, masło (bard o silnie) i jaja, mięso i wędliny i t. p.

Ruch cen detalicznych w ciągu całego 1932 r., t. j. od grudnia 1931 r. do grudnia 1932 r., wykazuje spadek o 12,6%, a więc o $\frac{1}{5}$ mniejszy od spadku cen hurtowych (porównanie — ze względu na odmienną budowę wskaźników — tylko przybliżone). Znacznie silniej spadły w ciągu roku ceny artykułów rolnych (o 16,1%) niż ceny artykułów przemysłowych (o 9,2%), a więc w detalu rozpiętość cen artykułów rolnych i przemysłowych poważnie wzmożła się, choć w nieco mniejszym stopniu niż w hurcie.

Koszty utrzymania (w Warszawie) zniżkowały w grudniu w dalszym ciągu (od czerwca). Spadek był przeszło 3 razy mniejszy niż w listopadzie i wyniósł 1,9% (czyli nieco mniej niż spadek cen detalicznych); dotyczył on tylko kosztów żywności — 3,4%, oraz odzieży i obuwia — 1,1%.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE¹⁾

ZBOŻA I PRZETWORY

RUCH CEN ZBÓŻ w okresie od 23 stycznia do 8 lutego r. b. kształtował się następująco (ceny za 100 kg):

	23 ÷ 31/I		1 ÷ 8/II		Wzrost (+) Spadek (-) %
	zł	g	zł	g	
Pszenvica					
Warszawa	27,58	3,10	28,48	3,20	+ 3,2
Poznań	25,30	2,84	26,00	2,92	+ 2,8
Lwów	28,91	3,24½	28,40	3,19	- 1,6
Przeciętna	27,26	3,06	27,62½	3,10	+ 1,3
Żyto					
Warszawa	16,62½	1,87	16,83	1,89	+ 1,0
Poznań	14,98	1,67	15,03½	1,69	+ 1,1
Lwów	16,12½	1,81	15,00	1,68½	- 7,2
Przeciętna	15,91	1,78½	15,56½	1,75	- 1,7
Owies					
Warszawa	15,14	1,70	15,80	1,77½	+ 4,1
Poznań	13,80	1,55	13,16	1,47½	- 5,2
Lwów	13,70	1,54	—	—	—
Przeciętna	14,21	1,59½	—	—	—
Jęczmień browarowy					
Warszawa	16,97½	1,91	17,00	1,91	—
Poznań	16,25	1,82½	16,25	1,82½	—
Lwów	17,75	1,99	—	—	—
Przeciętna	16,99	1,91	—	—	—
Jęczmień zwykły					
Warszawa	15,50	1,74	15,50	1,74	—
Poznań	13,62	1,53	13,68½	1,53½	+ 0,3
Lwów	13,00	1,45	11,75	1,31	- 10,3
Przeciętna	14,04	1,57½	13,64	1,52½	- 3,2

— Na rynkach zbóż chlebowych nie przyniósł okres sprawozdawczy (od 30 stycznia do 4 lutego) poważniejszych zmian, ceny nie ulegały większym wahaniom, to też w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego różnice są naogół niewielkie. Na giełdzie warszawskiej dalszą poprawę wykazują ceny pszenicy oraz owsa jednolitego i zbieranego, niewielką zniżkę jęczmień przemiałowy, przy utrzymanych cenach żyta, jęczmienia browarnego oraz wszelkich przetworów. Na giełdzie poznańskiej zwyżkowały ceny pszenicy oraz

¹⁾ Na podstawie danych Min. Przemysłu i Handlu oraz Min. Rolnictwa i Ref. Roln., sprawozdań organizacji gospodarczych, własnych korespondentów, depesz P. A. T. i t. d.

mąki pszennej, obniżył się owies, a ceny pozostałych zbóż i przetworów utrzymały się na dotychczasowym poziomie. Na obu powyższych giełdach różnice cen nie przekraczają ± 0.75 na 100 kg. Liczniejsze zmiany wykazuje giełda gdańska: poprawiła się pszenica, wszystkie gatunki jęczmienia oraz otręby pszenne i żytnie — ceny pozostałych zbóż bez zmiany. Na pozostałych giełdach prowincjonalnych minął okres sprawozdawczy przy tendencji naogół spokojnej.

Warszawa. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica czerwona, jara, szklista 775 g/l 28'75 ÷ 29'25 (28'00 ÷ 28'50), — jednolita 742 g/l 28'25 ÷ 28'75 (27'50 ÷ 28'00), — zbierana 731 g/l 27'25 ÷ 27'75 (26'50 ÷ 27'00), żyto standard 700 g/l 16'75 ÷ 17'00 (16'75 ÷ 17'00), — standard 687 g/l 16'50 ÷ 16'75 (16'50 ÷ 16'75), jęczmień browarowy 689 g/l 16'50 ÷ 17'50 (16'50 ÷ 17'50), — przemiałowy 15'25 ÷ 15'75 (15'50 ÷ 16'00), owies jednolity 468 g/l 16'00 ÷ 17'00 (15'50 ÷ 16'50), — zbierany 438 g/l 14'00 ÷ 15'00 (13'50 ÷ 14'50), mąka pszenna luksusowa wym. 50 ÷ 40% 47'00 ÷ 52'00 (47'00 ÷ 52'00), — pszenna 4/0 wym. 60 ÷ 50% 42'00 ÷ 47'00 (42'00 ÷ 47'00), — żytnia pyłkowa I gat. 65 ÷ 55% 27'00 ÷ 30'00 (27'00 ÷ 30'00), — sitkowa II gat. po 55% 22'00 ÷ 23'00 (22'00 ÷ 23'00), — razowa 95% 22'00 ÷ 23'00 (22'00 ÷ 23'00), otręby pszenne łuski-szale 10'50 ÷ 11'00 (10'50 ÷ 11'00), — pszenne średnie 10'00 ÷ 10'50 (10'00 ÷ 10'50), — żytnie 8'00 ÷ 9'00 (8'50 ÷ 9'00).

Poznań. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Poznań (jak wyżej): pszenica 25'25 ÷ 26'25 (24'75 ÷ 25'75), żyto 14'75 ÷ 15'00 (14'75 ÷ 15'00), jęczmień browarowy 15'50 ÷ 17'00 (15'50 ÷ 17'00), — przemiałowy 64 ÷ 66 kg 13'25 ÷ 13'75 (13'25 ÷ 13'75), — 68 ÷ 69 kg 13'75 ÷ 14'50 (13'75 ÷ 14'50), owies 13'00 ÷ 13'25 (13'50 ÷ 13'75), mąka pszenna 65% owa wraz z workiem 39'75 ÷ 41'75 (39'25 ÷ 41'25), — żytnia 65% owa wraz z workiem 23'50 ÷ 24'50 (23'50 ÷ 24'50), otręby pszenne grube 8'75 ÷ 9'75 (8'75 ÷ 9'75), — pszenne średnie 7'75 ÷ 8'75 (7'75 ÷ 8'75), — żytnie 9'25 ÷ 9'50 (9'25 ÷ 9'50).

Gdańsk. — Notowano — w guld. gd. za 100 kg (jak wyżej): pszenica biała o wadze 128 hfl. nowa 16'25 ÷ 16'50 (15'75), żyto nowe przemiałowe o wadze 120 hfl. 9'50 (9'55), — eksportowe o wadze 120 hfl. 9'15 ÷ 9'20 (9'25), jęczmień nowy wyborowy 9'85 ÷ 10'15 (9'60 ÷ 10'00), — średni 9'40 (9'30 ÷ 9'50), — mierny o wadze 108 hfl. 9'00 ÷ 9'25 (9'00), owies na eksport 7'75 ÷ 8'75 (7'80 ÷ 8'70), otręby pszenne grube 6'60 (6'40), — pszenne średnie 6'50 (6'10), — żytnie 6'25 (5'85 ÷ 6'00).

PASZA

— Ostatnie sześć tygodni przyniosły na rynku paszy ogólną zniżkę cen makuchów, podczas gdy siano, koniczyna i słoma utrzymały się naogół na dotychczasowym poziomie.

Warszawa. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg przy dostawie wozowej (w nawiasach podane są notowania z II połowy grudnia r. ub.): siano nowe 8'50 ÷ 9'00 (9'00 ÷ 10'00), siano koniczynowe 11'00 ÷ 12'00 (10'00 ÷ 11'00), siano górszego gatunku 7'50 ÷ 8'00, słoma prosta 7'00 ÷ 8'50 (7'00 ÷ 8'00); franco wagon stacja załadowania: siano 6'00 ÷ 6'50 (6'00 ÷ 7'00), słoma 4'00 ÷ 4'50 (4'00 ÷ 4'50); franco skład Warszawa (detal): mączka arachidowa (z orzecha ziemnego) 50% białka i tłuszczu w workach brutto za netto 30'00 ÷ 31'00 (31'50 ÷ 32'50), kuch sojowy śrutowy 46% w workach brut o 26'50 ÷ 27'50 (29'50 ÷ 30'50), kuch palmowy 25'00 ÷ 26'00 (29'00 ÷ 30'00), kuchy słonecznikowe w taflach 17'00 ÷ 18'00 (18'50 ÷ 19'50), — mielone 18'00 ÷ 19'00 (19'25 ÷ 20'25), — lniane 21'00 ÷ 22'00 (22'00 ÷ 23'00), — mielone 22'00 ÷ 23'00 (23'00 ÷ 24'00), kuchy rzepakowe w taflach 16'75 ÷ 17'75 (18'00 ÷ 19'00), — mielone 17'75 ÷ 18'75 (19'00 ÷ 20'00), wyłoki buraczane wraz z workiem 12'00 ÷ 13'00 (13'00 ÷ 14'00), mączka mięsokostna loco skład 25'00 ÷ 30'00 (25'00 ÷ 30'00), — zagraniczna w detalu 45'00 ÷ 50'00; parytet wagon Warszawa: makuchy lniane 19'50 ÷ 20'00 (20'00 ÷ 20'50), — rzepakowe 15'00 ÷ 16'00 (15'50 ÷ 16'00), — słonecznikowe 42 ÷ 44% 15'75 ÷ 16'25 (16'50 ÷ 17'00), otręby pszenne 10'50 ÷ 11'00 (9'75 ÷ 10'25), — pszenne średnie 10'00 ÷ 10'50 (9'25 ÷ 9'75), — żytnie 8'00 ÷ 9'00 (8'50 ÷ 9'50).

BYDŁO I MIĘSO

— Od szeregu miesięcy trwająca depresja na rynku krajowym zwierząt rzeźnych w styczniu doznała dalszego pogłębienia. Brak jest jakichkolwiek widoków wzrostu zbytu materiału rzeźnego w kraju bądź zagranicą, który mógłby stać się punktem wyjścia dla poprawy konjunktury rynkowej.

Wygasający dn. 1/II r. b. termin ważności rozporządzenia z dn. 22/IV 1932 r. w sprawie zwrotu ceł przy wywozie beko-

nów i szynek został ostatniem rozporządzeniem przedłużony do dn. 31/III r. b. włącznie.

Warszawa. — W/g urzędowych notowań Giełdy Mięskiej z dn. 30/I płacono — w zł za 100 kg żywej wagi loco targowica: woly młode tuczne 65 ÷ 70, — młode mięsiste 60 ÷ 65, — starsze tucze 50 ÷ 60, — krowy oddojone mięsiste 45 ÷ 55, cielęta odżywione 85 ÷ 90, świnie słoninowe od 150 kg wzwyż 105 ÷ 110, — 130 ÷ 150 kg 95 ÷ 105, — 110 kg wzwyż 80 ÷ 95. Tendencja nieco żywsza.

Poznań. — Urzędowe sprawozdanie targowe k misji notowań cen z dn. 24/I — w zł za 100 kg żywej wagi loco targowica Poznań: woly pełnom. wytucz. nieoprzeż. 52 ÷ 54, — mięsiste tucz. do 3 lat 42 ÷ 46, — mięs. starsze tucz. 34 ÷ 40, — miernie odzyw. 28 ÷ 32, buhaje wytucz. pełnom. 46 ÷ 50, — tucz. mięsiste 40 ÷ 44, — nietucz. dobrze odzyw. starsze 30 ÷ 36, — miernie odzyw. 26 ÷ 30, krowy i jałowice wytucz. pełnom. 50 ÷ 56, — tucz. mięsiste 42 ÷ 48, — nietucz. dobrze odzyw. 26 ÷ 40, — miernie odzyw. 16 ÷ 32, młodzież dobrze odzyw. 30 ÷ 32, — miernie odzyw. 26 ÷ 30, cielęta najprzedn. wytucz. 60 ÷ 64, — tuczone 52 ÷ 56, — dobrze odzyw. 46 ÷ 50, — miernie odzyw. 36 ÷ 40; owce, tucz. starsze skopy i maciory 40 ÷ 44; świnie pe nom. 120 ÷ 150 kg 96 ÷ 98, — pełnom. 100 ÷ 120 kg 92 ÷ 94, 80 ÷ 100 kg 88 ÷ 90, — mięsiste ponad 80 kg 80 ÷ 84, maciory i późne kastraty 76 ÷ 80. Przebieg targu spokojny.

MASŁO

— Styczeń należał jeszcze do okresu słabego ożywienia, dopiero ostatnie dni przyniosły wiadomości o nieznacznej poprawie rynku.

Wbrew oczekiwaniom ceny nabiału w ostatnich 2 miesiącach osiągnęły najniższy dotychczasowy poziom, głównie z powodu ograniczonych małoopłacalnych możliwości zbytu nadwyżek zagranicę. Przeciętą ceną hurtową najlepszego masła wynosiła w połowie stycznia zł 2'00 ÷ 2'50 za 1 kg., cena zaś za 1 l mleka, uzyskiwana przez producentów, zł 10 ÷ 12. Oczywiście, przy tych cenach nie może być mowy o opłacalności mleczarstwa

Niezwykle niskie ceny masła w tym okresie wpłynęły na ponowne podjęcie eksportu zagranicę naskutek zwiększenia się marży eksportowej. Jednakże eksport ten w wielu wypadkach napotykał na znaczne trudności, wpływające głównie z powolnego przystosowywania się mleczarni do przepisów t. zw. małej standaryzacji. Pomimo iż znaczna część masła, zdyskwalifikowanego do eksportu, dodatkowo ciążyła na rynku krajowym — ogólny stan rynkowy w kraju naskutek pewnego odciążenia podaży wewnętrznej w końcu miesiąca doznał nieznacznej poprawy. Notowania wszystkich gatunków, a zwłaszcza pierwszych, poprawiły się o zł 20 ÷ 50 na 1 kg.

Widoki na najbliższą przyszłość przedstawiają się pomimo całej niepewności sytuacji raczej optymistycznie.

Warszawa. — Notowania w/g urzędowych sprawozdań Nabiałowej Komisji Cennikowej z dn. 26/I — w zł za 1 kg hurt: masło wyborowe I gat. 3'00, — mleczarskie deserowe II gat. 2'40, — mleczarskie solone 2'60, — osetkowe wiejskie 1'90.

Łódź. — Notowania z ostatniego tygodnia — w zł za 1 kg w hurcie: masło wyborowe 2'90, — deserowe 2'50, — solone 2'30, — osetkowe wiejskie 2'00. Tendencja mocniejsza.

Lwów. — Hurtowe notowania masła — w zł za 1 kg z drugiej połowy miesiąca: masło deserowe 2'40, — stołowe 2'20, — kuchenne 2'00. Tendencja niejednolita.

JAJA

— Rynek jajczarski w porównaniu do rynków pokrewnych produktów przy obecnej ogólnej depresji cen i słabnącem zapotrzebowaniu — stanowiąc przez dłuższy czas wyjątek, ponieważ dobry świeży towar znajdował chętnych nabywców, i ceny kształtowały się względnie korzystnie. Jednakże tegoroczna późna zima sprawiła, że w ostatnich 2 miesiącach konjunktura rynkowa doznała pogorszenia i dopiero nadejście mrozów w styczniu przyniosło pewną poprawę.

W wielu miejscowościach o dużej produkcji jaj, a zwłaszcza w Małopolsce, ostra zima zmniejszyła produkcję bieżącą tego artykułu do granic, zaledwie wystarczających na pokrycie miejscowych potrzeb. W związku z powyższym eksport jaj zagranicę znacznie zmalał.

Mniejsze ożywienie popytu na rynku jajczarskim panowało w pozostałych częściach kraju z uwagi na słabsze zainteresowanie tych połaci kraju w handlu wywozowym.

Widoki eksportowe na 1933 r. przedstawiają się niekorzystnie ze względu na powszechne obecnie we wszystkich krajach ten-

dencje autarkiczne. Eksport polski pod wpływem powyższych tendencji oraz zmniejszonej produkcji zmalał w porównaniu do lat ubiegłych bardzo wydatnie.

Warszawa. — Notowania z ostatniego tygodnia — w zł za skrzynię à 1440 szt. w hurcie w/g komunikatu Związku Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich w W-wie: jaja nowej produkcji zależnie od wielkości 150 ÷ 165. Tendencja dla towaru stemplowanego świeżego dobra.

Jarosław. — Notowania z ost. tygodnia — w zł za skrzynię à 1400 szt.: jaja eksportowe nieprześwietlane 120. Wobec silnie zmniejszonej produkcji — nastrój rynkowy przedstawia się kurżystnie.

Sosnowiec. — Hurtowe notowania z ostatniego tygodnia — w zł za skrzynię à 1440 szt.: jaja świeże 150 ÷ 160, — wapnowane 140. Tendencja spokojna.

NAWOZY SZTUCZNE

Chorzów. — Cennik nawozów produkcji Państwowej Fabryki Nawozów Azotowych w Chorzowie na 1932/33 r. wraz z opłaconym frachtem do stacji odbiorczej; ceny gotówkowe, obowiązujące w przesyłkach całowagonowych franco każda stacja odbiorcza kolei normalnotorowej P. K. P., kolei prywatnych pod zarządem P. K. P. i kolei prywatnej Rawicz ÷ Kobylin: azotniak mielony (olejow.) 20 ÷ 22% azotu za kg % azotu na luty 1'52, — na marzec kwiecień, maj, czerwiec 1'54, azotniak mielony (olejow.) 15'5% azotu za worek (100 kg nawozu) na luty 23'55, — na marzec ÷ czerwiec 23'85, azotniak mielony (nieolejow.) 19% na luty 23'90, — na marzec ÷ czerwiec 29'25; ceny azotniaku granulowanego (22 ÷ 23%) są odpowiednio wyższe o zł 0'15 na 1 kg % od każdorazowych cen azotniaku olejowego o zawartości 20 ÷ 22%. Tomasya azotniakowa za worek 80 kg (7'5% azotu i 11% fosf.) loco wagon fabryka na luty ÷ czerwiec 19'00. Wapno mon luzem za 100 kg nawozu 15'5% azotu na luty 22'00, — na marzec ÷ czerwiec 22'30. Saletrzak i nitrofos za 100 kg nawozu 15'5% azotu na luty 28'05, — na marzec ÷ czerwiec 28'35. Saletra sodowa krajowa 15'5% azotu na 100 kg nawozu na luty 33'00, — na marzec ÷ kwiecień 33'50, — na maj, czerwiec 33'80. Przy przesyłkach ponad 6 tonn do 10 tonn włącznie do cen powyższych dolicza się 3% tytułem różnicy kosztów transportu; przy przesyłkach drobnicowych, t.j. do 6 tonn włącznie, podane ceny należy rozumieć jako ceny loco fabryka.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 30 stycznia do 4 lutego 1933 r.

— Na giełdzie warszawskiej przyniósł okres sprawozdawczy bardzo silne zmniejszenie zainteresowania akcjami; poza akcjami Banku Polskiego nieliczne tranzakcje zawierano jedynie akcjami przedsiębiorstw metalurgicznych — po kursach znizonych.

W grupie akcji bankowych nadal notowane były wyłącznie akcje Banku Polskiego, które w rezultacie tygodniowym obniżyły się o zł 2'25. Z pośród akcji przedsiębiorstw metalurgicznych notowano akcje Lilpopa — po kursie o zł 0'50 niższym od notowań końcowych okresu poprzedniego, podczas gdy Starachowice straciły zł 0'40, a Ostrowiec zł 0'90.

Na giełdach prowincjonalnych zainteresowanie akcjami zmalało do minimum; niewielkie obroty dokonywane były po kursach znizonych.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 4 II
Bank Polski	zł 100	82'00	80'00	80'50 — 81'00 — 80'75
Lilpop	zł 25	10'50	10'25	—
Ostrowiec — serja B I—III em.	zł 50	22'85	22'85	—
Starachowice	zł 50	9'00	8'30	—

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym zupełnie nie były notowane.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje (maksimum i minimum — w zł): Chodorów — 88'00.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje (jak wyżej — w nawiasach podane są notowania okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski — 79'00 (81'00 ÷ 80'00).

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

NOWELIZACJA USTAWY O FUNDUSZU DROGOWYM. — Prace nad projektem noweli do ustawy o Państwowym Funduszu Drogowym, prowadzone od paru miesięcy, przy skrupulatnym badaniu każdego zagadnienia zarówno z punktu widzenia interesu publicznego, jak i z uwagi na sytuację finansowo-gospodarczą osób i przedsiębiorstw, obciążonych różnymi opłatami na rzecz tego Funduszu — zostały w ostatnich dniach zakończone. W dn. 3/II r. b. Rada Ministrów uchwaliła odpowiedni projekt ustawodawczy, który wniesiony zostanie w tych dniach do Sejmu i uchwalony jeszcze w czasie bieżącej sesji budżetowej.

W zesz. 38/1932 tyg. „Polska Gospodarcza” omówione zostały najbardziej zasadnicze motywy i punkty projektowanej noweli, według brzmienia projektu, opracowanego przez Ministerstwo Komunikacji. Dalsze prace nad tym projektem, prowadzone na forum zainteresowanych Ministerstw, doprowadziły do poważnych jego modyfikacji, tak że w ostatecznym rezultacie nowela, uchwalona przez Radę Ministrów, jest z punktu widzenia ciężaru opodatkowania jeszcze łagodniejsza od projektu pierwotnego.

Obniża ona przede wszystkim opłatę od wagi pojazdów mechanicznych, przenosząc ciężar opodatkowania z faktu posiadania samochodu na fakt jego użytkowania. Zamiast pobieranych według ustawy z dn. 3/II 1931 r. zł 40 ÷ 60 od każdych 100 kg wagi własnej samochodu — projekt rządowy ustanawia w stosunku rocznym: 1) od pojazdów mechanicznych osobowych zł 15 od 100 kg, 2) od pojazdów mechanicznych ciężarowych

i traktorów (na użytek własny) zł 20. 3) od pojazdów mechanicznych ciężarowych i traktorów, używanych do zarobkowego przewozu towarów, zł 35 od każdych 100 kg wagi własnej. Od pojazdów o pełnych gumowych obręczach opłatę podwyższa się o 25%, o obręczach żelaznych — o 100%. Motocykle mają opłacać po zł 40, a z przyczepką — po zł 60 od sztuki. Jak z powyższego wynika, pierwotny projekt ujednostajnienia opłat dla wszystkich rodzajów samochodów został zaniechany; jeśli chodzi o wysokość zniżek, również nie poszły one tak daleko, jak pierwotnie zamierzano to uczynić, nie mniej jednak w porównaniu z dotychczas obowiązującym stanem rzeczy zniżki w opłatach od wagi są bardzo wydatne.

Następna zmiana dotyczy opodatkowania autobusów, które opodatkowane były w wysokości $\frac{1}{3}$ ceny biletu. Opłatę tę obecnie zastępuje się (dla pojazdów mechanicznych i konnych, używanych do zarobkowego przewozu osób poza obszarem jednej gminy) opłatą w wysokości zł 100 rocznie od każdego miejsca dla podróżnego, oraz, nadto, opłatą w wysokości zł 40 od miejsca za każdy kilometr dziennego przebiegu autobusu. Obie te opłaty nie mogą łącznie przekraczać zł 300 od jednego miejsca. Należy nadmienić, że początkowo opłata, uzależniona od długości kursu, projektowana była w wysokości zł 80 od miejsca.

Opłata od biletów okazała się w praktyce zbyt wysoka oraz uciążliwa do pobierania. Przy pobieraniu jej były liczne nadużycia, przy stosowaniu zaś opłaty ryczałtowej władze wymiarowe zmuszone były do przeprowadzania zawyżonych obliczeń, ze

względu na ciągłe zmiany współczynników, taryf, rozkładów jazdy i t. p.

Projektowane nowe opłaty od autobusów usuną niewątpliwie te niedogodności, wprowadzając zarazem znaczną ulgę dla przedsiębiorstw autobusowych w porównaniu z obecnym stanem rzeczy.

Nowela wprowadza nadto opłaty od pojazdów mechanicznych, używanych doraźnie do przewozu osób, mianowicie w wysokości zł 100 od każdego miejsca dla pojazdów, posiadających do 6 miejsc, i zł 200 — dla pojazdów powyżej 6 miejsc. Opłaty te będą podlegać będą dorożki samochodowe, które przewożą pasażerów za opłatą od poszczególnych miejsc, stwarzając w ten sposób konkurencję przedsiębiorstwom autobusowym. Z tych samych powodów nowela wprowadza również opłatę od pojazdów konnych, w wysokości zł 20 od każdego miejsca; oczywiście, do tych ostatnich opłat nie będą pociągnięte osoby, które wykonywują przewóz tylko doraźnie.

Wychodząc z założenia, że świadczenia na rozbudowę i utrzymanie dróg bitych, ponosić winni nie tylko właściciele samochodów, lecz również i właściciele pojazdów konnych, używanych do zarobkowego przewozu towarów — projekt noweli do ustawy o Państwowym Funduszu Drogowym przewiduje dla tych ostatnich opłatę roczną w wysokości zł 9 od 100 kg nośności pojazdu.

Wprowadzając powyższe ulgi i zmiany, jednocześnie nowa ustawa przewiduje opodatkowanie, zależne od stopnia użytkowania samochodów. Ustanawia ona, mianowicie, dodatek drogowy do państwowego podatku od olejów mineralnych, któremu podlegać będą te oleje, które mogą być używane do napędu pojazdów mechanicznych. Dodatek ten wynosić będzie zł 12 od 1 kg i pobierany ma być przez właściwe władze skarbowe łącznie z podatkiem od olejów mineralnych. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia, jakie oleje podlegać będą dodatkowi drogowemu; uzyska ona również upoważnienie do obniżania tego podatku.

Należy nadmienić, że w zamierzeniach Rządu leży, aby ten dodatek nie obciążał konsumentów, nabywających środki napędne do swych pojazdów, a więc żeby cena benzyny, gazołiny i materiałów ropnych została, pomimo tego dodatku, utrzymana na obecnym poziomie.

Inne z projektowanych zmian omawianej ustawy dotyczą uproszczenia sposobu wymiaru, poboru i kontroli opłat.

KOLEJOWE ZNIŻKI TARYFOWE. — Poza znacznymi zniżkami taryfowymi, przyznanymi ostatnio rolnictwu, przemysłowi budowlanemu i drzewnemu, Min. Komunikacji przyznało szereg dalszych zniżek.

M. in. na eksport przez porty gipsu palonego przyznano zniżkę 10%, stwarzając nową taryfę wyjątkową. Saletra wapniowa, azotan amonu, azotniak i t. p. związki chemiczne przy kontyngencji 20 tys. t uzyskały obniżkę 10%, a przy kontyngencji 30 tys. t 20%. Importowane drogą morską skóry bawole surowe i suche oraz roślinne skrawki garbarskie korzystają z 40% zniżki.

Poza tem drzewo celulozowe (papierówka) uzyskało przy eksporcie 20%ową obniżkę taryfową, soda amonjakalna zaś i sól glauberska korzystają z 10% zniżki.

KOMPENSACYJNY RUCH TURYSTYCZNY. — W ostatnim roku szereg rządów kolejowych, a przede wszystkim koleje włoskie, austriackie, czeskosłowackie i niemieckie, przeprowadziły próby z t. zw. kompensacyjnym ruchem turystycznym. Jest to wymiana pociągów turystycznych tanio kalkulowanych między poszczególnymi państwami. Wycieczki te organizowane są przez biura podróży poszczególnych państw przy współpracy rządów kolejowych.

Wzajemna wymiana wycieczek turystycznych między Węgrami a Włochami dała doskonałe wyniki, a liczba turystów, która zwiedziła te kraje dzięki wymiennym wycieczkom osiągnęła kilka tysięcy osób.

Tego rodzaju wymienne wycieczki turystyczne mają tę dobrą stronę, że pozwalają turystom tanio zwiedzić obcy kraj, przyczem nie wywozi się pieniędzy zagranicę, gdyż rozrachunki są prowadzone w walucie danego kraju.

W r. b. również i Polska przystąpi do organizacji takich wycieczek. Najbliższy pociąg turystyczny przybędzie do Polski z końcem lutego z Węgier, przywoząc 400 ÷ 500 turystów. Ze swej strony Polska wzamian za to zorganizuje na uroczystość Św. Szczepana wycieczkę do Budapesztu, w której weźmie udział równa liczba turystów. Projektowane są również tego rodzaju wymienne wycieczki turystyczne z innymi krajami, sąsiadującymi z Polską.

ZJAZD NACZELNIKÓW WYDZIAŁÓW HANDLOWO-TARYFOWYCH. — W dniach 26 ÷ 28/1 r. b. obradował w Warszawie zjazd naczelników wydziałów handlowo-taryfowych pod przewodnictwem Nacz. Wydz. Dr. R. Zawojkiego.

Na zjeździe, którego porządek obrad obejmował 36 punktów, rozpatrywano szereg spraw taryfowych, dotyczących ułatwień tak w dziedzinie przejazdów osobowych, jak i transportów towarowych.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

RYNEK FRACHTOWY. — Notowane poprzednio optymistyczne przewidywania, dotyczące ogólnej poprawy rynków frachtowych, rozwiały się obecnie wobec niepomyślnego rozwoju wypadków w ubiegłych tygodniach. Na wytworzenie się tej sytuacji wpłynęły długotrwałe święta w Chinach, z powodu których wstrzymany został import zboża i mąki z Australji, dalszy spadek cen na rynkach zbożowych, trudności walutowe oraz nadmierna podaż tonnażu.

Po licznych zafrachtowaniach, dokonanych w ciągu stycznia na rynku La Platy, notowano na rynku tym w ub. tygodniu osłabienie zainteresowania tonnażem przy stawkach, niższych o 6d ÷ sh 1 na tonnie. Zakontraktowano ogółem 13 statków o łącznym tonnażu 92 900 t.

Rynki północno-amerykański i Pacyfiku wykazywały prawie zupełny zastój. Notowano kontrakt na częściowy ładunek z Vancouver do Londynu oraz na parę statków z Portland do

Antwepji lub Rotterdamu po 5½ ÷ 5 cent. zależnie od pojemności, na luty. Za cukier z Santo Domingo do portów Anglji i Kontynentu płacono sh 13/6 na luty. Zafrachtowano również kilka ładunków nitratów z Chile do Francji, Hiszpanji i Japonji.

Ruch na rynkach australijskich i Dalekiego Wschodu kurczy się w dalszym ciągu, w związku z czem notowano spadek stawek frachtowych, zwłaszcza w eksporcie soi z portów Dalny i Władywostok. Natomiast pewne ożywienie zauważyć się daje w eksporcie węgla i kukurydzy z południowej Afryki do portów Anglji i Kontynentu.

Wobec zamrożenia Dunaju ruch na rynku tym ustał zupełnie na dłuższy okres czasu. Z portów południowych Z. S. R. R. zakontraktowano 3 statki pod zboże o łącznym tonnażu 18 100 t po stawce niższej sh 10/3 ÷ 10/4½; notowano również zapotrzebowanie tonnażu pod węgiel i rudę na luty i marzec.

POCZTA I TELEGRAF

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA POCZT I TELEGRAFÓW

RUCH WEKSLI W 1932 R. — Analizując w r. ub. ruch weksli, protestowanych przez urzędy pocztowe w 1931 r., w porównaniu do 1930 r., stwierdziliśmy, że w miarę pogarszania się konjunktury gospodarczej napływają do urzędów pocztowych weksle, opiewające na coraz drobniejsze kwoty. Weksle, niewykupione we właściwym terminie, ulegają protestowi przez urzędy pocztowe. W 1931 r. protest objął weksle, opiewające na kwoty, stosunkowo większe od kwot weksli, które uległy wykupowi za pośrednictwem aparatu pocztowego.

Z powyższego wynika, że w 1931 r. nastąpił spadek przeciętnej kwoty wekslu, nadesłanego do inkasa, dalej — że nastąpił spadek kwoty przeciętnej protestowanego wekslu, w stosunku jednak mniejszym niż spadek kwoty wekslu wykupionego.

Ruch weksli w 1931 r. przeszedł więc pod znakiem stosunkowego zwiększenia udziału weksli, opiewających na kwoty drobne.

W świetle danych tymczasowych ruch weksli w 1932 r. według poszczególnych okręgów dyrekcyjnych przedstawiał się w sposób następujący (w tys. zł):

Dyrekcja	Przesłane do inkasa	Zainkasowane	Zaprotestowane
Bydgoszcz . . .	16 758	9 970	3 428
Katowice . . .	19 657	12 596	5 461
Kraków . . .	32 992	20 646	8 722
Lublin . . .	40 614	21 7 2	9 166
Lwów . . .	39 854	29 248	6 534
Poznań . . .	17 803	9 636	3 989
Warszawa . . .	57 075	35 640	17 327
Wilno . . .	23 723	14 800	6 641
Razem:	248 475	154 268	61 269

Ogólna kwota weksli, nadesłanych do urzędów pocztowych dla zainkasowania wyniosła więc w 1932 r. z górą zł 248 miljn., z czego inkaso ujęło zł 154 miljn., protest z górą zł 61 miljn., reszta zaś przypada na weksle, zwrócone bez dokonania protestu i t. p.

W porównaniu do kwot z 1931 r. obserwujemy poważny spadek ruchu weksli, jak to ilustruje poniższe zestawienie:

	Przesłano do inkasa		Zainkasowane		Protestowane	
	tys. zł	wskaźnik	tys. zł	wskaźnik	tys. zł	wskaźnik
1931	399 242	100	255 424	100	92 033	100
1932	248 475	62.2	154 268	60.4	61 269	66.6

Z zestawienia wynika, że stopień spadku kwoty protestowanej okazuje się mniejszym aniżeli spadek kwoty zainkasowanej; wo-

bec czego protest w 1932 r. obejmuje większą stosunkowo sumę niż w 1931 r. Stosunek kwoty protestu do kwoty weksli, nadesłanych do inkasa, wynosił w 1931 r. 23.05%, w 1932 r. 24.66%.

Przeciętne kwoty, przypadające na jeden weksel, przesyłany do inkasa, inkasowanego i protestowanego, oraz procentowy stosunek kwoty weksli zainkasowanych i kwoty zaprotestowanych do kwoty weksli, nadesłanych do inkasa, przedstawia się na terenach poszczególnych dyrekcyj w sposób następujący:

Dyrekcja	W %ach sumy weksli, nadesłanych do inkasa:		Przeciętna kwota weksli — w zł		Przyst. do inkasa	Przyst. do inkasa
	Inkaso	Prot. st. do inkasa	Inkas.	Protest.		
Bydgoszcz . . .	59.50	20.46	145.1	139.9	162.5	149.8
Katowice . . .	64.08	27.78	138.0	135.7	149.8	139.8
Kraków . . .	62.58	26.44	134.9	128.0	139.8	139.3
Lublin . . .	53.51	22.57	131.8	131.8	139.3	134.8
Lwów . . .	73.39	16.40	135.9	136.2	134.8	178.8
Poznań . . .	54.13	22.40	138.1	133.5	146.5	133.2
Warszawa . . .	62.44	30.36	134.1	127.8	133.2	144.3
Wilno . . .	62.39	27.99	119.2	119.7	144.3	144.3
Przeciętna ogólna . . .	62.09	24.66	133.8	130.7	144.3	144.3

Najpoważniejszy odsetek zainkasowanych weksli przypada na okrąg Dyrekcji Lwowskiej, najmniejszy — Poznańskiej. Największy odsetek protestu notuje Dyrekcja Warszawska, Wilńska oraz Katowicka. Najwyższe kwoty przeciętne wekslu zaprotestowanego notują dyrekcje zachodnie.

Ogólne przeciętne kwoty w porównaniu do 1931 r. przedstawiały się w 1932 r., jak następuje (w zł):

	Nadesłane do inkasa	Zainkasowane	Zaprotestowane
1931	143.8	141.9	154.2
1932	133.8	130.7	144.3

Z powyższych uwag wynika, że protest objął w 1932 r. weksle, opiewające na poważniejsze stosunkowo sumy, inkaso — weksle o sumach drobniejszych.

Reasumując — można powiedzieć, że tendencja, przejawiająca się w ruchu weksli w 1931 r., nadal utrzymała się w liniach zasadniczych w r. ub. Zmiana w stosunku do 1931 r. polega na poważnym spadku natężenia całego ruchu wekslowego, ujętego działalnością poczty polskiej.

Dr. J. Pawlak

KRONIKA BIEŻĄCA

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

15 lutego:

— „Zamkowe Zakłady Przemysłowe”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w Cieszynie.

20 lutego:

— Dom Konfekcyjny „Hugo Schmechel i Synowie”, S. A. — w lok. S-ki w Grudziądzu, Wybickiego 2.4.

21 lutego:

— T-wo Budowy i Eksploatacji Hoteli w Uzdrożeniach Polskich”, S. A. — o g. 19 w lok. S-ki w W-wie, Emilji Plater 7 m. 5.

— „Bank Likwidacyjno Kredytowy”, S. A. — o g. 13 w lok. Banku w Poznaniu, Marcinkowskiego 19, I p.

24 lutego:

— T-wo Cukrowni i Rafinerji „Klemensów”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Zabia 4.

25 lutego:

— „Browar Kuntersztyn”, S. A. — o g. 10 w lok. S-ki w Grudziądzu, ks. Budkiewicza 39.

— „Leo”, Fabryka Obuwia”, S. A. — w lok. S-ki w Bydgoszczy.

27 lutego:

— T-wo Przemysłowo-Górnictwo „Praszką-Pilawa”, S. A. w likw. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Krak. Przedm. 7 m. 29.

28 lutego:

— T-wo Warsz. Oczyszczania i Sprzedaży Spirytusu „Rektyfikacja Warszawska”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w W-wie, Dobra 48.50.

2 marca:

— „Składy Towarowe, „Warrant”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w Łodzi, Piotrkowska 56.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

KONWERSJA KREDYTU DŁUGOTERMINOWEGO

W związku z ustawą konwersyjną z dn. 20/XII 1932 r. Minister Skarbu wydał szereg rozporządzeń wykonawczych, a mianowicie:

1) w sprawie okresów umorzenia wierzytelności długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne towarzystw kredytowych ziemskich i miejskich, banków hipotecznych i Wileńskiego Banku Ziemskiego oraz obligacje banków komunalnych, jak również wydanych na podstawie tych wierzytelności listów zastawnych i obligacji;

2) w sprawie oprocentowania i okresów umorzenia pożyczek długoterminowych, zabezpieczających listy zastawne i obligacje Banku Gospodarstwa Krajowego i Państwowego Banku Rolnego;

3) w sprawie oprocentowania i okresów umorzenia listów zastawnych oraz obligacji, stanowiących własność instytucji prawa publicznego, instytucji państwowych i Skarbu Państwa.

Pierwsze rozporządzenie wykonawcze Ministra Skarbu ustala wyłącznie nowe okresy umorzenia wierzytelności i okresy obiegu listów zastawnych oraz obligacji prywatnych instytucji kredytu długoterminowego, gdyż poziom stopy procentowej tych wierzytelności, jak również emisji, opartych na wierzytelnościach tych instytucji, ustaliły art. 2 i 4 ustawy konwersyjnej.

Zauważyć należy, że odsetki, pobierane od wierzytelności, na których podstawie wypuszczono listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych ziemskich i Wileńskiego Banku Ziemskiego, ustaliła ustawa na poziomie 4½%, od wierzytelności zaś, na których podstawie wypuszczono listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych miejskich, banków hipotecznych i komunalnych — na poziomie 5%.

Listy zastawne i obligacje, wypuszczone na podstawie wymienionych wierzytelności, z wyjątkiem emisji, gwarantowanych przez Skarb Państwa, ulegają, w myśl art. 4 ustawy konwersyjnej, konwersji na listy zastawne i obligacje, oprocentowane i umarżalne na zasadach, odpowiadających oprocentowaniu i okresom umorzenia tych wierzytelności.

Z najważniejszych postanowień rozporządzenia Ministra Skarbu, dotyczących wierzytelności i emisji prywatnych instytucji kredytu długoterminowego, wymienić należy:

Okresy umorzenia wierzytelności amortyzacyjnych towarzystw kredytowych ziemskich (w Warszawie, Poznaniu i Lwowie), na których podstawie wypuszczono oprocentowane powyżej 5% rocznie listy zastawne tych towarzystw, oraz wierzytelności amortyzacyjnych i nieamortyzacyjnych, na których podstawie wypuszczono oprocentowane powyżej 5% rocznie listy zastawne Wileńskiego Banku Ziemskiego — ustala się na lat 55, przy czym przez pierwsze 3 lata tego okresu wstrzymuje się spłatę kapitału tych wierzytelności. Wyjątek tu stanowią wierzytelności, na których podstawie wypuszczono 6% frankowe listy zastawne T. K. Z. w Warszawie. Okres umorzenia tych wierzytelności nie ulega przedłużeniu.

Okresy umorzenia wierzytelności, na których podstawie wypuszczono 8% dolarowe listy zastawne T. K. Z. w Warszawie, których pewna część jest gwarantowana przez Skarb Państwa, ustalono w ten sposób, że każda z powyższych wierzytelności zostanie podzielona na 2 części w stosunku 31:75 do 68:25, czyli w takim stosunku, w jakim znajduje się poręczona przez Skarb Państwa część tej serii listów zastawnych do części nieporęczonej. Okres umorzenia części wierzytelności, odpowiadającej części poręczonej, ustala się na 10 lat, bez zastosowania

okresu wstrzymania spłaty kapitału; okres umorzenia części wierzytelności, odpowiadającej części nieporęczonej, ustala się na 55 lat, w tem 3 lata karencji (t. j. przez pierwsze 3 lata tego okresu wstrzymuje się spłatę kapitału).

Okres umorzenia wierzytelności, na których podstawie wypuszczono listy zastawne towarzystw kredytowych miejskich, ustalono na 36 lat, w tem 3 lata karencji. Okres umorzenia wierzytelności, na których podstawie wypuszczono listy zastawne banków hipotecznych (Akcyjnego Banku Hipotecznego we Lwowie i Ziemskiego Banku Kredytowego we Lwowie, ustalono na 33 lata, w tem 3 lata karencji.

Również na lat 33 (bez okresu karencyjnego) ustalono okresy umorzenia wierzytelności, na których podstawie wypuszczono obligacje banków komunalnych (Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie i Komunalnego Banku Kredytowego w Poznaniu).

Do nowych okresów umorzenia ulega przeniesieniu pozostający do umorzenia kapitał wierzytelności, czyli nie ulega przeniesieniu część kapitału, objęta zaległymi ratami.

Jeżeli wskutek postanowień tego rozporządzenia powstanie na korzyść instytucji różnica między pierwszymi kuponami od skonwertowanych listów zastawnych i obligacji i pierwszą ratą, przeznaczoną na pokrycie tych kuponów, to dana instytucja różnicę tę powinna zwrócić dłużnikom, którzy tę pierwszą ratę uścili.

Okres umorzenia wierzytelności, na których podstawie Poznańskie Ziemstwo Kredytowe w Poznaniu wypuściło dolarowe listy zastawne, płatne w dn. 1/VII 1933 r., ustalono na 33 lat, poczynając od dn. 1/I 1933 r., w tem 3 lata karencji. Okres umorzenia wierzytelności, na których podstawie Poznańskie Ziemstwo Kredytowe w Poznaniu wypuściło 6% żytnie listy zastawne, płatne w dn. 1/VII 1933 r., ustalono na 23 lata, poczynając od dn. 1/I 1933 r., w tem 3 lata karencji.

Listy zastawne i obligacje, wypuszczone na podstawie objętych konwersją wszystkich wyżej wymienionych wierzytelności, z wyjątkiem 8% dolarowych listów zastawnych T. K. Z. w Warszawie serii z 1924 r., poręczonych przez Skarb Państwa, ulegają konwersji na listy zastawne i obligacje, umarżalne na zasadach, odpowiadających okresom umorzenia i wstrzymania spłaty kapitału tych wierzytelności. Listy zastawne 6% dolarowe T. K. Z. w Warszawie serii z 1924 r., gwarantowane przez Skarb Państwa, umarżane będą amortyzacyjnie jako odrębna seria w okresie do dn. 22/XII 1941 r.

Wierzytelności, zabezpieczające żytnie listy zastawne Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu, oraz wypuszczone na ich podstawie 6% żytnie listy zastawne ulegają przerachowaniu na złote według przeciętnych cen żyta, notowanych na giełdzie zbożowej w Poznaniu w październiku i listopadzie 1932 r., którą to cenę ustala się na zł 15:17 za 100 kg.

Zainteresowane instytucje emisyjne obowiązane są w terminie do dn. 1/III 1933 r. przedstawić Ministerstwu Skarbu do zatwierdzenia plany amortyzacyjne oraz wzory listów zastawnych i obligacji, odpowiadające przepisom omawianego rozporządzenia. Również instytucje te obowiązane są przedstawić Ministrowi Skarbu do zatwierdzenia zasady obliczenia kosztów konwersji wierzytelności oraz listów zastawnych i obligacji. Koszty te, wyłożone zastępczo przez instytucje za dłużnika, ulegają ściąganiu razem z należnościami instytucji w terminach, ustalonych przez instytucje.

czeń Państwowego Funduszu Rozbudowy Miast, dłużnicy będą płacić po 3% w stos. rocznym.

Obniżenie oprocentowania rozpoczyna się od raty, zapadającej po dn. 30/XI 1932 r.

Dłużnikom, którzy uiszcili raty bez przewidzianej w rozporządzeniu powyższem obniżki oprocentowania — powstała stąd różnicę B. G. K. względnie P. B. R. zwróci.

Nie ulega obniżeniu oprocentowanie długoterminowych pożyczek komunalnych, na których podstawie wypuszczono 8% gwarantowane złote obligacje komunalne B. G. K. w Polsce w 1925 r. oraz gwarantowane i zabezpieczone 8% amortyzowane złote obligacje B. G. K. w Polsce w 1926 r. (pożyczki ulenowskie).

Przepisy art. 1 ustawy konwersyjnej nie mają zastosowania do odsetek zwłoki, pobieranych przez B. G. K. i P. B. R., t. zn. odsetki zwłoki nie ulegają obniżeniu.

Okresy umorzenia pożyczek, zabezpieczających listy zastawne i obligacje B. G. K. i P. B. R., zostają ustalone, jak następuje:

1) dla pożyczek ziemskich, zabezpieczających listy zastawne B. G. K., i dla pożyczek w listach zastawnych P. B. R. — na lat 55, poczynając od dn. 1 I 1933 r., przyczem przez pierwsze 3 lata tego okresu wstrzymuje się spłatę kapitału tych wierzycieli; w ciągu tego 3-letniego okresu dłużnicy będą płacić w ratach półrocznych jedynie procenty oraz każdorazowo obowiązujący dodatek administracyjny; po upływie 3-letniego okresu nieumorzony kapitał spłacany będzie wraz z procentami w półrocznych ratach amortyzacyjnych

2) dla pożyczek, zabezpieczających obligacje meljoracyjne P. B. R., włączając dotychczasowy okres wstrzymania spłaty kapitału — na lat 36, z zachowaniem poza tem innych warunków, przewidzianych rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 30 VII 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 70, poz. 638);

3) dla pożyczek na domy mieszkalne, udzielonych na konwersję kredytów budowlanych, korzystających z świadczeń Państwowego Funduszu Rozbudowy Miast, a zabezpieczających listy zastawne i obligacje budowlane B. G. K. — na lat 20½, 35½ i 47, poczynając od dn. 1 I 1933 r., dla innych zaś pożyczek, udzielonych na domy mieszkalne, a zabezpieczających listy zastawne B. G. K. — na lat 20, 37½ i 46, poczynając od dn. 1 I 1933 r.;

4) dla pożyczek, zabezpieczających obligacje komunalne B. G. K., z wyjątkiem 8% obligacji ulenowskich — na lat 20, 36½ i 46, poczynając od dn. 1/IV 1933 r.;

5) dla pożyczek przemysłowych, zabezpieczających obligacje bankowe B. G. K. — na lat 10½, 15 i 20, poczynając od dn. 1/IV 1933 r.

Przedłużenie okresów umorzenia pożyczek, wymienionych wyżej pod p. p. 3, 4 i 5, dokonane będzie w ten sposób, że każdy dotychczasowy okres ulegnie przedłużeniu co najmniej do najbliższych z pomiędzy odnośnych nowych okresów umorzenia

Do nowych okresów umorzenia ulega przeniesieniu reszta nieumorzonego kapitału pożyczek, z wyjątkiem części kapitału, objętej zaległymi ratami.

B. G. K. i P. B. R. są obowiązane w terminie do dn. 1/III 1933 r. przedstawić Min. Skarbu do zatwierdzenia typy planów amortyzacyjnych, odpowiadające przepisom rozporządzenia, oraz zasady obliczenia kosztów konwersji pożyczek, jak również listów zastawnych i obligacji. Koszty konwersji, wyłożone zastępczo przez B. G. K. i P. B. R. za dłużników, ulegają ściąganiu razem z należnościami ratalnemi.

Na podstawie art. 11 ustawy konwersyjnej z dn. 24/XII 1932 r. tracą moc obowiązującą promesy B. G. K. i P. B. R. na pożyczki w listach zastawnych i obligacjach oraz na pożyczki długoterminowe, na których podstawie w myśl zastrzeżenia w promesie B. G. K. i P. B. R. ma prawo wydać listy zastawne względnie obligacje.

W poniższem zestawieniu przedstawiono wysokość raty półrocznej (przypadającej od 100 jednostek kapitału) od pożyczek, udzielonych w listach zastawnych i obligacjach banków państwowych, obliczonej według dawnej (nieobniżonej) stopy procentowej i dawnych (nieprzedłużonych) okresów umorzenia w porównaniu z ratą, obliczoną w/g nowej stopy procentowej i nowych okresów umorzenia, ustalonych w omawianem ostatnio rozporządzeniu Ministra Skarbu:

(patrz tablicę na następnej stronie)

Jak wynika z powyższego zestawienia, rata półroczna (bez dodatku administracyjnego), płacona przez dłużników B. G. K. i P. B. R., zależnie od rodzaju emisji i okresu lat, na jaki zaciągnięto pożyczki, zmniejszyła się (od 100 jednostek kapitału): dla dłużników z tyt. pożyczek na domy mieszkalne w listach zastawnych B. G. K. o $0'8 \div 1'84$; z tyt. pożyczek na konwersję kredytów budowlanych, korzystających ze świadczeń Państw. Funduszu Rozbudowy Miast, udzielonych w listach zastawnych B. G. K., o $0'61 \div 2'7$; z tyt. tychże pożyczek, udzielonych w obligacjach budowlanych B. G. K., o $1'15 \div 4'8$; z tyt. pożyczek, udzielonych w obligacjach komunalnych B. G. K. (objętych konwersją), o $1'0 \div 9'84$; z tyt. pożyczek przemysłowych, udzielonych w obligacjach bankowych B. G. K., o $0'84 \div 2'5$; z tyt. pożyczek, udzielonych w listach zastawnych P. B. R., o $1'51 \div 5'0$; z tyt. pożyczek meljoracyjnych, udzielonych w obligacjach meljoracyjnych P. B. R., o $3'30$.

Zmniejszenie się ciężarów dla dłużników banków państwowych z tytułu zaciągniętych pożyczek na domy mieszkalne, komunalnych, przemysłowych, czy też na cele rolnicze, jest znaczne — dochodzi w niektórych wypadkach do 9'84 (przy pożyczkach komunalnych) półrocznie, t. j. 19'68 (od 100 jednostek kapitału pożyczki) w stos. rocznym.

Jeśli uwzględnimy typowe okresy lat, t. j. takie okresy, na które przypada największa suma udzielonych pożyczek (p. podkreślone okresy lat w zestawieniu 2), to zmniejszenie się kosztów pożyczki dla odnośnych dłużników przedstawia się, jak następuje (od 100 jednostek kapitału pożyczki w stosunku półrocznym): od pożyczek na domy mieszkalne, korzystających ze świadczeń Państw. Funduszu Rozbudowy Miast w listach zastawnych i obligacjach B. G. K. — 1'15; od pożyczek komunalnych, udzielonych w obligacjach komunalnych B. G. K. — 1'0 i 1'8; od pożyczek na domy mieszkalne w listach zastawnych B. G. K. — 1'2 i 1'3; od pożyczek przemysłowych, udzielonych w obligacjach bankowych B. G. K. — 1'06.

Znaczniejszą redukcję kosztów pożyczek uzyskują drobne gospodarstwa rolne — dłużnicy Państwowego Banku Rolnego, a to wskutek ustalenia stopy procentowej od pożyczek emisyjnych tego Banku na poziomie 4½% (dla pożyczek zaś B. G. K. — z wyjątkiem pożyczek ziemskich — na 5½%) i ustalenie dłuższych okresów umorzenia, t. j. 55 lat, w tem 3 karencji, dla pożyczek meljoracyjnych — 36 lat.

Trzecie z kolei rozporządzenie Ministra Skarbu (w wykonaniu art. 6 ustawy konwersyjnej) ustala oprocentowanie i okresy umorzenia listów zastawnych oraz obligacji, stanowiących własność instytucji prawa publicznego, instytucji państwowych i Skarbu Państwa.

Ważniejsze postanowienia tego rozporządzenia są następujące:

Okres obiegu listów zastawnych i obligacji B. G. K. i P. B. R., stanowiących w dn. 1/I 1933 r. własność Skarbu Państwa, nie wyłączając funduszu, określonego w cz. IV p. 1 lit. f zał. do rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 13 X 1927 r. o planie stabilizacyjnym i zaciągnięciu pożyczki zagranicznej, dalej własność: P. K. O., B. G. K., P. B. R., Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych, Zakładu Ubezpieczeń od Wypadków we Lwowie, Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Warszawie, w Poznaniu, w Królewskiej Hucie, we Lwowie, Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu i Zakładu Ubezpieczeń na

P o ż y c z k i	Okres amortyzacji ¹⁾		Rata półroczna (% i kapitał)		Różnica na ko- rzyść dłużnika	Dodatek administracyjny
	dotych- czasowy	obecny	dotych- czasowa	obecna		
	l a t					
B a n k G o s p o d a r s t w a K r a j o w e g o						
	12½	20	6 (7)	4·16	1·84	
	13½	20	6 (8)	4·16	1·84	
5½% (dawne 8% i 7%) listy za- stawne (na domy mieszkalne)	20	36½	5 (8)	3·2	1·8	¼% półrocznie od reszty niespłaconego kapitału. Cyfry w nawiasie w rubry- ce środkowej oznaczają dawną stopę procentową listów zastawnych
	21½	36½	4·5 (7)	3·2	1·3	
	27	46	4·5 (8)	3·0	1·5	
	35	46	4·25 (8)	3·0	1·2	
	36	46	3·8 (7)	3·0	0·8	
5½% (dawne 8%) obligacje bu- dowlane (na konwersję kredy- tów budowlanych)	7½	20½	8·1	3·3	4·8	Dodatek administracyjny i. w.; raty stare obliczono przy 4% odsetkach, płaconych przez dłużnika, nowe zaś— przy 3%
	15	35½	4·5	2·3	2·2	
	17½	35½	4	2·3	1·7	
	25	47	3·15	2·0	1·15	
5½% (dawne 7%) listy zastawne (dla pożyczek, udzielonych na konwersję kredytów budowlanych)	10½	20½	6	4% 3·3	3% 2·7	
	17½	35½	4	2·3	1·7	
	25	47	3·15	2·0	1·15	
	31½	47	2·8	2·0	0·8	
	36	47	2·61	2·0	0·61	
	4½	20	14	4·16	9·84	
	6½	20	10	4·16	5·84	
5½% (dawne 7%) obligacje ko- munalne	8½	20	8	4·16	3·84	Dodatek administracyjny — i. w.
	10	20	7	4·16	2·84	
	12½	36½	6	3·2	2·8	
	17	36½	5	3·2	1·8	
	21½	46	4·5	3·0	1·5	
	29½	46	4	3·0	1·0	
	4½	20	14	4·16	9·84	
5½% (dawne 8%) obligacje ko- munalne	6½	20	10	4·16	5·84	
	8½	20	8	4·16	3·84	
	13	36½	6	3·2	2·8	
	20	36½	5	3·2	1·8	
	7½	10½	9	6·5	2·5	
7½% (dawne 5½%) obligacje ban- kowe	8½	10½	8	6·5	1·5	Dodatek administracyjny ½% półrocz- nie od reszty nieumorzonego kapitału
	11	15	6·75	4·94	1·81	
	13	15	6	4·94	1·06	
	15	20	5·50	4·16	1·34	
	18½	20	5	4·16	0·84	
P a Ń s t w o w y B a n k R o l n y						
	10	52	7·5	2·5	5·0	0·5
4½% (dawne 8%) listy zastawne	20	52 (3 lata karencji)	5·06	2·5	2·56	0·5
	30	52	4·43	2·5	1·93	0·5
	10	52	7·04	2·5	4·54	0·5
4½% (dawne 7%) listy zastawne	15	52 (ponad 3 lata karencji)	5·44	2·5	2·94	0·5
	20	52	4·69	2·5	2·19	0·5
	30	52	4·01	2·5	1·51	0·5
4½% (dawne 7%) obligacje melior.	12	33	6·23	2·93	3·30	0·5

Wypadek Inwalidztwa w Królewskiej Hucie, przedłuża się według następujących zasad:

1) dla listów zastawnych B. G. K., wydanych na podstawie pożyczek ziemskich — na 55½ lat oraz dla listów zastawnych P. B. R. — na 55 lat, poczynając od dn. 1/I 1933 r., przyczem przez pierwsze 3 lata tego okresu listy zastawne nie będą wycofywane z obiegu;

2) dla obligacji melioracyjnych P. B. R., włączając dotychczasowy okres wstrzymania spłaty kapitału — na 36 lat;

3) dla listów zastawnych B. G. K., wypuszczonych na podstawie pożyczek na domy mieszkalne — na 50½ lat, poczynając od dn. 1/I 1933 r.;

4) dla obligacji budowlanych B. G. K. na 50½ lat, poczynając od dn. 1/I 1933 r.

5) dla obligacji komunalnych B. G. K. — na 49½ lat, poczynając od 1/IV 1933 r.;

¹⁾ Okresy lat podkreślone są okresami typowymi dla pożyczek danej emisji, gdyż największa suma pożyczek na nie przypada.

6) dla obligacji bankowych B. G. K. — na 23½ lat, poczynając od dn. 1/IV 1933 r.

Oprocentowanie wyżej wymienionych listów zastawnych i obligacji obniża się według następujących zasad:

1) oprocentowanie listów zastawnych, wypuszczonych na podstawie pożyczek ziemskich B. G. K. oraz obligacji melioracyjnych i listów zastawnych P. B. R. — do 4½% w stos. rocznym, poczynając od terminów, od których przedłuża się okres obiegu tych listów zastawnych i obligacji;

2) oprocentowanie innych listów zastawnych oraz wszystkich obligacji B. G. K. — do 5% w stos. rocznym, poczynając od terminów, od których przedłuża się okres obiegu tych listów zastawnych i obligacji.

Osobne postanowienie tego rozporządzenia ustala oprocentowanie 8% dol. listów zastawnych Towarzystwa Kredytowego Przemysłu Polskiego. Mianowicie, oprocentowanie tych listów, stanowiących własność Skarbu Państwa, ulega obniżeniu do 6% w stosunku rocznym, poczynając od dn. 1/I 1933 r.; okres umorzenia tych listów nie uległ zmianie. Tow. Kred. Przem.

Polsk. zwracać będzie dłużnikom nadwyżkę oprocentowania wierzytelności, na których podstawie wypuszczono 8% listy zastawne dolarowe, wynikającą z obniżenia oprocentowania tych listów zastawnych. Walne Zgromadzenie obowiązane jest powziąć uchwałę w sprawie zwracania dłużnikom wynikającej z obniżenia oprocentowania 8% dol. listów zastawnych nadwyżki oprocentowania wierzytelności, na których podstawie wypuszczono te listy zastawne. O ile powyżej wymieniona uchwała nie będzie powzięta w ciągu 50 dni od dnia ogłoszenia rozporządzenia, Minister Skarbu może wstrzymać wykonanie tego postanowienia.

Zauważyć należy, że Tow. Kred. Przem. Pol. emitowało 7% i 8% listy zastawne w funtach szterlingach oraz 8% listy zastawne w dol. am. Z ogólnej sumy £ 48 875 tys. nom. wart. (przeliczonej na złote) na emisję funtowe przypada £ 36 390 tys., na emisję dolarowe zaś — £ 12 485 tys.

Dłużnicy Tow. Kred. Przem. Pol. z tyt. pożyczek funtowych nie odczuwają w takim stopniu ciężarów tych pożyczek, jak np. dłużnicy z tyt. pożyczek w 8% dol. listach zastawnych. Koszty bowiem pożyczek funtowych z dużą nadwyżką są zniwelowane przez znaczny spadek funta ang. Z tego też względu ograniczono się wyłącznie do obniżenia oprocentowania pożyczek w 8% dolarowych listach zastawnych, których cała emisja znajduje się w posiadaniu Skarbu Państwa.

Redukcja kosztów pożyczki, zaciągniętej w 8% dol. listach zastawnych Tow. Kred. Przem. Pol., wyniesie 1% półrocznie, t. j. dotychczasowa rata półroczna (bez dodatku administracyjnego) z 4'66 — zredukowana zostanie do 3'66 od 100 jednostek kapitału pożyczki.

Ostatnie, czwarte rozporządzenie wykonawcze Ministra Skarbu i Sprawiedliwości — o ujawnianiu i przeprowadzaniu w księgach hipotecznych konwersji wierzytelności oraz konwersji listów zastawnych i obligacji — jest w trakcie opracowania i ukaże się w najbliższym czasie.

A. Repecko

PODATKI I OPŁATY

ULGI PRZY WYKUPYWANIU ŚWIADECTW PRZEMYSŁOWYCH PRZEZ PRZEDSIĘBIORSTWA WYROBÓW TYTONIOWYCH. — Ministerstwo Skarbu okólnikiem L. D. V 56948/4/32 z dn. 26/I 1933 r. wyjaśniło, iż ulgi, o których mowa w podatku przemysłowym a) i b) okólnika z dn. 16/VI 1932 r. w sprawie świadectw przemysłowych dla przedsiębiorstw sprzedaży wyrobów tytoniowych, przedłużonego na rok 1933 okólnikiem z dn. 14/XII 1932 r., mają zastosowanie także i do tych przedsiębiorstw, które oprócz handlu wyrobami tytoniowymi prowadzą nadto ubocznie sprzedaż znaczków stemplowych i pocztowych, blankietów wekslowych, losów loteryj państwowej, kart do gry oraz przyborów do palenia i zapalania.

KALENDARZYK PODATKOWY NA LUTY 1933 R. — W lutym 1933 r. płatne są następujące podatki:

1) w ciągu całego miesiąca — podatek od nieruchomości miejskich i niektórych wiejskich za IV kwartał 1932 r., kryzysowy podatek do tego podatku oraz podatek od lokali i od placów niezabudowanych za I kwartał 1933 r.;

2) do dn. 15 lutego 1933 r. — państwowy podatek przemysłowy od obrotu, osiągniętego w styczniu 1933 r. przez przedsiębiorstwa handlowe I i II kat. i przedsiębiorstwa przemysłowe I ÷ V kat. prowadzące prawidłowe księgi handlowe, oraz przez przedsiębiorstwa sprawozdawcze; w tymże samym terminie producenci żarówek elektrycznych obowiązani są uścić opłatę od żarówek elektrycznych w wysokości 20 od każdej żarówki, sprzedanej na rynku wewnętrznym w styczniu 1933 r.;

3) podatek dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę — w terminie do dni 7 po dokonaniu potrącenia podatku;

4) do dn. 15 lutego — zaliczka miesięczna na poczet nadzwyczajnego podatku od dochodu, osiągniętego przez notariuszy (rejentów), pisarzy hipotecznych i komorników w styczniu 1933 r.;

5) do dn. 5 lutego — podatek od energii elektrycznej, pobrany przez sprzedawcę energii elektrycznej w czasie 16 ÷ 31/I 1933 r., — do 20 lutego — tenże podatek, pobrany przez sprzedawcę energii elektrycznej w ciągu pierwszych 15 dni lutego 1933 r.;

6) do dn. 28 lutego — opłaty od schowków (safesów), pobrane na rzecz bezrobotnych przez przedsiębiorstwa, dające w najem schowki w styczniu 1933 r.

Nadto płatne są w lutym 1933 r. zaległości, odroczone na raty z terminem płatności w lutym 1933 r., tudzież podatki, na które płatnicy otrzymali nakazy płatnicze również z terminem płatności w tym miesiącu.

KREDYT

KREDYTY KRÓTKOTERMINOWE W PIERWSZYCH 3 KWARTAŁACH 1932 R. — Rynek kredytowy rozrastał się w okresie ożywienia koniunkturalnego w niezwykle szybkim tempie. W okresie lat 1927 i 1928 działalność instytucji finansowych w zakresie kredytu krótkoterminowego wzmogła się dwukrotnie. Już jednak rok 1929, pierwszy zwiastun recesji koniunktury, przynosi znaczne osłabienie tempa wzrostu kredytów krótkoterminowych. W 1930 r. kredyty jeszcze rosły, ale w jeszcze słabszym tempie. I dopiero 1931 r. przynosi gwałtowny spadek kredytów, przyczem ten proces kurczenia się kredytów nastąpił w II i III kwartale jako bezpośredni, względnie pośredni skutek zaburzeń, jakie w tym czasie nastąpiły na zagranicznych rynkach finansowych i znalazły odbicie na naszym rynku. Odpiływ lokat zagranicznych i wkładów krajowych, jaki w dużych rozmiarach nastąpił w tym czasie, zmniejszył instytucje kredytowe do kurczenia kredytów dla utrzymania płynności. Już jednak IV kwartał 1931 r. przynosi znaczne osłabienie tempa spadku działalności kredytowej instytucji finansowych, i to tempo w 1932 r. staje się coraz słabszym, choć kredyty w dalszym ciągu jeszcze kurczą się.

Kredyty uległy skurczeniu nawet w III kwartale r. ub., kiedy rozpoczął się zpowrotem przyływ kapitałów obcych do instytucji finansowych. Działy już więc tu głównie przyczyny, niezwiązane z kryzysem obrotu kapitałowego i samego aparatu finansowego, ale z sytuacją gospodarczą (podobnie jak i do II kwartału 1931 r.). Zmniejszanie się bowiem obrotów gospodarczych powoduje słabnięcie zapotrzebowania kredytowego, zmniejszoną podaż dobrego materiału wekslowego, pochodzącego istotnie z transakcji towarowych, a przytem dołącza się tu ogólne osłabienie zaufania w stosunkach kredytowych i przechodzenie na regulację gotówkową.

Specjalny wpływ wywiera ciężka bardzo sytuacja finansowa rolnictwa, wzmagająca nacisk z tej strony na rynek kredytowy, pogarszanie się wypłacalności, „zamrażanie” kredytów.

Zaznaczyć jeszcze należy, że proces kurczenia się kredytów nie był jednolity. W tym kierunku starały się iść najostrzej instytucje, które odczuwały najsilniej odpiływ kapitałów obcych. Inne instytucje, jak bank emisyjny i państwowe, musiały raczej zwiększać swoje kredyty, zastępując w najkonieczniejszych wypadkach instytucje, redukujące kredyty, względnie nawet dopomagając czasowo instytucjom, zaatakowanym odpiływem lokat. Dlatego też np. kredyty banku emisyjnego w 1931 r. silnie wzrosły i dopiero w 1932 r. (wobec spłat, zmniejszenia redyskonta i t. p.) poważnie obniżyły się.

Liczbowo wyżej opisany ruch kredytów krótkoterminowych przedstawiał się następująco: w latach 1927 ÷ 1928 kredyty te wzrosły do 2 588'1 miljn., w 1929 r. podniosły się jeszcze do 2 691'0 miljn. i w 1930 r. do 2 787'1 miljn. W 1931 r. następuje silny spadek kredytów, tak że w końcu III kwartału 1931 r. wynosiły one już tylko 2 317'3 miljn.; od IV kwartału 1931 r. niżki stają się coraz łagodniejszymi i łączna suma kredytów krótkoterminowych spada w końcu IV kwartału 1931 r. do 2 209'2 miljn., w końcu I kwartału 1932 r. do 2 121'9 miljn., w końcu II kwartału 1932 r. do 2 060'2 miljn. i w końcu III kwartału 1932 r. do 1 997'7 miljn.

Należy zaznaczyć, że powyższe ogólne sumy kredytów krótkoterminowych obejmują kredyty wszystkich mogących wchodzić w grę instytucji finansowych, a więc: banku emisyjnego, banków państwowych, banków komunalnych oraz banków prywatnych, a nie obejmują jedynie kas oszczędności oraz spółdzielni kredytowych. Suma kredytów kas oszczędności waha się około 300 ÷ 400 miljn., suma pożyczek, udzielonych przez spółdzielnie, należące do związków rewizyjnych, wynosiła w końcu III kwartału r. b. 508 miljn. (bez potrącenia redyskonta).

Jeśli dla tych uwzględnionych w obliczeniach Głównego Urzędu Statystycznego instytucji finansowych ustalimy sumę spadku wkładów w pierwszych 3 kwartałach r. ub., która wyniosła tylko 75'6 miljn., to okaże się, że spadek kredytów

był — w liczbie absolutnej — blisko 3 razy większy niż spadek wkładów, a w III kwartale r. ub. wkłady już wzrosły o z 70,2 miljn., a kredyty zmalały w dalszym ciągu o z 62,5 miljn. Pamiętać jednak należy, że przy spadku wkładów nie uwzględnia się lokat skarbowych ani lokat zagranicznych.

Kurczenie działalności kredytowej w zakresie kredytu krótkoterminowego postępowało w okresie 3 kwartałów 1932 r. w większości instytucji finansowych. Przedewszystkiem dalszy choć znacznie słabszy spadek wykazują banki akcyjne, które w 1931 r. najsilniej redukowały kredyty, gdyż najsilniej były zaatakowane odpływem kapitałów obcych. Dość znacznej redukcji, po silnej wyżycie w 1931 r. (dla przyczyn, o których już wspominaliśmy wyżej), uległy kredyty Banku Polskiego, powracając na ultimo III kwartału 1932 r. prawie do stanu z tegoż momentu 1931 r. Podkreślić należy, że względu na sytuację walutową Banku Polskiego mogły objąć przy redukcji kredytów dodatkową rolę w I półroczu r. ub., ale już od II półrocza, kiedy sytuacja walutowa uległa wybitnej poprawie, polityka kredytowa Banku nie była w żadnym stopniu krępowana innymi względami. Silny spadek kredytów w okresie 3 kwartałów 1932 r. wykazuje Państwowy Bank Rolny; spadek ten nazewnątrż odbił się w mniejszym stopniu, gdyż kredyty dyskontowe wzrosły w tym czasie o z 12,6 miljn., a tylko redyskonto jednocześnie powiększyło się o z 18,2 miljn. Kredyty banków komunalnych i Centr. Kasy Spółek Roln. zmniejszyły się w omawianym okresie w bardzo nieznacznym stopniu, wzrosły zaś nieznacznie kredyty P. K. O. i Banku Gospodarstwa Krajowego, który — faktycznie biorąc — zmniejszył sumę udzielonych kredytów, jednocześnie jednak skurczył redyskonto o z 22,1 miljn.

Podział kredytów między poszczególne instytucje kredytowe względnie grupy instytucji ilustruje następujące zestawienie (w miljn. z):

	31/XII 1931	30/VI 1932	30/IX 1932
Ogółem	2 209,2	2 060,2	1 997,7
Banki akcyjne:	942,6	846,9	829,2
w tem:			
oddziały banków zagr.	117,8	110,6	110,9
Banki państwowe	394,5	346,1	355,7
Bank Gosp. Kraj.	218,9	209,3	222,1
Państwowy Bank Rolny	156,3	117,4	113,3
Poczt. Kasa Oszczęd.	19,3	19,4	20,3
Bank Polski	796,4	795,1	741,3
Banki komunalne	55,5	51,9	51,7
Centr. Kasa Spółek Rolniczych	20,2	20,2	19,8

Rozwój poszczególnych rodzajów kredytu krótkoterminowego przedstawiał się w okresie pierwszych 3 kwartałów r. ub. następująco (w miljn. z):

	31/XII 1931	30/VI 1932	30/IX 1932
Dyskonto weksli i pożyczki wekslowe	1 051,4	1 000,3	982,8
Otwarty kredyt	810,3	749,2	717,3
Pożyczki terminowe	196,0	166,2	163,5
Pożyczki, zabezpieczone papierami	133,2	130,6	125,3
Pożyczki towarowe (P. B. R.)	18,3	10,7	8,8

Jak widzimy, spadek kredytów krótkoterminowych w okresie pierwszych 3 kwartałów 1932 r. dotyczy wszystkich rodzajów kredytów; stosunkowo najsilniejszy był w zakresie pożyczek terminowych (zwłaszcza P. B. R. i banków komunalnych) oraz towarowych (P. B. R.), najsłabszy zaś w zakresie dyskonta weksli i pożyczek zastawowych. Ta ewolucja, która zwiększyła udział kredytów dyskontowych w ogólnej sumie kredytów, kosztem przedewszystkiem otwartego kredytu, zasługuje na podkreślenie jako bardzo dodatnia. W okresie rocznym od końca III kwartału 1931 r. do końca III kwartału 1932 r. najsilniej, bo o przeszło 64%, spadły, mało znaczące zresztą, pożyczki towarowe (P. B. R.); poważnie też — bo o 25,8% — zmalały pożyczki terminowe; otwarty kredyt skurczył się o 16,8%, a zato dyskonto weksli tylko o 10,6%; wzrost — o 11,1% — wykazały jedynie pożyczki, zabezpieczone papierami wartościowymi. Kredyty dyskontowe stanowiły na ultimo III kwartału r. ub. przeszło 49%, czyli prawie połowę ogólnej sumy kredytów krótkoterminowych, gdy przed rokiem tylko przeszło 47%.

W pozycji dyskonta weksli w zestawieniu kredytów na koniec III kwartału 1932 r. ok. 63% stanowią kredyty dyskontowe Banku Polskiego, a ok. 26% kredyty dyskont we banków akcyjnych; w pozycji otwartego kredytu ok. 75% stanowią kredyty banków akcyjnych; w pozycji pożyczek terminowych ok. 44% stanowią kredyty Państw. Banku Rolnego, ok. 21% kredyty ban-

ków akcyjnych, a ok. 15% kredyty Banku Gospodarstwa Krajowego; w pozycji pożyczek zastawowych ok. 94% stanowią pożyczki Banku Polskiego.

KONWERSJA OBLIGACYJ PAŃSTWOWEJ RENTY ZIEMSKIEJ — p. str. 181.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 30 stycznia do 4 lutego 1933 r.

— Rynek walut cechowała w okresie sprawozdawczym tendencja niejednolita. Kursy nie ulegały poważniejszym wahaniom, w większości też wypadków nieznacznie tylko różniła się od notowań końcowych okresu poprzedniego. Poprawę kursu uzyskały funty szterlingów, franki francuskie, belgi oraz liry włoskie, niżej zaś cenione były dolary, franki szwajcarskie korony czeskosłowackie, floreny holenderskie oraz guldeny gdańskie. Rzadko ukazujące się w obrotach korony duńskie notowane były po bardzo niżonym kursie z 140,00 za 100 koron.

Dla dolarów gotówkowych zainteresowanie nie ulegało w okresie sprawozdawczym większym wahanom, na rynku prywatnym kurs ich wykazuje dalszą nieznaczną poprawę — do z 8,92 za z 1.

Wysokość dziennego zapotrzebowania walut w okresie sprawozdawczym nieznacznie się podniosła.

	Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Kurs w dn. 4/II
	w z		
Dolary St. Zjedn.	z 1	8,924	8,923
" " " telegr.	z 1	8,928	8,926
Funty szterlingi	z 1	30,35	30,27
			30,33
			-30,35
Franki francuskie	100 fr.	34,86	34,85
Franki szwajcarskie	100 fr.	172,75	172,35
Belgi	100 blg.	124,15	124,00
Korony czeskosłowackie	100 kor.	26,43	26,42
Liry włoskie	100 lir.	45,70	45,68
Floreny holenderskie	100 fl.	359,00	358,90
			-358,95
Guldeny gdańskie	100 guld.	173,60	173,55
Korony duńskie	100 kor.	140,00	140,00
			—

Niepewna sytuacja polityczna w Europie wywarła swój wpływ na giełdy europejskie oraz nowojorską, co z kolei odbiło się i na giełdzie warszawskiej. Dla papierów lokacyjnych państwowych panowała w okresie sprawozdawczym tendencja słabsza, pociągając za sobą dość znaczne niżki kursowe w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego: 3% Pożyczka Budowlana straciła z 2,25 (po ciągnięciu), 4% Pożyczka Dolarowa z 0,40, 4% Pożyczka Inwestycyjna — sztuki z 0,75, — serie z 0,50, 5% Pożyczka Konwersyjna 2%, 6% Pożyczka Dolarowa 2,25% oraz 7% Pożyczka Stabilizacyjna 1,5%. Bez zmiany pozostał kurs 10% Pożyczki Kolejowej oraz listów zastawnych i obligacji banków państwowych.

Zainteresowanie działem listów zastawnych uległo dalszemu zmniejszeniu; w okresie sprawozdawczym obracano niemal wyłącznie 4% L. Z. T-wa Kredytowego Ziemskiego oraz 8% L. Z. T-wa Kredytowego m. Warszawy. Kursy ich obniżyły się w rezultacie tygodniowym o 0,75% i 1,75%. Dział listów prowincjonalnych był zupełnie zaniedbany — sporadyczne transakcje dokonywane były jedynie 8% L. Z. T-wa Kredytowego m. Piotrkowa, po kursie o 0,5% niższym. Z listów zastawnych w walucie obcej notowane były tylko 7% L. Z. T-wa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie 1928 r. — kurs ich obniżył się o 0,5%.

Dział obligacji był mało ożywiony; w okresie sprawozdawczym obracano jedynie VI 6% Obligacjami Pożyczki Konwersyjnej m. Warszawy 1926 r. W porównaniu z ostatnimi notowaniami z pierwszych dni stycznia r. b. kurs ich podniósł się o 2,5%.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Kurs w dn. 4/II
		w z		
3% Pożyczka Budowlana	z w zł.	50	43,25	42,00
				-42,00
4% " Dolarowa	z	5	57,75	56,50
				-57,50

4%	Pożyczka Inwestycyjna	zł w zł. 100	104'00	102'75	—
4%	"	serje zł w zł. 100	110'00	108'00	110'00
					-109'00
				w % nominalu	
5%	"	Konwersyjna zł	41'75	41'00	—
5%	"	Konwers. Kol. zł	—	—	—
6%	"	Dolarowa \$	59'25	57'00	57'25
7%	"	Stabilizacyjna ¹⁾ \$	57'50	55'25	55'50
					-55'25
					-55'88 ²⁾
10%	"	Kolejowa fr. w zł.	100'00	100'00	—
7%	L. Z. Państ. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8%	"	zł w zł. 1927	94'00	94'00	94'00
7%	L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8%	"	zł w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
7%	Obl. Kom. B-ku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8%	"	zł w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
8%	"	Bud. " " " zł w zł. 1927	93'00	93'00	—
4%	L. Z. T-wa Kred. Ziems.	zł	37'50	36'75	36'75
7%	L. Z. T-wa Kred. Ziemięgo w Warszawie 1928 r.	\$ w zł.	40'25	40'00	—
5%	L. Z. T-wa Kred. m. Warszawy	zł	51'50	51'50	—
8%	"	zł	44'50	43'00	43'00
8%	"	"	40'50	40'50	40'50
VI 6%	Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy 1926 r.	zł	35'50	35'50	35'50

ZŁOTY ZAGRANICA

1933	Gdańsk ³⁾	Berlin ³⁾	Wiedeń ³⁾	Paryż ³⁾	Zurych ³⁾
30/I	57 53 ÷ 57'65	47'10 ÷ 47'30	79'31 ÷ 79'79	—	57'90
31/	57 54 ÷ 57'66	"	"	287'00	"
1/II	57 59 ÷ 57'71	"	"	"	57'80
2	—	"	—	—	—
3	57 58 ÷ 57'70	"	79'31 ÷ 79'79	—	57'85
4/	57 60 ÷ 57'72	"	"	—	58'00
1933	London ⁴⁾	Praga ³⁾	New York ³⁾	Amsterdam ³⁾	
30/I	30'25	377'50 ÷ 379'50	—	—	—
31/	30'31	377'25 ÷ 379'25	—	—	—
1/II	"	377'50 ÷ 379'50	—	—	—
2	"	—	—	—	—
3/	30'31	377'25 ÷ 379'25	—	—	—
4/	"	377'75 ÷ 379'75	—	—	—

Z BANKU POLSKIEGO

ZMIANY STATUTU BANKU POLSKIEGO. — Walne Zebranie Banku Polskiego w dn. 9 lutego r. b. uchwaliło na wniosek Rady szereg zmian statutu Banku, z których najważniejsze, dotyczące pokrycia (art. 51, 52 i 53) omówiliśmy oddzielnie w artykule⁵⁾.

Również ważne znaczenie dla przyszłej działalności Banku posiadać będą zmiany, polegające na zniesieniu ograniczeń zarówno co do źródła powstania weksli rolniczych z 6 miesięcznym terminem płatności, jak i co do ich sumy w stosunku do portfela wekslowego Banku. W przyszłości Bank będzie miał prawo przyjmować do dyskonta wszelkie weksle rolnicze z 6-miesięcznym terminem płatności bez ograniczenia ich sumy, co ułatwi Bankowi finansowanie potrzeb kredytowych rolnictwa.

Inne istotne zmiany statutu, poza zmianą artykułu 50, która wynikała z wprowadzenia nowego jednolitego Kodeksu Karnego, odnoszą się do akcji Banku Polskiego. Obecnie akcje Banku są w zasadzie imienne i tylko za zgodą Prezesa Banku mogą być zamienione na akcje na okaziciela. Wszystkie akcje imienne są wpisywane do księgi akcjonariuszów. Do księgi są zatem wpisani także ci akcjonariusze, którzy posiadają mniej niż 25 akcji i nie mają prawa głosu na Walnym Zebraniu. Zapisy w księdze wykazują na koniec roku 90 489 akcjonariuszy, z cze-

go przeszło 86 000 stanowią akcjonariusze, posiadający mniej niż 25 akcji. Przeważna więc liczba akcjonariuszy jest skrepowana w obrotach posiadaniem akcjami, nie mając żadnych z tego tytułu korzyści. To też większość nowych nabywców nie rejestruje swych akcji i wskutek tego zapisy księgi akcjonariuszów nie odpowiadają faktycznemu stanowi rzeczy.

Uchwalone zmiany art. 5 ÷ 10 oraz 16 i 18 statutu usuwają właśnie powyższe niedogodności, stwarzając 2 kategorie akcji: 1) akcje imienne, wydawane tylko w odcinkach zbiorowych po 25 akcji lub więcej, których właściciele, po uzyskaniu zgody Prezesa Banku, muszą być zapisani do księgi akcjonariuszów, oraz 2) akcje okazicielskie w odcinkach poniżej 25 akcji. Do uczestniczenia w Walnym Zebraniu uprawnieni są tylko właściciele akcji imiennych. Każdy posiadacz 25 akcji na okaziciela może zamienić je za zgodą Prezesa na akcję imienną.

Jednocześnie ma być wprowadzona zmiana natury technicznej przez zaniechanie zaznaczania na samej akcji obok cesji zgody Prezesa Banku na wpisanie własności akcji imiennej do księgi akcjonariuszów, wydawanie natomiast oddzielnych na to dowodów. Dowód ten nie może być cedowany i powinien być zwrócony Bankowi z chwilą sprzedania akcji.

Do każdej akcji nowego wzoru ma być dołączony arkusz kuponowy na otrzymywanie dywidendy w ciągu lat 20, przy czym kupony, nieprzedstawione do opłaty w ciągu 10 lat, ulegają przedawnieniu. Wprowadzenie na szerszą niż dotychczas skalę akcji na okaziciela ułatwi obroty giełdowe akcjami Banku Polskiego, pozbawiając nabywcę potrzeby sprawdzania, czy zakupiona akcja jest prawidłowo sędowana.

Wreszcie ulga zmianie art. 26, dotyczący Rady Banku. Przewidziany tym artykułem system corocznej zmiany składu Rady zostaje skasowany i w przyszłości wszyscy członkowie Rady ustępują po upływie 3 lat, mogą jednak być ponownie wybrani.

Uchwalone zmiany statutu staną się obowiązującymi dopiero po zatwierdzeniu ich przez Izby Ustawodawcze.

M. S.

BILANS DZIAŁALNOŚCI BANKU POLSKIEGO W ROKU 1932¹⁾.

— Bank Polski rozwinął stopniowo od początku swej działalności w 1924 r. aż do 1931 r. włącznie swą sieć organizacyjną, dochodząc do 52 oddziałów — oprócz Oddziału Głównego w Warszawie — oraz 239 zastępstw. W 1932 r. dalsze postępy okazały się zbyt czynnymi, przeciwnie — 12 zastępstw zostało zlikwidowanych, tak że ich liczba zmniejszyła się do 227.

Ważniejsze obroty dochodowe Banku wyniosły w 1932 r. zł 4 279'7 miljn., a więc o 22% mniej niż w 1931 r. i o 16% mniej niż w 1929 r. Składały się one z następujących pozycji (w miljn. zł):

	1932	1931
Dyskonto	2 825'4	3 187'2
Pożyczki zastawowe	157'3	205'1
Dowody inkasowe przyjęte	131'7	201'8
Skup walut i dewiz	1 132'4	1 840'8
Skup papierów procentowych	4'9	12'1
Przekazy i polecenia wypłat	28'1	39'7

Obroty te koncentrowały się przede wszystkim w następujących oddziałach (w miljn. zł):

	1932	1931
Warszawa	1 945'9	2 500'0
Poznań	440'2	507'1
Katowice	273'6	484'4
Lwów	242'4	263'3
Łódź	159'2	240'5
Kraków	151'5	190'1
Królewska Huta	113'6	180'6
Wilno	78'8	68'7
Grudziądz	69'2	81'6

¹⁾ Z wyjątkiem transzy francuskiej

²⁾ Dotyczy odcinków po 100.

³⁾ Za zł 100.

⁴⁾ Za f 1

⁵⁾ P. str. 168.

¹⁾ Działalność kredytowa Banku omówiona będzie w następnym zeszycie.

Kapitał zakładowy Banku pozostawał niezmienny w wys. zł 150 miljn. Akcje II emisji (zł 50 miljn.) pozostawały w dalszym ciągu w posiadaniu Skarbu Państwa. W księdze akcjonariuszów z końcem 1932 r. było zarejestrowanych 90 489 akcjonariuszów — posiadaczy I emisji (w 1931 r. 92 949), w tem 86 391 posiadało mniej niż po 25 akcji (62 902 po 1 akcji, 12 382 po 2, 11 106 po 3 ÷ 24), a więc tylko 4 098 posiadało prawo głosu na Walnem Zebraniu (nie licząc łącznej akcji). Dane powyższe uwzględniają tylko te zmiany w stanie posiadania akcji, które zostały zgłoszone dobrowolnie, statut bowiem nie zmusza do przepisywania akcji, o ile akcjonariusz nie pragnie brać udziału w Walnem Zebraniu. Obecnie uchwalone zmiany statutu wprowadzają akcje w odcinkach poniżej 25 akcji jako na okaziciela, a imienne mogą być tylko w odcinkach zbiorowych nie niższych od 25 akcji. Odpadnie w ten sposób naogół poważnie odbiegająca od rzeczywistego stanu rejestracja dziesiątków tysięcy drobnych posiadaczy akcji. Należy zauważyć, że na imię zagranicznych akcjonariuszów zapisane było w końcu 1932 r. 122 304 akcji (w 1931 r. 127 060). Akcyj na okaziciela, na mocy art. 5 statutu (w dotychczasowym brzmieniu) było 15 937, a więc o 2 888 szt. więcej niż w końcu 1931 r.

Fundusz zapasowy w 1932 r. nie uległ zmianie, podobnie jak w 1931 r., gdyż dochód z papierów, w których ulokowany jest fundusz, został przelany w sumie zł 7·2 milj. na r/k zysków i strat. Wartość ksiązkowa papierów funduszu zapasowego wynosiła zł 92·0 miljn. (w 1931 r. zł 93·1 miljn., w 1930 r. zł 86·6 miljn., w 1929 r. 76·9 miljn.), w tem pożyczki państwowe stanowiły zł 18·4 miljn., a listy zastawne i obligacje banków państwowych zł 43·9 miljn.

Zapas złota zmniejszył się w ciągu 1932 r. o zł 98·2 miljn. Mianowicie, Bank zmuszony był wobec trwającego wzmożonego odpływu walut — z racji wycofywania kredytów zagranicznych oraz tezauryzacji wewnętrznej — parokrotnie w okresie pierwszych 7 miesięcy dokonać sprzedaży złota zagranicą na ogólną sumę zł 186·7 miljn., a to celem uzupełnienia rezerwy walutowej. Mimo więc, że jednocześnie zakupiono zagranicą (częściowo drogą spłaty kredytów, częściowo drogą zamiany monet dolarowych i t. p.) złota za zł 66·0 miljn., oraz że w II połowie roku nastąpiła gwałtowna podaż monet złotych (których uprzednio, t. j. w I półroczu, a ściślej w ciągu 8 miesięcy sprowadzono do Polski ogromne ilości — za zł 122 miljn.), która spowodowała wielokrotnie większy od normalnego skup złota w kraju (w ciągu całego 1932 r. za zł 22·5 miljn.) — obrót złotem w rezultacie przyniósł wyżej wskazany deficyt. Zapas złota w sumie zł 502·2 miljn. znajdował się częściowo — w wys. zł 77·9 miljn. (w 1931 r. zł 63·8 miljn.) — w monetach różnych krajów (wyłącznie w skarbcach Banku), częściowo zaś — w wys. zł 424·3 miljn. (w 1931 r. zł 536·7 miljn.) — w sztabach (z tego zł 211·7 miljn. w skarbcach Banku, reszta w zagranicznych bankach emisyjnych). Jak widimy, zapas monet złotych w 1932 r. poważnie wzrósł, a zmniejszył się tylko zapas złota w sztabach.

Zapas pieniędzy i należności zagranicznych zmniejszył się w ciągu 1932 r. o zł 76·8 miljn., a więc znacznie mniej niż w 1931 r., kiedy spadł o zł 199·2 miljn. Coprawda, w 1932 r. nastąpił jednocześnie ubytek złota, gdy w 1931 r. zapasy jego wzrosły, ale nawet łącznie biorąc sytuacja Banku w obrotach złotem i walutami nie była gorsza w 1932 r. niż w 1931 r.; mianowicie, łączne zapasy złota i walut zmniejszyły się w 1932 r. o zł 165·0 miljn., gdy w 1931 r. o zł 161·1 miljn.

W I połowie 1932 r., a właściwie w pierwszych jego 7 miesiącach, sytuacja walutowa Banku kształtowała się niekorzystnie. Wycofywanie kredytów zagranicznych trwało w dalszym ciągu, choć w powolniejszym tempie, a poza tem działała silnie tezauryzacja wewnętrzna, analogicznie zresztą jak w innych państwach — pod wpływem pogłębienia się kryzysu zaufania. Dopiero pewna poprawa nastrojów psychicznych w połowie

1932 r. i znaczny wzrost płynności na rynkach zagranicznych — spowodowały zahamowanie tezauryzacji i jej powolną likwidację oraz dalsze zmniejszenie odpływu kapitałów zagranicznych.

Obroty dewizowe Banku — naskutek zmniejszonych transakcyj gospodarczych z zagranicą i mniejszych obrotów Skarbu Państwa — uległy znacznemu skurczeniu. Skup dewiz wyniósł zł 1 132·4 miljn. (w 1931 r. zł 1 840·8 miljn.), sprzedaż zaś zł 1 209·2 miljn. (w 1931 r. zł 2 040·1 miljn.). Obroty zagraniczne Skarbu Państwa oraz urzędów państwowych zmalały w 1932 r.; skup wyniósł zł 191 miljn. (w 1931 r. zł 261 miljn.), sprzedaż — zł 325 miljn. (w 1931 r. zł 466 miljn.). Na spadek sprzedaży wpłynął m. in. fakt, że zawieszenie obsługi niektórych długów (moratorium Hoovera) trwało w 1932 r. przez cały rok, a w 1931 r. tylko przez II półrocze.

Podkreślić jeszcze należy, że gdy w 1931 r. Bank był wydatnie zasilony walutami z długoterminowych operacji kredytowych oraz z kredytów specjalnych, to w 1932 r. z tych źródeł nie korzystał, a przeciwnie dokonywane były nawet pewne spłaty kredytowe.

Cały zapas pieniędzy i należności zagranicznych obliczony jest w bilansie podług kursów z dn. 31/XII 1932 r.; strata, jaką Bank poniósł z powodu spadku kursu funta szterlinga, została w 1932 r. całkowicie odpisana, przyczem użyto na ten cel utworzoną w 1931 r. specjalną rezerwę w wys. zł 15 miljn., a ponadto spisano zł 9·4 miljn. Wobec tego jednak, że na innych walutach był zysk kursowy zł 16 miljn., strata netto na walutach wynosiła w 1932 r. zł 7·8 miljn.

Z ogólnego zapasu pieniędzy i należności zagranicznych, wynoszącego w dn. 31/XII 1932 r. zł 136·7 miljn., zaliczono do pokrycia złoto-walutowego zł 48·5 miljn. (pieniądze i pozostałości na rachunku u korespondentów w dolarach Stanów Zjedn., frankach francuskich, frankach szwajcarskich i guldenach holenderskich), do pokrycia bankowego — zł 48·1 miljn. (zdyskontowane przez Bank weksle na zagranicę, pochodzące z operacji eksportowych), nie zaliczono zaś do pokrycia zł 40·1 miljn.

Obieg biletów bankowych zmniejszył się w ciągu 1932 r. o zł 215·5 miljn., a więc silniej znacznie niż w 1931 r. (o zł 109·9 miljn.), i zrównał się z obiegiem z końca 1927 r. Maksimum obiegu było w 1932 r. w dn. 30/IV, a mianowicie zł 1 153 miljn. (w 1931 r. 28/II), minimum — w dn. 20/XI, mianowicie zł 964 miljn. (w 1931 r. w dn. 20/XI). To przesunięcie się krańcowych punktów napięcia obiegu w obu ostatnich latach (normalnie maksimum przypada bliżej końca roku — zwykle na dz. 31/X) — tłumaczy się stałą wybitnie zniżkową tendencją obiegu w 1931 r., a zwłaszcza w 1932 r.

Bilety bankowe znajdowały się w obiegu w następujących odcinkach (w miljn. zł):

	31/XII 1930	31/XII 1931	31/XII 1932
Po zł 500 . . .	146·4	153·8	128·6
" " 100 . . .	606·4	550·7	451·6
" " 50 . . .	243·3	225·4	203·7
" " 20 . . .	258·9	257·6	216·4
" " 10 . . .	73·2	30·9	2·6

Najsilniej kurczy się — poza obiegiem wycofywanych 10-złotówek — obieg 100-złotówek. Spodziewany — wobec wprowadzenia srebrnych monet 10-złotowych — znaczniejszy spadek obiegu 20-złotówek nie nastąpił.

Spadek obiegu w 1932 r. został spowodowany skurczeniem się działalności kredytowej Banku, która w 1931 r. wzmogła się w związku z zaburzeniami na rynku kredytowym w II i III kwartale 1931 r. Spadek obiegu postępował więc w 1932 r. normalnie wślad za kurczeniem się obrotów handlowych i spadkiem cen. Poza kredytami na spadek obiegu wpływał odpływ walut z Banku.

Ogólny obieg pieniędzy zmniejszył się w 1932 r. z zł 1 459·7 miljn. do zł 1 325·2 miljn., a więc mniej niż obieg biletów bankowych, gdyż emisja bilonu wzrosła z zł 241·4 miljn. do zł 322·4 miljn.

Bilety Banku Polskiego miały w końcu 1932 r. pokrycie 63·7% (w końcu 1931 r. 66·8%) złotem i wszystkimi walutami. Po wyłączeniu z rezerw dewiz, niezaliczonych do pokrycia, oraz po doliczeniu do obiegu natychmiast płatnych zobowiązań — okazuje się, że właściwe pokrycie złoto-walutowe stanowi 45·02% (w 1931 r. 43·09%) ogółu natychmiast płatnych zobowiązań Banku — biletowych i innych. Niepokryty przez rezerwy złoto-walutowe obieg biletów bankowych (54·98% = zł 551·3 miljn.) znajduje z nadwyżką pokrycie w t. zw. pokryciu bankowym, na które składają się (w miljn. zł):

	31/XII 1931	31/XII 1932
Weksle krajowe	670·3	585·5
„ zagraniczne	110·4	48·1
Polskie monety srebrne i bilon	37·0	40·7
Pożyczki zastawowe	126·0	114·2
Papiery procentowe własne	12·5	13·6
Zobowiązania Skarbu Państwa	20·0	90·0
Razem	976·3	892·2

Ze znajdujących się w kasach Banku monet srebrnych i bilonu Bank przyjął na własność zł 40·7 miljn., a więc o zł 3·7 miljn. więcej niż w końcu 1931 r.

Skup papierów procentowych przez Bank w ciągu 1932 r. wyniósł zł 4·9 miljn. (w 1931 r. zł 12·1 miljn.), sprzedaż — zł 3·6 miljn. (w 1931 r. — 4·9 miljn.); pozostało na ultimo roku (łącznie z pozostałością 1931 r. — zł 12·5 miljn.) zł 13·6 miljn.

Dług Skarbu Państwa wzrastał stopniowo w 1932 r. i w końcu roku osiągnął zł 90 miljn. (wykorzystanie w $\frac{9}{10}$ podwyższonego 100-miljonowego kredytu bezprocentowego).

W zakresie innych aktywów wzrost wykazuje pozycja lokat funduszw: emerytalnego i zwrotnego (z zł 43·9 miljn. do zł 47·7 miljn.) — w związku głównie z dochodem z papierów, w których te fundusze są ulokowane, gdyż — jeśli chodzi o wpłaty pracowników i Banku na fundusz emerytalny, to pokryły one z ledwością wypłatę emerytur i innych świadczeń; z ogólnej sumy funduszu emerytalnego, wynoszącej zł 40·7 miljn. — zł 36·2 miljn. ulokowane jest w papierach, zł 4·2 miljn. w nieruchomościach i zł 0·3 miljn. w pożyczkach budowlanych dla pracowników; z funduszu zwrotnego zł 7·0 miljn. — zł 6·5 miljn. ulokowane jest w papierach, a zł 0·5 miljn. w pożyczkach. Pozycja nieruchomości w bilansie za 1932 r. nie uległa zmianie — zł 20 miljn.; w 1932 r. wybudowano 2 domy, z których tytułu w 1931 r. zaliczkowano zł 0·9 miljn., w 1932 r. wypłacono zł 0·8 miljn., a pozostaje jeszcze do uregulowania ok. zł 0·4 miljn. Co do udziałów w Banku, to pozycja ta zwiększyła się o zł 0·3 miljn., którą to sumę Bank wpłacił na poczet podwyżki o zł 0·7 miljn. kapitału spółki „Elewatorów Zbożowych w Polsce”, który jest przejęty całkowicie przez Bank Polski.

Natychmiast płatne zobowiązania wykazały bardzo nieznaczne zwiększenie — o zł 7·2 miljn. Wzrost nastąpił jedynie w lokatach żyrowych (z zł 196·1 miljn. do zł 208·6 miljn.), odgrywających zresztą w natychmiast płatnych zobowiązaniach rolę dominującą.

Wzrost względnie spadek lokat żyrowych (bez przekazów w drodze) według rodzajów kont przedstawia się następująco (w miljn. zł):

	31/XII 1931	31/XII 1932
Kasy skarbowe, urzędy celne i Min. Skarbu	5·6	12·2
Inne instytucje państwowe i komunalne	12·3	8·3
Banki	137·2	158·2
w tem: P. K. O.	74·6	96·5
Spółdzielnie	3·5	2·8
Przedsiębiorstwa handlowe	2·6	1·9
„ przemysłowe	14·6	11·3
Osoby prywatne	0·6	0·5

Jak widzimy, wzrosły w 1932 r. lokaty Skarbu i podległych urzędów, a także banków, a właściwie tylko P. K. O. Wpływy na rachunki żyrowe w 1932 r. zmniejszyły się w stosunku do 1931 r. o 20·1%, wypłaty zaś o 20·2%. Ogólny obrót żyrowy w 1932 r. wyniósł zł 43·1 miljd., gdy w 1931 r. zł 53·9 miljd. w 1930 r. zł 62·2 miljd. i w 1929 r. zł 65·2 miljd.

Dochody Banku w 1932 r. wyniosły zł 620 miljn., gdy w 1931 r. zł 77·4 miljn., w 1930 r. zł 71·0 miljn. i w 1929 r. zł 97·5 miljn. Na spadek dochodów wpłynęły głównie: 1) zmniejszenie się odsetek dyskontowych i zastawowych (z zł 53·6 miljn. w 1931 r. do zł 52·2 miljn. w 1932 r.) — w związku ze zmniejszeniem się kredytów i obniżeniem od października stopy procentowej, 2) odpadnięcie pozycji „odsetek i różnic kursowych z tytułu operacji zagranicznych” — wobec odpisu na straty. Wzrósł o zł 1·2 miljn. dochód z papierów funduszu zapasowego oraz o zł 0·3 miljn. zwiększyły się odsetki od papierów procentowych własnych.

W rozchodach Banku koszty handlowe łącznie z kosztami druku biletów wyniosły w 1932 r. zł 33·5 miljn., gdy w 1931 r. zł 36·4 miljn., w 1930 r. zł 38·4 miljn. i w 1929 r. zł 33·5 miljn. Wydatki osobowe wyniosły w 1932 r. zł 24·8 miljn. wobec zł 26·9 miljn. w 1931 r., wydatki rzeczowe — zł 31·9 miljn. wobec zł 32·3 miljn. (w tem koszt druku biletów zł 3·1 miljn. wobec zł 1·6 miljn. — poza zł 2 miljn. ze specjalnej rezerwy), administracja gmachów — zł 1·6 miljn. wobec zł 2·1 miljn. Liczba pracowników zmniejszyła się w 1932 r. o 36 osób do 1 720 (w 1924 r. 2 428 pracowników).

Czysty zysk Banku — wobec spadku dochodów, znacznie większego od redukcji wydatków — zmniejszył się z zł 23·9 miljn. w 1931 r. do zł 12·3 miljn. w 1932 r. (takiż zysk był w 1926 r.). Z zysku zł 12 miljn. idzie na dywidendę (w 1931 r. zł 17 miljn.), zł 0·1 miljn. dla Skarbu Państwa i zł 0·2 ma być przeznaczony na rok następny.

W.

WALNE ZEBRANIE AKCJONARJUSZÓW. — W dn. 9 b. m. odbyło się Walne Zebranie akcjonariuszów Banku Polskiego. Zebranie otworzył Prezes Banku P. Dr. Władysław Wróblewski w obecności P. Wiceprezesa Banku Jana Piłsudskiego, P. Komisarza Banku Adama Koca, P. Naczelnego Dyrektora Banku Wł. Mieczkowskiego, członków Rady, Komisji Rewizyjnej, Dyrekcji oraz 92 akcjonariuszów, reprezentujących łącznie z posiadanymi pełnomocnictwami 806 477 akcji i rozporządzających 9 037 głosami.

Po przemówieniu P. Prezesa Wróblewskiego w dyskusji nad doręczonym akcjonariuszom sprawozdaniem rocznym zabierali głos PP.: Adolf Peretz oraz August Minkowski, poczem wyjaśnienie udzielali PP.: Prezes Wróblewski i Dyr. Mieczkowski. Po zamknięciu dyskusji i odczytaniu przez P. Stanisława Lipińskiego sprawozdania Komisji Rewizyjnej Walne Zebranie przyjęło jednogłośnie wniosek, zatwierdzający przedłożone mu sprawozdanie za rok 1932, bilans ostateczny z dn. 31/XII 1932 r. oraz rachunek zysków i strat wraz z wyszczególnionym podziałem zysków. Następnie P. Prezes Wróblewski uzasadnił proponowane przez Radę Banku zmiany statutu. Po dyskusji wszystkie projektowane zmiany zostały przyjęte bez sprzeciwu.

Przed przystąpieniem do wyborów nowych członków Rady oraz ich zastępców i Komisji Rewizyjnej P. Prezes Wróblewski poświęcił wspomnienie żałobne zmarłym w ub. r. ś. p. Stanisławowi Lubomirskiemu, członkowi Rady Banku, oraz ś. p. Zdzisławowi Szebeko, Zastępcy Komisarza Banku.

Następnie P. Prezes Wróblewski podał do wiadomości, że postanowieniem Pana Prezydenta z dn. 8/IX 1932 r. zamianowany został Wiceprezesem Banku Polskiego na okres 5 lat P. Jan Piłsudski, b. Minister Skarbu, a zastępstwo Komisarza Banku z dn. 1/XII r. ub. zostało poruczone przez Pana Ministra Skarbu P. Włodzimierzowi Baczyńskiemu, Dyrektorowi Dep. Obrót Pieniężnego Min. Skarbu.

W wyniku wyborów na następny okres 3-letni zostali wybrani członkami Rady PP.: Stefan Przanowski, Józef Zychliński, Marjan Rapacki i Bogusław Herse (wszyscy ponownie) oraz Mieczysław Chłapowski i Eugenjusz Kwiatkowski; zastępcami członków Rady PP.: Edward Natanson, Julian Cybulski i Andrzej Rotwand; członkami Komisji Rewizyjnej — ponownie PP.: Stefan Laurysiewicz, Stanisław Lipiński, Antoni Olszewski, Leopold Skulski i Adolf Sturm; zastępcami — PP.: Władysław Heinrich, Seweryn Samulski i Stefan Brun.

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIĘŃ POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

OGÓLNE

SYTUACJA WALUTOWA. — Zagadnienie, jakie mamy zamiar poniżej omówić, wiąże się z problemami, już poruszonemi przy okazji naświetlania porzucenia przez Południową Afrykę parytetu złota oraz wzrostu tendencji inflacyjno-dewaluacyjnych w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Sprowadza się ono pokrótce do tego, że: 1) dokonywa się konsolidacja bloku państw, które pozostają w bliskich stosunkach gospodarczych z Anglią (i przeważnie od razu po niej porzuciły parytet złota) — w kierunku związania ich waluty z funtem; 2) tem samem wzmacnia się sytuacja funta angielskiego, a jednocześnie coraz silniej jest wysuwana teza angielska, uznająca powrót do parytetu za przedwczesny i niecelowy; wreszcie 3) i w innych państwach, przede wszystkim zaś w Stanach Zjednoczonych, rosną tendencje za porzuceniem parytetu, co miałyby się przyczynić do ożywienia gospodarki.

Już omawiając porzucenie parytetu złota przez Unję Południowo-Afrykańską, zaznaczyliśmy, iż Anglija ma tendencję nie tylko do skupienia przy sobie dominacji i innych gospodarczo od niej zależnych państw — na gruncie ścisłego powiązania ich walut z „papierowym” funtem, lecz że zaczyna ona coraz więcej reprezentować ideologię powszechnej waluty „kierowanej”. Oficjalne wystąpienia Anglii są bardziej umiarkowane pod tym względem, gdyż sprowadzają się do wysunięcia — jako naczelnego celu w obecnej fazie kryzysu — podniesienia cen światowych z jednoczesnym odsunięciem na dalszy plan powrotu do parytetu złota. Nie wdając się jednak w ocenę przesłanek, jakimi się kierują zwolennicy uniwersalnego odstąpienia od gold standard'u, musimy przyznać, że w szeregu prywatnych wyurzeń dość znaczna część angielskiej opinii gospodarczej zaleca wszystkim państwom świata przejście na walutę „kierowaną” i przepowiada rychłe i powszechne zapanowanie tego systemu.

Obecną chwilę cechuje w związku z tem jeszcze być może mało widoczna, lecz wyraźna rywalizacja zwolenników walut, opartych na złocie, i t. zw. „papierowych”. Trzeba przyznać, że grudzień r. ub. i styczeń r. b. poważnie wzmocniły szeregi obozu „angielskiego”. Istotnie, w ostatnich dniach grudnia r. ub. porzuciła gold standard Połudn. Afryka. Obecnie do Parlamentu w Pretorji wniesiono projekt ustawy o związaniu funta południowo-afrykańskiego z angielskim. Przed kilku dniami Dania „ustabilizowała” koronę na poziomie 22:5 kor. za £ papierowy 1, czyli że ściśle związała swoją walutę z „papierową” walutą brytyjską¹⁾. W międzyczasie Nowa Zelandia ustaliła ustawową relację między funtem nowozelandz-

kim a angielskim przy parytecie £ n.-z. 125=£ 100. Wreszcie, ostatnio wzmogła się w Kanadzie agitacja za dewaluacją dolara kanadyjskiego (zdeprecjonowanego o 18%) aż do poziomu funta i powiązaniem tych dwóch walut. Tendencja ta przybiera na sile, i choć Rząd kanadyjski jest jej przeciwny (głównie z uwagi na długi, zaciągnięte w obcej walucie), jednak w londyńskiej City uważają dalszą dewaluację dolara kanadyjskiego za kwestję krótkiego okresu czasu. Tak więc mało już brakuje, ażeby funt skupił przy sobie waluty wszystkich satelitów angielskich.

Poniżej podajemy zestawienie, ilustrujące spadek walut, związanych z funtem angielskim, na dz. 1/II 1933 r. (spadek — w przybliżeniu — w % ach kursu parytetowego):

Dolar kanadyjski . . .	18
Funt angielski . . .	30
„ pdn.-afryk. . . .	30
„ egipski	30
Escudo portug.	30
Rupia indyjska	30
Korona szwedzka . . .	31
„ norweska	35
Marka fińska	40
Korona duńska	43
Funt nowo-zelandzki . .	44
„ austral.	44

Jednocześnie obserwujemy — skądinąd wytłumaczone — tendencje inflacyjno-dewaluacyjne w Stanach Zjednoczonych. Usprawiedliwia je i chęć ulżenia zadłużonemu rolnictwu i tendencja wzmocnienia konkurencyjności na rynkach światowych i, wreszcie, groźba wzmożonej konkurencji Kanady w zakresie eksportu rolnego (w razie dalszej dewaluacji dolara kanadyjskiego).

Konsolidacja więc angielskiego obozu „papierowego” oraz wzmagać się niepewność co do dalszych losów dolara Stanów Zjedn. — wytwarzają ostatnio sytuację niejasną na światowych rynkach walutowych. Z państw, trwających przy standardzie złota, państwa europejskie, pamiętające inflację, nie chcą iść na eksperymenty walutowe; zresztą, ogólną uchwałą Komitetu Przygotowawczego Ekspertów jest nieodstępowanie od waluty złotej, lecz właśnie jej odbudowa.

Nerwowość na rynkach walutowych w mniejszej mierze dotyka walut „kierowanych”, gdyż poprostu mniej już one ryzykują; natomiast w stosunku do funta równolegle obserwuje się wielki wzrost zaufania i popytu. Można więc mówić, że ostatnio mamy do czynienia z paradoksalnym zjawiskiem, że za najpewniejszy pieniądź uważany jest „papierowy” funt angielski. Znajdujemy dla tego jednak istotne przyczyny: uzdrowienie w r. ub. finansów angielskich, względnie dobra sytuacja budżetowa, a, wreszcie, fakt, że funt już dawno przeszedł ogniową próbę oderwania od złota i ma prawie wszystkie szanse do zwyżki lub stabilizacji na obec-

nym poziomie i — prawie żadnej — do dłuższej i pogłębionej baissy.

Ostatnio więc wzmógł się poważnie zakup waluty brytyjskiej, zarówno wzamian za złoto, jak i za obce waluty. W chwili obecnej poważne transporty złota kierowane są do Anglii z Indyi, Południowej Afryki, Kanady i t. d. Jednocześnie t. zw. fundusz regulowania kursów, mający obecnie na celu niedopuszczenie do zwzki funta, boryka się z trudnościami zdobycia odpowiedniej ilości funtów na zaspokojenie zapotrzebowania rynkowego. Trudno przewidzieć, jak długo akcja ta będzie skuteczna. Podać dolarów Stanów Zjedn. coraz się wzmaga, gdyż — w związku z znami już tendencjami — dała się niemal powszechnie odczuć ucieczka od dolara. Fundusz, prowadzący akcję interwencyjną, narażony mógłby być na wielkie straty w razie spadku waluty amerykańskiej.

Mamy tedy do czynienia z ponownym gwałtownym wzrostem atrakcyjności rynku angielskiego dla obcych kapitałów, jak równiż atrakcyjności waluty brytyjskiej. Jednocześnie pozycja dolara jest mocno atakowana. Paradoksalna ta, a jednocześnie niepokojąca sytuacja pozwala na snucie najróżnorodniejszych przypuszczeń co do dalszych losów systemów monetarnych.

Sytuację tę może mogłoby wyjaśnić i atmosferę oczyścić możliwie szybkie zwołanie światowej konferencji gospodarczej.

b. w.

DANJA

DEWALUACJA KORONY. — W końcu stycznia r. b. nastąpił bardzo znamienny fakt, potwierdzający wzrost znaczenia funta angielskiego w ostatnich tygodniach. Faktem tym jest oparcie korony duńskiej na obecnym „papierowym” funcie przy relacji 22:5 kor. za £ 1.

Korona duńska — po porzuceniu przez Danię na jesieni 1931 r. gold standard'u — spadła, podobnie jak i inne waluty skandynawskie, i wahania jej do pewnego stopnia zbliżone były do wahań funta angielskiego. Jednak korona duńska stale miała tendencję do większej dewaluacji niż korony: szwedzka i norweska. Tłumaczyć to można w dużej mierze wielkimi wpływami eksporterskich kół rolniczych, szczególnie zainteresowanych w wywozie do Anglii i dążących do stworzenia sobie jak najlepszych warunków konkurencyjnych. Nacisk tych kół na Rząd w kierunku dalszej dewaluacji korony był wciąż bardzo wyraźny.

O ile więc na początku r. b. korony: szwedzka i norweska — były zdawałoby mniej więcej w tym samym stopniu, co funt (ok. 30%), o tyle korona duńska stała o ok. 35-7% poniżej dawnego parytetu.

W końcu stycznia doszło ostatecznie między stronnictwami rządzącymi a kołami rolniczymi do ugody, na której mocy rolnictwo zobowiązało się zaniechać na

¹⁾ Zagadnienie to obszerniej omawiamy poniżej.

przeciąg roku zarówno wszelkiej agitacji za dalszą dewaluacją pieniądza, jak strajków i lokautów, Rząd zaś wzamian za to „ustabilizował” koronę, wiążąc ją z obecnym funtem przy relacji 22:5 kor. za £ 1. Oznacza to dalszą dewaluację korony, wynoszącą obecnie 43% (zamiast 35:7% na początku roku). W tej chwili brak nam szczegółów co do tego powiązania korony z funtem; należy przypuszczać, że waluta brytyjska stanowi część pokrycia emisji duńskiej. Po ogłoszeniu tego posunięcia korona w ciągu zaledwie paru dni dostosowała się do nowego parytetu; należałoby się teraz spodziewać, o ile aparat będzie dobrze funkcjonował, że korony duńska będzie się ściśle stosowała do wahań funta.

Dewaluacja waluty duńskiej pociągnie za sobą wzrost konkurencyjności duńskiego eksportu; jednocześnie należy przypuszczać, że krok ten może pociągnąć wzrost cen szereg importowanych towarów, co ujemnie się odbije na życiu gospodarczym Danii, Szwecji i Norwegii, choć nacisk w kierunku naśladowania tego kroku da się niewątpliwie odczuć.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

— Jako granicę, w której mieścić się musi budżet litewski, określono sumę 235 miljn. litów i poszczególne urzędy otrzymały polecenie odpowiedniego zredukowania swych wniosków. Poprzednio granicą taką było 250 miljn. litów.

— Holenderski Minister Skarbu oświadczył w Parlamencie, że Rząd uzależnia ratyfikowanie układu w Ouchy od zgody Anglii, Francji i Niemiec. Ponieważ Anglia zażądała swego czasu nieodpłatnych przywilejów, przez układ przewi-

dzianych, jego ratyfikacja staje się wątpliwa.

— Belgijska Izba Handlowa w Paryżu powzięła uchwałę za przystąpieniem Francji do układu w Ouchy. Minister Handlu oświadczył, że jest to niemożliwe obecnie, ze względu na konieczność utrzymania przez Francję swobodnej ręki w jej polityce celnej.

— Jugosłowiański bilans handlowy dał w r. ub. saldo aktywne w kwocie 196 miljn. dinarów.

— Bilans handlowy Litwy za r. ub. zamknął się saldem dodatnim w kwocie 22:17 miljn. litów. Wywóz wyniósł 189 125:8 tys. litów, przywóz 1:6 953:5 tys. litów.

— Zawarte zostały 2 umowy kontyngentowe między Szwajcarią i Sowieciami. Charakterystyczne jest, że wśród towarów, mających być eksportowanymi przez Szwajcarię, figuruje na pierwszym miejscu ser.

— W Bułgarii wszelki import ma być uzależniony od przedłożenia zezwolenia dewizowego. W ten sposób uniemożliwiony będzie import za dewizy, zakupywane na wolnym rynku.

W Czechosłowacji opracowywana jest nowa lista dewizowa, o około 120 pozycji mniej, za od obecnej. Przewiduje się, że do wniosku ograniczenia dewizowe obejmować będą tylko $\frac{1}{3}$ taryfy celnej, obecnie zaś obejmują $\frac{3}{4}$ taryfy.

— Miasto Zurych i kanton zurychski zgodziły się na objęcie po 20% gwarancji dostaw dla Sowieców; dalsze 20% gwarancji ma udzielić Rząd federalny. Zamówienia mają zatrudnić do tysiąca robotników przez cały rok. Sowieci proponują weksle 15 ÷ 18 mies.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie od 23 stycznia do 8 lutego r. b. kształtowały się następująco (w \$ za 100 kg):

	23-31/1	1-8/11	Wzrost (+) Spadek (-)
Pszenica:			
Berlin . . .	4:35½	4:44½	+ 21
Praga . . .	4:53	4:51	- 0:5
Chicago . . .	1:76½	1:73	- 1:8
Buenos Aires	2:16	2:13	- 1:4
Liverpool . .	1:96	1:93	- 1:6
Wiedeń . . .	4:86	4:93	+ 1:4
Hamburg . . .	2:01	1:98	- 1:5
Żyto:			
Berlin . . .	3:59½	3:66	+ 1:9
Praga . . .	2:54	2:49½	- 2:0
Chicago . . .	1:54	1:34	- 3:0
Wiedeń . . .	3:13	3:25	+ 3:8
Hamburg . . .	1:39	1:38	- 0:8
O w i e s:			
Berlin . . .	2:65½	2:73	+ 3:0
Praga . . .	2:18	2:18	—
Chicago . . .	1:17	1:17	—
Buenos Aires	1:75	1:73	- 1:2
Liverpool . .	2:08	2:08	—
Wiedeń . . .	2:60	2:61½	+ 0:3
Hamburg . . .	1:38	1:38	—
Jęczmień browarowy:			
Berlin . . .	4:05	4:05	—
Praga . . .	2:50	2:50	—
Chicago . . .	1:38	1:38	—
Wiedeń . . .	3:69	3:69	—
Hamburg . . .	1:47	1:49½	+ 1:3
Jęczmień zwykły:			
Berlin . . .	3:83	3:83	—

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 412-66 (Red.), 412-73 i 335-35 (Adm.), 11-92-68 (Druk.).

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu.

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — \$ 15, półrocznie — \$ 30, rocznie — \$ 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — \$ 25, półrocznie — \$ 50, rocznie — \$ 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki \$ 1200; II i III str. okł. — \$ 900; ½ str. okł. — \$ 500; str. zwycz.: 1 str. — \$ 600, ½ str. — 350, ¼ str. — \$ 200, 1/8 str. — \$ 110. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓŁEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — \$ 200, ½ str. — \$ 110, 1/3 str. — \$ 80, ¼ str. — \$ 70, 1/6 str. — \$ 55, 1/8 str. — \$ 40, 1/16 str. — \$ 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse i t. p do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor Naczelny: **CZESŁAW PECHE**

Redaktor: **WACŁAW SZURIG**

Sekretarz Redakcji: **BOHDAN WITWICKI**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
Paweł NICHALSKI

Redaktor działu rolniczo-gospodarczego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu kulturalnego:
JÓZEF GIKYSZTON

Wydawca: Z upoważnienia **MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU** — Sp. Wyd. z ogr. odp. „**PRZEMYSŁ I HANDEL**”.